

KOSMORAMA

99/ filmlovtillæg

Redaktion: Martin Drouzy (ansv.), Per Calum, Søren Kjørup, Philip Lauritzen og Morten Piil. Tillægget redigeret af Philip Lauritzen.

Hvorfor dette tillæg?

... fordi filmlovrevisionen er af afgørende betydning – ikke kun for vor hjemlige filmproduktion, men for mulighederne for at se og beskæftige sig med film overhovedet i fremtiden.

Basis i dette tillæg er offentliggørelsen af størsteparten af de indstillinger brancheorganisationer og filminstitutioner har tilsendt kulturministeren som svar på en opfordring i november 1968. Nogle har været offentliggjort før (filmudlejernes, Abcinemas og filmarbejdernes), resten publiceres for første gang. Det fælles forslag fra producenternes og filminstruktørernes bestyrelser (s. 41) trykkes endda uden tilladelse – »Det er ikke skrevet med henblik på offentliggørelse«, siger man, bl. a. fordi instruktørerne ikke – efter den megen kritik? – vil vedkende sig dele af det. Man er i gang med nogle tilføjelser. Forslaget er dog immervæk for et år siden godkendt af alle parter, så en vis interesse – om ikke andet så historisk – har det. Ikke mindst for organisationernes medlemmer, der aldrig har set det.

Endelig er der en række forslag, som ikke er med, enten fordi vi ikke kender dem, eller fordi vi ikke måtte få dem. Dette gælder bl. a. for de forskellige biografsammenslutninger i provinsen. Formanden for Fællesrepræsentationen for Danmarks Biografteatre, direktør Oluf Larsen, Astoria, Aalborg, lovede simpelt hen at gøre, hvad han kunne for at forhindre, at KOSMORAMA fik et eneste forslag.

Det er vi glade for, at Oluf Larsen ikke magtede. I stedet skulle det nu være muligt at få en grundig baggrund for vurderingen af kulturministerens forslag, der ventes fremsat i december, samt konstatere hvilke rådgivere, han har rettet sig efter. Og det er det ene af vore motiver til at udgive tillægget.

Det andet er et håb om at kunne bidrage til en højnelse af filmdebatten – i al beskedenhed. I hvert fald at give materiale til den. Derfor er de tørre forslag krydret med en række artikler, dels om principielle problemer i forbindelse med en kunstlov, dels om konkrete spørgsmål, som vi mener denne lov må tage stilling til.

Ph. L.

KOMMENTARER:

Elsa Gress: Hvad skal vi med en kunstlov?	20
Søren Vinterberg: Holder kulturministerens bukser?	20
Henrik Stangerup: Privilegium at lave film	22
Peter Madsen: Kunststøtte, et paradoks	22
Chr. Braad Thomsen: Statsproduktion	23
Philip Lauritzen: Statsdistribution	24
Claus Ib Olsen: Filmudlejning og loven	24
Morten Piil: Filmrådets vurderingsgrundlag	25
Per Kirkeby: Work-shop?	26
Dan Harild: Offentlighed i forvaltningen	26
Søren Kjørup: Behovet for film litteratur	28
Filmstudienævn: Behovet for filmforskning	29
Knud Heinesen: Film og fjernsyn	30
Bent Christensen: Filmskolen og fremtiden	31
Ib Monty: Filmmuseet og fremtidsmusik	32

BEVILLINGSSYSTEMET:

Per Calum: Betænkning om biografbevillingssystemet ...	35
Bjørn Rasmussen: Vore dejlige biografdirektører	36
Claus Ib Olsen: Produktionsbevillinger	36
Philip Lauritzen: Bevillingssystemet må ophæves	36

FORSLAGENE:

Filmfonden	38
Forslag til tabsudligning	40
Filminstruktørerne, filmproducenterne og kortfilmproducenterne	41
Filmudlejerne	42
Biografteater-Foreningen af 1960	44
Filmarbejderforeningen FAF	46
Det danske Filmmuseum	48
Statens Filmcentral	48
Dansk Skolebio	49
Dansk Filmlærerforening	49
Abcinema	49
Børnefilmnævnet	50

OPPOSITIONEN:

Niels Matthiasen: Ændring af filmfond	51
Socialdemokratiets kulturudvalg	51
Erik Sigsgaard: Selvejende selskaber	52

EKSTRA:

Nugældende lov om film og biografer	53
---	----

Hvad skal vi med en kunstlov?

Af Elsa Gress, forfatter

En kunstlov er en selvmodsigelse, en *contradictio in terminis*, al den stund love normalt er noget begrænsende, indkredsende, definerende, på forhånd afgørende, kort sagt: *indskrænkninger*, der er mere, og undertiden mindre nødvendige i samfundet, som må afgrænse den enkeltes magtudfoldelse for at beskytte medborgere, og i sidste instans samfundet selv. (»Thi var ikke lov i landet, ville den mest tage som mest kunne få.«) Love er restriktive og kan kun meget indirekte være baggrund for noget skabende, nemlig ved at tillade dets eksistens og udfoldelse og forbyde hvad der hindrer denne eksistens og udfoldelse.

Kunst derimod er ikke et spørgsmål om magt der truer nogen, det er i bedste fald det mest skabende mennesker kan foretage sig, både som ydere og nydere, og det er på en gang det mest personlige og mest universelle menneskesprog der findes. Per definition står kunst over både lovens bogstav og ånd, selv om kunstnerne, der producerer kunsten ikke gør det som samfundsborgere. Man kan ikke lovgive om eller for kunst, højst *mod* det og dem der truer kunsten og dens udøvere. Og mens der nok er mange der ønsker kunstnere hen hvor peberet gror, og endnu flere der finder det besynderligt, at de skal have noget at leve af, er der ingen gruppe der endnu åbent har erklæret deres hensigt om at udrydde kunstnere og ødelægge deres arbejder. Vi behøver altså ingen »kunstlov« til beskyttelse af kunst og kunstner, der er beskyttet under de almindelige borgerlige love. Og hvad behøver vi så en kunstlov til? Ja, hvad ...

Denne modsætning i selve begrebet kunstlov, som vi bruger det, påpeges her ikke for at gøre grin med de mange mennesker af god vilje, der har afstedkommet det danske kunstlovkompleks, der er *avanceret* i forhold til de fleste andre landes, for så vidt de overhovedet har kunstlovgivning. Den påpeges for at komme den sjældent udtalte, men des oftere underforståede forestilling til livs, at man, ad den positive, dvs. *opmuntrende* lovgivnings vej, naturligvis med finansiell indsats til at præmiere de artige, ligefrem kan *fremkalde* dels talenter, dels et gunstigt kunstklima, der ikke er der. Det kan man ikke, og jo hurtigere den tanke opgives, jo bedre.

Man kan derimod gennem en sådan lovgivning, der uvægerligt *må* favorisere og belønne, og tilsvarende udelukke og »straffe« (og det uanset i hvor god tro og dygtigt den end administreres) gøre to ting: a) over-fremhæve det allerede accepterede, derunder det mindre gode, livlige og talentfulde, hvad der måske ikke er særlig slemt, ud over det økonomiske spild, men heller ikke særlig positivt, og b) undertrykke og vanskeliggøre det livfulde, spændende, frugtbare og inspirerende, simpelt hen ved *ikke* at se det og opmuntre det. Og det er jo værre. Så meget værre som de forhåndenværende midler til opmuntring og støtte er begrænsede, og de *apparater* hvorigennem al kunst i dag (og ikke bare film) må passere for at nå et publikum, efterhånden er prohibitivt dyre i drift, så at ingen af dem, uanset god vilje, kan tillade sig at opmuntre og støtte det ikke accepterede, uden om loven og statsstøtten.

Jeg kan ikke se nogen løsning på dette dilemma – dvs. ingen løsning der har chance for at blive gennemført uden (ublodig) revolution, men det skal jo ikke hindre nogen i at drømme. Min ønskedrøm for fremtiden, helst også den nære, er da følgende: Ophæv al kunstlovgivning der involverer juryer, repræsentantskaber, bedømmelser, graderinger, fordelinger, præmieringer og andet kunst- og menneske-fjendtligt djævelskab, der alligevel aldrig vil kunne administreres retfærdigt og fornuftigt, i betydningen æstetisk og økonomisk

rimeligt. Lige meget hvor ihærdigt de pågældende »dommere« arbejder (de vil aldrig kunne »se« hvad der er dem fremmed, og det kan netop være det, det kommer an på). *Brug i stedet midlerne, samt alle de midler der tænkes brugt til at lave flere rammer om kunst der ikke er der (endnu), til at skabe et frit, selvejende, eller statsejet generalapparat, der simpelt hen omfatter alle former for produktionsapparater og agentforanstaltninger – trykkerier, forlag, teatre, filmproduktionsapparater, filmdistribution, gallerier, musikforlag, orkestre, »moogs« osv. Og lad dette apparat (eller rettere disse apparater) være tilgængeligt for hvem der kan bruge det.* Dvs. kunstnerne. Uden hensyn til nationalitet – det er meget vigtigt at få brudt det fjollede og antikunstneriske nationale kunst»protektions«system, hvorefter udenlandsk kunst ikke kan støttes – i virkeligheden det modsatte af reel protektion af den lokale kunst. Og uden indskudte dommere, der skal afgøre om Petersen er ti- eller femtusind mere værd end Sørensen.

For det er og bliver det ene, vitale spørgsmål for både kunstnerne og deres publikum, at de kan komme til. Ikke bare til at arbejde og fungere som kunstnere – det kan malere og skribenter jo uden større omkostninger, mens billedhuggere, komponister, teater og film og tv-folk ikke engang kan komme til at fungere uden apparatet. Men også komme i kontakt med publikum – og det kan *ingen* kunstnere, heller ikke skribenter og malere, uden mangfoldiggørelses- og distributionsapparat. Ved den åbne adgang til et offentligt, *frit* produktions- og distributionsapparat for kunstnere ville man omgå og undgå alle bedømmelsesvanskeligheder, der vil blive sværere og sværere med den accelererede udvikling, også i kunsten.

Et sådant »generalapparat« behøvede ikke at udelukke private alternativer, som altid vil være velkomne for de etablerede, der *har* publikum. Men det ville løse de væsentlige problemer, som simpelt hen, ikke mindst for teaters og films vedkommende, er uløseligt på den nuværende basis, nemlig den private, ustøttede drift af apparater, og den enkelte kunstners adgang til at udøve sin kunst, der også er hans/hendes erhverv, så han/hun kan leve af det og producere videre. Og det ville løse det ellers ubesvarlige spørgsmål om talentreserven (er den der, er den der ikke?) idet reserven af sig selv ville komme for dagens lys.

For dyrt? Næppe dyrere end administration, ministerium, repræsentantskab, støtte, legater, pensioner og hædersgaver tilsammen er nu. Og så ville der jo også blive *indtægter* for apparatet. De indtægter der nu går til hundreder af private foretagender. Uigennemførligt? Ikke hvis man ville.

Lad det være sagt klart: når man påpeger, som sandt er, at ingen lov eller støtteordning i sig selv kan skabe god kunst eller godt kunstklima, siger man *ikke* dermed (i alt fald ikke jeg), at det ikke er godt for kunstnere at kunne leve og endda betale deres regninger. Det er godt for dem, de gode som de mindre gode. Men det var og er ikke godt for dem at være under forsyrg og stadig bedømmelse udefra. Deres arbejder skal købes og bruges, ikke belønnes eller overses. Endnu engang: *Adgangen til at skabe og »nå ud« er og bliver det væsentlige.*

Holder kulturministerens bukser?

Af stud. mag. Søren Vinterberg

Med bukser, som uopholdelig knager, men følgelig også har holdt hidindtil, skræver ministeren for kulturelle anliggender over kunstens dobbelthed og kulturlivets kløftethed.

Højre ben solidt plantet på liberalismens grundlov om, at afsætningen af handelsvarer skal regulere sig selv efter princippet om udbud og efterspørgsel. Lad falde, hvad ikke kan indbringe tilstrækkelig mønt til eget ophold plus de obligatoriske afkastninger til forhandlere og mellemmand, som også hører til billedet af det liberale kunstudbud. Kunstproduktet som vare.

Venstre ben lidt mere svævende anbragt i kulturradikalismens betragtning af kunstværket som budskab, evangelium, forkyndelse af ny bevidsthed. Profeternes røst skal holdes i live, selvom det medfører indgreb i profitmageriets junglelov. Og det gør det, thi røstens ophavsmænd skal have midler til livets ophold; midlerne skal udredes af masserne, som iflg. sagens natur ikke kan dele kunstnerens ny bevidsthed (den er jo endnu ikke publiceret) og derfor ikke af sig selv kan være motiveret for at slippe noget mønt til den.

»Det er denneher, det drejer sig om,« råbte Rindal for fem år siden og viftede med tegnedrenge til fjernsynskameraet. Det var nok den væsentligste bemærkning i dansk kulturdebat i mange herrens år. Derfor blev han da også groft misbrugt, og en reel debat om kunstens placering og finansiering i det masseproducerende samfund blev ledt på vildveje i et forsøg på at slå partipolitisk mønt af Rindals tegnedreng: Er socialdemokratiet asocialt og udemokratisk på grund af den guldstrøm, der passerer Sølvhøjs budget? Det var den dybsindighed, de borgerlige mediers kulturdebattører kunne få øje på.

Kulturministerens udsatte position og de periodisk tilbagevendende kulturelle medbestemmelseskriser har deres baggrund i forskellige forhold.

Dels udviklingen fra lukkede småsamfund til åbne stor-samfund, dvs. fra landsbyhandel til massemarkedsproduktion (hvilket efter adskilliges mening jo har ført til at menneskene er blevet lukkede, hvor de før var åbne). Teorien om varefetischismens fremmedgørelse af menneskenes forhold til hinanden indbyrdes og til tingene finder anvendelse på kunsthvets område om noget teds.

Landsbyens skronefortæller og herregårdsdigteren delte behov og begrebsverden med sit publikum og kunne præstere den kvalitativt værdifulde kunst, dvs. den landsbyen eller landadelen havde brug for. Mellem ophavsmanden og modtageren af fl. eks. en film befinder sig derimod hele rækken af kvantitative vurderinger: Hvor dyr bliver produktionen, hvor mange billetter skal så sælges, hvor mange trækplastre skal så klæbes ovenpå den oprindelige drejebog – og fra den anden side: hvor meget koster billetten, hvor dyrt er det at få en film som denne støttet via de offentlige midler, hvordan kan vi få det billigere: »Det er denne her, det drejer sig om!«

En anden årsag ligger hos den professionelle kulturformidling, som forekommer suspekt, dels fordi den opfattes som reklamefidus, dels fordi den betjener sig af vurderingsmåder og sprogbrug, som er fremmede for flertallet. Kulturformidlingens tilstand bunder i teorien om, at der gives objektive, graderbare skalaer for æstetisk kvalitet. Den holdning brødfæder en formidler – (læs: recensent-)stand, som fra et utilnærmeligt kunst-teknologisk tredjestandpunkt svinger pen og pegepind til dobbelt pædagogisk indsats: Mod kunstnerne, som bør gøre sig fortjente til bedre karakterer i det fag æstetik – og mod modtagerne som bør mobilisere større viden og åbenhed overfor kunsten.

De deraf flydende uddannelseskonsekvenser kan være ganske gavnlige: Oprettelse af kunstakademi, filmskole og vel også engang forfatterskole. En demokratiserende uddannelsespolitik i det hele taget kunne også være en konsekvens (forudsat regeringen ønskede en sådan iøvrigt), fordi højere uddannelsesniveau betyder bredere marked for en kunst med mere komplekse bevidstheds- og symbolstrukturer, dvs. budskaber om en mere kompleks omverdensstruktur.

Recensent-institutionen medfører imidlertid tillige, at kul-

tur kun formidles én vej: fra frembringerne til forbrugerne. En indsats for systematisk at publicere publikums reaktioner på kunstproduktionen ud i en offentlig debat eksisterer ikke i Danmark.

Den ville nemlig forudsætte en erkendelse af, at kunstnerisk kvalitet er et abstrakt, hvorimod et bestemt kunstværk opfattet af en bestemt publikummer har en kvalitet, som er sammensat af psykologiske, sociologiske og korporlige karakteristika. »Kvalitet« altså summen af en serie af personlige (omend måske klassemæssigt gruppérbare) variable, ikke en objektiv meterstok, hvorpå kunstværket (som også er en variabel) kan måles.

Men selv om der sker forbedringer i retning mod en to-vejs kommunikation (og det ser det jo ud til), løser det ikke hele problemet.

Tilbage står stadig den pinagtigt skrævende minister. Hvordan undgå det oprørende øjeblik, da bukserne revner og al folket får syn for sagen: så var det dog blot røvkulturen vi støttede, og midlerne til både forfatterskaber og filmproduktioner og al den anden luksus må følgelig ind-drages.

Mulighederne ere tvende:

Læg vægten over på højre fod, og vi har situationen, hvor kun de kunstværker, som kan finde sikkert afsætningsmarked, bliver sat i produktion. Kulturindustrialismen, som allerede har fat i den tunge ende.

Eller flyt vægten til venstre ben, og konsekvensen må se sådan ud:

Bestemte budskaber skal fremmes, sorteres i overensstemmelse med de bidragydendes interesser. Sammen med tesen om, at ethvert budskab former vor bevidsthed, og bevidsthedsmodellering er politik, bliver det altså til en kunststøtte efter erkendelsen: Ethvert kunstværk er en politisk ytring/handling.

Mener man, massernes nærmeste mål er omvæltning af samfundets social-økonomiske struktur, skal de kunstværker støttes, som skærper appetitten på at vælte samfundets støtter. Hvilket i praksis er et paradoks, indtil samfundsstrukturen er ændret.

Modsat, hvis man mener, masserne består af forskellige grupper med modstridende interesser udover den ene fælles: at bevare eller evt. forbedre den givne ramme. I så fald skal de kunstværker støttes, som sigter på en forhøjet tilpasnings-evne hos publikum. Eller masseproduktionen skal helt opgives, og småkomiteer forvalte produktionsmidler til frembringelse af kunstprodukter for mindre kredse, små oplag.

Eller smågruppernes repræsentanter træder sammen til periodiske kundeslagsmål med det formål at fordele bevil-lingerne i overensstemmelse med div. interessers »vægt i be-folkningen«, dvs. politiske indflydelse.

Med den sidste mulighed er vi tilbage til tingenes aktuelle tilstand, hvor byrdefordelingen mellem højre og venstre ben kan bevares. Og det vil den blive, paradokset er uløseligt inden for de givne rammer. Og rammerne ændres ikke først og fremmest ved kunstens hjælp.

Ministeren vil holde sig skrævende og håbe, at bukserne holder. Derfor må han nok holde sig fra udladninger af ka-liber »517«, som nær var blevet til hestefjerten med de be-kendte tilintetgørende følger. Betænkning nr. 517 rummer i sig den erkendelse, som strider mod hele kulturliberalismen, hvor radikalt den end formuleres: Forståelsen af, at kultur-politikken først og fremmest lægges i bolig-, undervisnings-, social-, kirke- og trafikministerierne. Konsekvensen ville være, at Helveg Petersen opgav besværet med at administrere pebernødderne på sit eget budget og i stedet brugte al sin tid på at tvinge den resterende regering til at ændre sin »mål-sætning« henimod noget, der lader sig forene med kultur-ministerens lyse syn på menneskenes muligheder.

Det kan man næsten ikke forvente af en minister, som har hænderne fulde blot med at beholde bukserne på.

Det er et privilegium at få lov at lave film

Af Henrik Stangerup, journalist og instruktør

Den store repression i et lille land gør ikke den lille repression i et andet land bedre. Men vi har muligheden for at komme den lille repression til livs, vi har muligheden for at blive et førende filmland, fordi vores rammer er videre end noget andet sted. I Danmark kan Christian Braad Thomsen med et skævt grin og over en filmfondbajer snakke om nødvendigheden af en revolution, fordi han bl. a. ikke får nok skilling til den film, han trods alt fik lavet. I Brasilien eller i kommunistlandene ville han ryge i spjældet bare han åbnede munden.

Jeg ved det: magtmønstret er overalt det samme, hvad enten det er liberalt eller diktatorisk. Men ser man på den danske filmlov, tror jeg, man må gøre sig klart, at det er en luksuslov. Der er ikke en mors sjæl, der beder Christian Braad Thomsen eller Henrik Stangerup om at lave film. Lad os sige det på den måde: jeg vil lave en socialt engageret film om manglen på vuggestuer i Danmark. Den skal koste cirka en million. Filmen bliver i heldigste fald set af nogle hundred-tusinde mennesker, i værste – og mest sandsynligste – tilfælde bliver den kun set af kredsen af de på forhånd enige. For den million filmen koster kunne der bygges en splintermoderne vuggestue i et arbejderkvarter. Med andre ord: kunsten er i den social-politiske sammenhæng, vi alle er underlagt, aldeles overflødig. Kunstens vilkår er og må altid være irrationelle, noget der bliver til på trods af al »sund« fornuft. Der er ikke bud efter os, og ved gud: jeg forstår de arbejdere og bønder, der knokler sig ihjel, og som bliver rasende, når de i Søndags-Aktuelt kan læse et interview med en henslængt Jens-Jørgen Thorsen, der fortæller, hvordan han agter at pjatte med de hundredetusinde kroner han fik i præmie for sin økonomiske kæmpesucces »Stille dage i Clichy« (filmens kvaliteter ufortalt).

I midten af tresserne blev den socialdemokratiske regering klar over, at der er noget, der hedder kulturpolitik, og at kulturpolitik nødvendigvis koster penge. Resultatet blev den voldsomme kunstfond-debat, hvor en vis Rindal ved et spil af tilfældighederne kom til at indtage positionen som den kunstfjendtlige gennemsnitsdansker. Kunstnerne (dengang var det først og fremmest lyrikerne) forsømte ikke nogen lejlighed til at beskyldte den arme lagerforvalter for at være kulturfascist. De venstreorienterede kulturdebatører optrådte dengang som veritable københavnske nationalliberale, uden en gnist af respekt og forståelse for det folk, de er født i. I dag har de mere tænksomme blandt dem fået svære tømmermænd og fortryder meget af, hvad de dengang sagde. I stedet for at gøre sig klart, at kunstnerstøtten var utænkelig uden det arbejdende folk, optrådte de i folks bevidsthed som bundforkælede burgøjsere, ud fra devisen: det manglede sgu da for fanden bare at vi ikke skulle statsunderstøttes! På samme måde med mange filmfolk: det er, som om de tager det som en naturlov, at staten skal betale alt, hvad de forlanger, rub og stub, om de så vil lave film til flere millioner, og det gælder – paradoksalt nok – både de (i munden) revolutionære filmkunstnere og de kapitalistiske producenter. Som om verden ikke kan leve glimrende uden revolutionære filminstruktører og kapitalistiske producenter.

Nu har vi den filmlov. Og vi har muligheden for at gøre den endnu bedre. Og Gud være lovet. Men vi må gøre os grundlaget, hvorpå den hviler, helt klart: den er og kan aldrig være andet end aldeles overflødig i sammenligning med f. eks. en ny lov om ordentlige bevillinger til vuggestuer og børnehaver. Føres diskussionen omkring den videre på det

plan af misundelse, gnækkeri og ølstuebavl, som i Danmark går under benævnelsen kulturdebat, så risikerer vi bare, at politikerne en dag siger rend os i røven og snupper alle film-pengene og – hvis de er til højre – bruger dem til tanks og motorveje eller – hvis de er til venstre – til vuggestuer, børnehaver og nye hospitaler. Så er det nat med det overflødige, der hedder dansk film. Så bliver den igen overladt til for-dummelsesfabrikanterne. Dem er der, som bekendt, til enhver tid og i ethvert system plads til.

(afslutning på artikel i Politiken d. 2.10.70).

Kunststøtte i det kapitalistiske samfund er et paradoks

Af Peter Madsen,
amanuensis i litteraturvidenskab

Også filmfolk er prisgivet (i) det kapitalistiske samfund. De store beløb, der er i omløb kan ikke tilsløre, at også filmfolkenes arbejdskraft og realiseringen af dennes potentialer i film indgår i den almindelige vareudveksling.

Forvirringen kan træde ind af mange veje, men en afgørende kan fikseres sprogligt: FILMENS VÆRDI. I den offentlige bevidsthed sløres skellet mellem den markeds-mæssige bytteværdi og den „æstetiske“ eller „kunstneriske“ værdi ofte. Ikke uden grund: de hænger sammen såvel ideologisk som i praksis. Intetsteds – eller sjældent – er filmens brugsværdi på tale uden at denne i det væsentligste betragtes fra bytte-værdiens synspunkt. Så meget desto vanskeligere er det at udrede trådene som den kunstneriske værdis generelle ækvivalent er den offentlige menings guldgrube. Tanke-guldet og papir-guldet indgår de særeste legeringer. Film(for)brug har også at gøre med udbytte, selv om udbytningens åndeligt-luftige art kan vanskelig-gøre filmfolkenes selvrefleksion over fremmedgørelsen: det er ligesom mere håndfast at blive fratrækt (på forhånd have solgt, bevares) et materielt arbejdsprodukt, at se sit konkret-individuelle værk blive hvirvlet ud på det marked, hvor kun ensheden (sammenligneligheden) er gyldig, end det er at blive frarøvet et film-værk, hvori individualiteten kun i „sjælelig“ forstand er lagt; indordningen af det konkrete filmværk i den abstrakte ideologi foregår ubemærket.

Men markedet sætter sig spor i arbejdet: man indretter sig, thi også på filmens område gælder det, at kun den, der bliver sat pris på har værdi, kan produktet ikke sælges, så må producenten søge en anden næringsvej. Og hvem er standhaftig nok til ikke at interiorisere offentligheden.

Mit postulat er altså, at værkets markeds-mæssige bytteværdi er afhængig af dets ideologiske (kaldet æstetiske eller kunstneriske) bytte-værdi, af muligheden for at indordne værket i en bekvem sammenlignelighed, for at udtrække det af dets konkrete individualitet (og det vil også sige af dets historiske situation), at abstrahere det. Dog således at også originalitet (nyhed) kan forøge bytteværdien, men det er da en abstrakt originalitet, hvis konkrete indhold bortvejes.

Den konkrete brugsværdi, grundet på det kvalitativt forskellige menings-mæssige udsagn spiller kun en marginal rolle og knægtes jævnt hen flittigt af film-kritikken (som i så henseende er ganske ukritisk bl. a. netop tydeligt i sin iver efter sammenligninger).

Slet så simpelt er forholdet dog ikke i det borgerligt-kapitalistiske samfund, hvor staten (ikke at forveksle med samfundet) også tager sin del af slæbet med at få lortet til at køre i et evindeligt (men dog næppe evigt) forsøg på at forgyldte det til folkets glæde (det jeg tænker på kaldes velfærd og er som bekendt skidt).

En vigtig del af dette arbejde forholder sig til kunsten. Men holdningen er tvetydig som selve den borgerlige ideologi. Man vil jo på den ene side bevare den statsmodificerede (eller -støttede) kapitalisme, mens man på den anden side som bekendt i tide og utide råber op om kritisk holdning, livlig debat osv. (Det er specielt det man har et kulturministerium til). Alt er idyl lige indtil den ønskede kritik bliver uønsket fordi den rettes mod det kapitalistiske samfundssystem, thi da bliver den samfundsfjendtlig – siger man, og det er her sammenblandingen sker: den er i realiteten statsfjendtlig for så vidt som staten går kapitalens ærinde og dermed går *mod* samfundets generelle interesse.

Filmen indgår blot som en del af diverse helheder, særlig vigtige er her på den ene side hele det ideologiske reproduktions-apparat (der f. eks. kaldes massekommunikation, ja endog til tider oplysning, til trods for at den vigtigste funktion er at fastholde formørkelsen) og på den anden side det før omtalte marked. De film, der kan sælges (har stor markedsmæssig bytteværdi) er dem, der vækker genklang (altså er et ekko af de formørkede tanker), har stor ideologisk bytteværdi i den ufarlige meningsudveksling, disse film er der ingen problemer med, hverken for producenter, stat eller forbrugere. Vanskeligheden opstår ved de (i høj grad fraværende) problematiske film. Netop dem skulle der gives støtte til ifølge den kulturministerielle målsætning om kritik osv. En lov skulle gerne indrettes sådan, at der fra de officielle organers side blev sat særlig pris på den slags film – og helst *inden* deres realisation er blevet umuliggjort af de ovenfor skitserede markeds-mekanismer (film-industrien har jo sine egne interesser). Loven skal direkte modarbejde markedets almindelige tendenser, enhver forestilling om interessefællesskab mellem filmindustri og samfundskritik er illusorisk. Og et arbejde rettet mod de almindelige markedstendenser kræver beherskelse af *alle* områdets led, også filmkritikken (f. eks. gennem udgivelse af et billigt, bredt distribueret film(uge)blad). Denne beherskelse kan realiteter ikke realiseres, der kan kun arbejdes i den retning (gennem alternative organer f. eks.). Og paradokset – som er den borgerlige statsmagts paradoks – er, at det som statsmagten *siger* den gerne vil, er direkte i modstrid med dens egen interesse. For filmfolkene er der ikke andet at gøre end at tage den kulturministerielle snak på ordet og forlange ideologiens positive side realiseret. Uden illusioner om at vi har et andet samfund og en anden statsmagt end vi faktisk har.

Erhvervslov eller kunstlov? Instruktøren Chr. Braad Thomsen skitserer en stats- produktion, der ikke indebærer nationalisering

Da politikerne vedtog den nuværende filmlov, var deres største fejl, at de ikke gjorde sig klart, om loven skulle være en støtte til filmkunsten eller til det private erhvervsliv. I for-

længelse af denne forvirring nedsatte man en fondsbestyrelse, hvor erhvervslivets repræsentanter dominerede over filmkunstens, og man ansatte en direktør, der har gjort en politisk karriere, men som ikke har forstand på filmkunst.

Det ville være ønskværdigt, om politikerne ved filmlovens revision ville forstå, at det ikke kan være en kunstlovs formål at støtte andet end kunsten. Filmloven må sikre, at filmindustriens repræsentanter ikke har nogensomhelst indflydelse på, hvordan den statslige støtte til filmkunsten skal fordeles.

Før politikerne bestemmer sig til fortsat at støtte de private filmproducenter i de tilfælde, producenterne ønsker at lave lødige film, må en række spørgsmål besvares: Er det ønskværdigt, at de private producenter kan høste betydeligt overskud på diverse sex- og agentfilm, mens de samtidig aldeles risikofrit kan producere lødige film for filmfondens penge? Hvis de private producenter ønsker at blive holdt risiko-løse af staten, før de binder an med et lødigt filmprojekt, bør staten så ikke samtidig være i stand til at kontrollere det overskud, de samme producenter nu stopper i deres egen lomme ved at producere underlødige film? Ville det desuden ikke være rimeligt, om staten havde indflydelse på producenternes lønpolitik, før der tildeles statsstøtte til deres produktioner? Er det rimeligt, at producenterne får statsstøtte for at underbetale deres filmarbejdere i den grad, som det fortsat er tilfældet i branchen?

Ingen forventer naturligvis, at de private producenter ønsker, at staten skal kontrollere deres økonomi. Men kan producenterne i så fald fortsat forvente at få statsstøtte til visse produktioner? Hvis staten ønsker at støtte filmkunsten og ikke de private filmproducenter, lader det sig så ikke lettest gøre ved, at staten opretter sit eget produktionsselskab?

Det er klart, at de private filmproducenter vil gå kraftigt imod statsproduktion, fordi det vil afskære dem fra at profitere af filmfondens midler i den udstrækning, som de i dag gør. Men en kunstlov skal næppe dikteres af hensynet til private profit-interesser. Når man i de senere års filmdebat har nævnt tanken om statsproduktion, har der også fra anden side end producenterne lydt reflekt-agtige varselsråb om »sovjetiske tilstande«: Se blot, hvad der er sket med filmkunsten i de lande, hvor produktionen er helt på statens hænder! Men der er ikke tale om at nationalisere filmindustrien. Der er tale om, at staten bør have adgang til at producere de kunstnerisk værdifulde film, som de private producenter ikke er interesseret i at producere. Og de mennesker, der frygter, at staten skal blande sig æstetisk og politisk i, hvilke film der produceres for statens penge, udtrykker en fantastisk mistillid til det borgerlige demokrati i Danmark. I årevis har staten støttet forfattere, komponister og teaterfolk, uden at støtten har været ledsaget af politiske betingelser. Kunne det tænkes, at staten bad Ivan Malinowski eller Erik Knudsen om ikke længere at kritisere det kapitalistiske samfund, hvis de ønskede flere statspenge? Kunne det tænkes, at radio og TV øvede politisk censur på de kunstnere, der får lov at komme til mikrofon og skærm? Jeg tror, at de private producenters æstetiske og politiske censur af deres kunstnere *nødvendiggør*, at staten opretter sit eget produktionsselskab, – ikke for at indsnævre, men for at udvide den kunstneriske frihed.

Det turde samtidig være indlysende, at politikerne og pamperne ikke bør have nogen indflydelse på et sådant produktionsselskabs kunstneriske ledelse.

Philip Lauritzen om behovet for statsdistribution. Flere penge til Statens Filmcentral

Et af de principper for kunststøtte, som i de sidste år er blevet fremført med stigende styrke, er opkøb. I stedet for at give malere penge til at male for, skulle man hellere afgive frie bestillinger til udsmykninger af skoler, rådhus m. m. Dette princip er ikke umiddelbart til at overføre på alle kunstarter, men skulle det gøres på filmen, må noget af det nærmeste være, at staten havde et købedygtigt distributions-selskab. Den filmstøtteordning, vi har i dag, garanterer ikke på nogen måde en ordentlig distribution af de støttede film. For spillefilmens vedkommende er den i hænderne på producenterne og deres udlejere, kortfilmen i Statens Filmcentrals. At kortfilmen alligevel ikke har gode distributionsvilkår er kun et betinget argument mod tanken. Dels er kortfilmen en besværlig vare i forbindelse med biografer, dels – og det er det vigtigste – skal tanken om et statsdistributionsselskab ses i forbindelse med den frigivelse af biografmonopolet, som er absolut afgørende for at film- og publikumminoriteter kan få demokratiske udfoldelsesmuligheder.

I bogverdenen er Danmarks Radios grundbøger udtryk for en helt gennemført statsproduktion, der distribueres af private, boghandlerne. Det modsatte finder imidlertid også sted. Bibliotekerne er statsdrevne distributører, der på grund af deres købekraft, indvirker på den private bogproduktion. En lang række bøger ser kun dagens lys fordi forlagene kan kalkulere med bibliotekerne som sikre aftagere – og er man ikke sikker, spørger man sågar bibliotekerne, før produktionen sættes i gang.

Et statsligt filmdistributionsselskab kunne udmærket tænkes at få samme virkning og ville – stadig kombineret med lempelser i bevillingssystemet – også være en meget mere publikumsvenlig ordning end den nuværende, hvor størstedelen af landets befolkning ikke har *mulighed* for at se en lang række film.

Statens Filmcentral kunne lynhurtigt tages i anvendelse til dette brug. Og er det vel til en vis grad allerede, blot har de helt urimeligt små bevillinger sat en naturlig grænse for aktiviteterne og eftersom SFC ifølge sit kommissorium skal koncentrere sig om undervisningsfilm, er de mere frie films distribution af nødvendighed blevet tilsidesat. I 1969/70 havde man ialt små 150.000 udlån (og hvert udlån kan sagtens dække over en lang række forestillinger) og man måtte give 40.000 afslag. For et års tid siden udgav SFC en pjece "50 film til filmundervisning" og ser man på efterspørgslen af disse film, så har den været så kraftig, at man et par steder er kommet op på 235 afslag; til en lang række film har man måttet give omkring 100 afslag – hvorfor: der er ikke penge til flere kopier.

For nogle år siden indlemmede SFC to spillefilm af den indiske instruktør Satyajit Ray's verdensberømte film om Apu. Grunden var at ingen andre ville vise dem. De fik almindelig biografdistribution – der er altså ikke tale om noget nyt, men om at følge en allerede startet tendens op: statsdistribution også af spillefilm. Pengemangel har forhindret dette hidtil, men der ville være nok at rive i. Og interessen omkring de to film, der i 1969/70 havde henholdsvis 116 og 66 udlån, må siges yderligere at understrege behovet for at en del af statens millioner "til fremme af filmkunsten i Danmark" i fremtiden bruges til formidling. Loven siger jo netop "i Danmark" og det er ikke kun et par københavnske biografer!

Filmudlejerne bestemmer ofte biografernes repertoire - og bryder dermed loven. Af Claus Ib Olsen, undervisningsassistent i filmvidenskab

Bevillingsloven er et udtryk for at staten gerne vil have hånd i hanke med hvilke folk, der driver hvilke biografer og på hvilken måde disse biografer drives. Om udlejning af film her i landet har filmloven af 1964 ikke meget at sige – og man kunne gøre sig nogle tanker om den logik, der på den ene side fører til en mulighed for en stram kulturpolitik i forevisningsleddet (biograferne) og på den anden overser, at der også kan drives (kultur)politik i distributions- eller indkøbsleddet (udlejerne). Dog siger loven så meget om udlejning, at den enkelte bevillingshaver ikke må være forhindret i frit og uafhængigt at bestemme over biografens repertoire, og at derfor udlejning af en enkelt film ikke fra udlejers side må betinges af at der skal aftages flere film (§7, §16).

Dette er lovens indstilling, men det ville være utilladeligt naivt at tro på, at denne indstilling bliver fulgt i praksis. I dag hvor situationen er den, at det (nogle få hovedstadsbiografer undtaget) er sælgers marked, vil man kunne finde adskillige eksempler på en sådan block-booking. Noget andet er, at det i sagens natur vil være halsløs gerning at fremlægge beviserne i fuld offentlighed. Den enkelte biograf ejer har hovedbrud nok med at få det hele til at løbe rundt, og vil derfor nødtigt bringe sig i et modsætningsforhold til den eller de udlejere, der i forvejen kører ham stramt.

Lad os se på den legale udlejerpraksis herhjemme. Der eksisterer en aftale mellem biograferne og de amerikanske udlejere, eller rettere med MPEAA (Motion Picture Export Association of America), som afstikker linjerne for hvordan en film normalt handles.

Fra amerikansk side har man dog ønsket at visse film skulle undrages disse bestemmelser, helafstens-film og film med ekstra stort budget. Man enedes så om at hvert medlem af MPEAA hvert år måtte anmelde to film som *frit forhandlelige*.

Denne aftale er stadig aktuel, men hvad der i dag er mindre aktuelt, er baggrunden for hele sagen. Ordningen etableredes i 50'erne, hvor man i den amerikanske filmindustri netop satsede på disse lange film. I dag har man stort set lagt produktionen om, og der ville intet være til hinder for, at alle importerede film kunne handles på samme betingelser. En gennemgang af selskabernes valg af frit forhandlelige film, lader da også ane, at det ofte er andre kriterier end spillelængde og omkostninger, der lægges til grund for udvælgelsen.

Til problematikken omkring disse film kommer så tillige, at flere af de store selskaber gennem deres distributionssystem formidler film fra andre mindre medlemmer af MPEAA og derigennem forøger antallet af »frie« film. Er en film en gang udvalgt som frit forhandlelig, vedbliver den med at have samme status. Det vil sige, at den enkelte store udlejer ikke i dag forhandler 2 »frie« film om året, men derimod ofte en hel række film.

Fox står foruden for sine egne, tillige for udlejningen af film fra *Avco Embassy* og *ABC*. Alle tre selskaber er tilsluttet MPEAA (selv om det for de to sidstnævntes vedkommende ikke fremgår af Motion Picture Almanac, 1970), hvilket re-

sulterer i at Fox i sine forhandlinger med den aktuelle biograf ikke forhandler to, men seks frie film pr. år. Til dette tal kommer så tillige repremierer på en række film, der tidligere var udvalgt som frit forhandlelige.

Man kunne så påstå, at det med de »frie« film ku' der vel ikke være noget ondt i – men er der ikke det? – Lad os se på et eksempel:

Kubrick-filmen 2001 var en film, der på grund af sin længde og sit omkostningsniveau var udpeget som frit forhandlelig. Der var naturligvis flere københavnske premierebiografer, der var interesseret i at få den på plakaten. I alt fald var både Kinopalæet og Imperial ude efter den, og det ville – filmens format og karakter taget i betragtning, have været naturligt om et af disse to teatre havde fået den. 2001 kom imidlertid op på Rialto. Grunden: i handelsbetingelserne indgik et diktat om at den skulle garanteres en spilletid på mindst 26 uger. En sådan betingelse var betydelig nemmere at opfylde for Rialto med 737 pladser end for Kinopalæet eller Imperial med henholdsvis 1118 og 1521 pladser. Resultatet var, at filmen og i sidste instans publikum blev sorteper, på den måde, at Rialto hverken har lærred- eller lydfaciliteter til en film af det format, og det kan naturligvis hverken film eller publikum være tjent med.

Det kan tillige være lærerigt at se på biografernes repertoire. En biograf som Metropol er kendt for at have mange Disney film på programmet. Disney udlejedes indtil for et årstid siden af Gloria, og man kunne følgelig også finde adskillige Gloriafilm på Metropols plakat. I dag udlejes Disney gennem Metro, og man vil nu tilsvarende finde flere Metro-film på teatrets repertoire.

Også for de danske films vedkommende er der (over for biograferne) tale om en repressiv tolerance. Der er visse faste kanaler gennem hvilke en dansk film arbejder sig frem gennem landet. Det er ikke muligt for en hvilken som helst forstadsbiograf at sætte en dansk film på programmet efter at den har forladt premiereteatret, men man må pænt vente til det bliver ens tur, med det resultat, at filmen ofte er udspillet, når den endelig bliver tilbudt en.

Ved den forestående revision af filmloven kunne man se sig om efter et alternativt eller sideløbende forslag med hensyn til import og distribution af spillefilm herhjemme. I Norge har man en ordning, hvorefter kommunerne distribuerer film til biograferne. Denne form ville nok ikke være den bedste, men man burde undersøge, hvorledes staten (kulturministeriet) evt. parallelt med den nuværende ordning i betydeligt omfang kunne importere og distribuere film til de danske biografer.

Manuskripter utilfredsstillende som vur- deringsgrundlag - hævder filmkritikeren Morten Piil, der er suppleant i Filmrådet

Filmrådets arbejdsgrundlag er indsendte manuskripter og i ganske få tilfælde indsendte film eller filmudkast. Ved hjælp af dette materiale prøver rådet at vurdere om et filmprojekt bør støttes. Rådets medlemmer har ingen direkte kontakt med indsenderne, og det forventes ikke, at medlemmerne har

noget kendskab til indsendernes tidligere virke inden for film eller andre områder.

Den første erfaring man gør, når man i rådet skal tage stilling til om et manuskript skal have støtte, er, at denne vurdering foretages på et overordentlig spinkelt grundlag. Efterhånden som filmkunsten har frigjort sig fra litterære og teatermæssige struktur-konventioner, er filmmanuskriptets betydning i instruktørens arbejdsproces blevet formindsket. Manuskriptet er i mange tilfælde blot en skitse, et i sig selv ganske uvæsentligt udgangspunkt for den egentlige filmskaben, der finder sted under optagelserne og ved klippebordet. Så centrale nyere danske film som »Balladen om Carl-Henning«, »Giv Gud en chance om søndagen« og »Angående Lone« er eksempler på denne fremgangsmåde.

Det, Filmrådets medlemmer da ofte skal vurdere, er simpelt hen et motiv. Men enhver kunsthistorisk erfaring vil lære én, at det ene motiv kan være lige så godt som det andet. Et maleris værdi består ikke i, at det er Møns Klint, der males, men i den måde, hvorpå Møns Klint males. I de fleste tilfælde er det altså umuligt at forudse kvaliteten af en film udelukkende på grundlag af denne films »manuskript«, med mindre man vil lade motivvalget være en kvalitet i sig selv. Det kan imidlertid ikke være Filmrådets – eller andre offentlige støtteorganers – opgave at vurdere, om det er mere væsentligt at beskrive en præsts absurde situation i det moderne Danmark end en pighjemsflygtnings ensomhed i forskellige københavnske miljøer. Et »filmråds« opgave må primært være æstetisk – det vil sige, at det konstant må have kunstværkets totalitet for øje og ikke lade sig vildlede af private idiosynkrasier.

Det er derfor nødvendigt, at vurderingsgrundlaget for støtte til film udvides betydeligt. Hvis et »filmråd« skal kunne danne sig et blot nogenlunde klart billede af den færdige film (og dermed af dens kvalitet), er det langt fra nok udelukkende at holde sig til det indsendte manuskript. Man må kunne kræve, at rådets medlemmer er eller gør sig fortrolig med indsenderens øvrige filmiske arbejde, så projektet kan ses i sin rette æstetiske sammenhæng. Og man må åbne mulighed for, at en personlig kontakt med instruktøren kan give rådsmedlemmet svar på spørgsmål, som selve manuskriptet ikke besvarer, men som kan give bedømmeren et klarere billede af det arbejde, der skal bedømmes.

De mennesker, som i fremtiden skal træffe den vigtige afgørelse om en film skal have offentlig støtte, bør have så mange hjælpemidler ved hånden som muligt. Det er misforstået puritanisme at tro, at man bliver mere retfærdig i sin bedømmelse, hvis man udelukkende går ud fra et indsendt skriftligt materiale. Skabelsen af en film er en så mangesidig proces, at dette materiale i langt de fleste tilfælde kun kan give et meget ufuldstændigt billede af den film, instruktøren forestiller sig at lave. Det er dette billede, som bedømmeren har til opgave at gøre så fuldstændigt som muligt. Han må derfor have mulighed for at gøre sit vurderingsmateriale så stort som han selv ønsker det.

Det bør være et forpligtende job at sidde i et »filmråd«. Det bør kræve filmisk viden, dømmekraft og initiativ. Øjeblikkets bureaukratiske arbejdsform i Filmrådet er utilfredsstillende for såvel bedømmeren som for den, der skal bedømmes.

Hvorfor hedder det en work-shop? spørger maleren og filminstruktøren Per Kirkeby

I august måned var Filmfonden og Danmarks Radios work-shop klar til start i lejede lokaler ved ASA studierne i Kgs. Lyngby. Egentlig skulle både filmfond og DR stille med 200.000 kr. til brug for filmproduktion under friere former end normalt, men indtil videre er der kun fondens del at tære på. Work-shop'ens organisation består af en 4 mands ledelse og et 4 mands arbejdsudvalg. Man har indkøbt forskelligt apparatur og sigter på at blive et forum for eksperimenter og alternativ filmproduktion, som ellers ikke ville have finansielle muligheder. Imidlertid er work-shop'en ikke blevet udelt positivt modtaget, den er bl. a. blevet beskyldt for at være unødigt bureaukratisk. En af kritikerne redegør her for, hvad der er i vejen, og giver dermed også et billede af de problemer som selektiv filmstøtte konstant vil støde på.

Rygtet gik at Filmfonden og Danmarks Radio ville lave en workshop. Det skulle være noget med eksperimenter som man siger ved den slags lejligheder, og det lød jo rigtigt vildt da det viste sig at være noget med hovedvægten lagt på 8 mm, den ikke-institutionaliserede films format. Så fik jeg en meddelelse, der samtidig var en invitation og en redegørelse for og til denne her workshop. Der stod at man havde anskaffet professionelt 16 mm udstyr samt fire super 8 mm kameraer, som altså åbenbart ikke var professionelle. Der var også en redegørelse for arbejdsgangen, noget en workshop vel egentlig selv skulle finde ud af, ja det ville på mange måder være her det egentlige arbejde ville komme til at ligge, forskellige strukturer giver forskellige film, nå men hvorom alting er så skal det her citeres: „Produktionsgrupper tænkes sammensat med det formål at gennemarbejde ideer til produktion. Produktionsgruppernes arbejde falder i to perioder – en forberedelsesperiode og en produktionsperiode. Når gruppen er nået frem til et arbejdsgrundlag for en eller flere produktioner, afgør workshop'ens ledelse igangsættelsen af produktionen under hensyntagen til budget og faciliteter.“ Her har man simpelthen på et bræt opregnet og ordnet alle de ting der er begrænsende og primitivt ved den konventionelle film, endnu engang ser vi et æstetisk syn forklædt som rimelig administration og håndværk. Opdelingen i en forberedelsesperiode og en produktionsperiode er en ganske bestemt og absolut brugbar måde at arbejde med film på, og det er stort set den vi kender, med en ikke-filmisk artikuleringsperiode og så en realiseringsperiode. Men der er andre måder hvor selve det filmiske materiale fører andre steder hen, det er sådan man arbejder i andre kunstarter, og så længe det ikke erkendes kan man sige at filmen i virkeligheden slet ikke eksisterer som genre, den eksisterer kun som et teknisk apparat. Denne opdeling af arbejdsprocessen fører til de kendte problemer; overgangen fra første til anden periode bestemmes af en censurinstans der kaldes ledelse, og hermed indføres hele det autoritære ræs, og det har ikke noget at gøre med om det er rare og begavede mennesker der sidder i ledelse. Det her er systemet. Thi ledelsen arbejder under hensyntagen til budget, og så er vi nået frem til begyndelsen. Fordi film er dyrt har man indført forberedelsesperioden, en proces hvis formål var at undgå spild, fordi film er dyrt har man fået en censur, hvor kommer pengene

fra. Men hvis nu film ikke var dyrt, så kunne det vel være helt anderledes. 8 mm er i forhold til det beløb man normalt tænker i meget billigt og her kunne man begynde. Springe alt det æstetiske over og begynde med dette simple at 8 mm er billigt. Billigheden er den væsentligste forskel på 8 mm og de andre formater, der er ikke noget magisk ved 8 mm, det er bare billigt. Havde man nu taget konsekvensen af det her, så havde man givet workshop'en frihed til at skabe en ny struktur i sin arbejdsproces, og hermed grundlaget for en ny film, hvad der vel på en eller anden måde er meningen med den nye butik. Det ville være blevet en mere rummelig model, for der ville både have været plads til den kendte film, den med de to perioder, og så dem vi ikke kender. I den kendte struktur er der kun plads til de kendte. Jeg håber at dette fritager mig for beskyldninger om at argumentere den anden vej fra, altså beskyldninger om at jeg vil have alle film til at se ud efter et ganske bestemt æstetisk mønster. Jeg forstår bare ikke hvorfor man drager 8 mm ind i spillet uden at gøre sig klart hvad det er der er med det her 8 mm. Den frihed det billige skidt giver en. Det er en grotesk tanke med dette filmfondsapparat omkring det latterlige lille 8 mm apparat. Selv om der stod i meddelelsen, at ledelsen bestod af fire af Filmfonden og Danmarks Radio udpeget medlemmer, så kunne det jo være at det bare var en lidt fantasifuld måde at tænke på, og at tingene stod til at ændre på det orienterende møde som meddelelsen også indbød til. Men nej, disse fire oppefra udvalgte personer var selve betingelsen for pengenes tilstedeværelse, og denne ledelse kunne ikke forestille sig nogen anden måde at administrere tingene på end den anførte, det ene forklarer jo det andet. Efter mødet kom der et brev hvor der stod noget om at hvis man havde et manuskript eller ide, så skulle man sende det ind til bedømmelse, og hvis det kom inden den og den tid så kom det med på det møde der skulle være på den og den tid, og så kunne man få et hurtigt svar. Jeg kunne blot tænke mig at vide hvorfor det hedder en workshop. Men som sædvanlig kan man jo prøve at redde sig noget film. Ja, de visioner, ak ja.

AL MAGT TIL BILLEDET
NED MED IMPERIALISMEN
BORT MED YTRINGSFRIHEDEN

Kandidatstipendiat, cand. jur. Dan Harild om offentlighed i forvaltningen. Filmfondens arbejde trænger til offentlighed

Forskellige ord har fået stadig mere plads i den offentlige debat – demokrati – økonomisk demokrati – medbestemmelse – medindflydelse – ytringsfrihed – forsamlingsfrihed – retssikkerhed – domstolskontrol – offentlighed – samfundsplanlægning – samfundsmålsætning.

Er det tomme ord eller har de reelt indhold? Er der nogen sammenhæng mellem disse begreber? Hvordan passer begrebet offentlighed ind mellem de andre? Hvad betyder dette begreb?

Lad mig forsøge en forenkling: det bestående system hyl-der den ideologi, at de offentlige myndigheders magtudøvel-

se er legaliseret gennem vælgernes frie valg af repræsentanter til folketinget.

Da den valgkamp, der udspilles ca. hvert fjerde år, føres ved hjælp af organisationsapparater, penge, slogans, „rigtige“ ansigter og den „rigtige“ fremtræden, og da valgløfter iøvrigt ikke på nogen måde er bindende, må man gå ud fra, at folkets repræsentanter rent faktisk vælges på grundlag af betragtninger over, hvem der er til at stole på; det bliver et spørgsmål om deres troværdighed. Det vil sige, at de får carte blanche. De er i deres „realpolitik“ ikke forpligtet af noget som helst, hverken valgløfter eller partiprogram – man går simpelthen ud fra, at de gør det, der er bedst for landet. Det eneste, de skal rette sig efter, er grundloven, og det må man vel gå ud fra, at de gør; for det meste.

Så er der deres medhjælpere, den offentlige forvaltning. Den får overladt alle de beslutninger, som folketinget ikke selv kan overkomme at træffe, altså langt de fleste.

Der er i det system, vi har herhjemme, indbygget forskellige måder, hvorpå den offentlige forvaltning kontrolleres. Domstolene, ombudsmanden, og den hierarkiske opbygning af forvaltningen, hvor de overordnede myndigheder fører tilsyn med de underordnede.

Princippet om offentlighed i forvaltningen kan også betragtes som en kontrolmulighed. Som en mulighed for at befolkningen kan kontrollere, at det, de offentlige myndigheder foretager sig, er noget fornuftigt, noget, som kan føre til at lette de materielle livsbetingelser og hvad man ellers kan ønske sig.

Offentlighedsprincippet kan endvidere tjene til, at enkeltpersoner eller grupper af personer motiveres til at fremsætte ideer og ønsker over for de offentlige myndigheder, som således kan gøre brug af ellers uudnyttede intellektuelle ressourcer i den „brede“ befolkning.

Selvfølgelig kan offentlighedsprincippet også blot tjene en informativ funktion, således forstået, at befolkningen nok skal orienteres om de beslutninger, der er eller vil blive truffet, men at den iøvrigt skal spille den passive rolle.

Endelig er der den mulighed, at princippet kun er en del af en facade, som systemet har bygget op, og som skal vise, at det er et mægtigt demokratisk land, vi lever i – og at princippet måske slet ikke har nogen som helst reel værdi for befolkningen.

Hvis man går ind for, at befolkningen skal deltage aktivt i samfundslivet, i „den demokratiske proces“, hvis man akcepterer, at befolkningen til en vis grad skal være medbestemmende i samfundsanliggender og kunne kontrollere myndighederne, så bliver gennemførelsen af offentlighedsprincippet en betingelse for, at ytringsfrihed, forsamlingsfrihed og foreningsfrihed kan blive andet end tomme begreber: retten til at udtale sig frit osv. har ikke megen værdi, hvis man er afskåret fra at få at vide, hvad myndighederne foretager sig – eller værre: hvis de, der behersker massemedierne giver befolkningen et fordrejet billede af, hvad der sker i samfundet.

Ytringsfriheden m.m. er ligeledes en betingelse for, at offentlighedsprincippet kan få nogen betydning: det hjælper ikke befolkningen, at den ved, hvad myndighederne foretager sig, hvis det er strafbart at tale om det og at udsprede sine meninger.

Offentlig betyder åben, og gennemførte man fuld offentlighed i forvaltningen, skulle det betyde, at alle kunne få kendskab til, hvad forvaltningen foretager sig og hvorfor – at intet var hemmeligt.

Det danske system opererer med forskellige former for offentlighed. Og det er ikke dem alle, der har relevans for fordelingen af filmfondens midler.

Reglerne om „projektoffentlighed“, om at visse planer og projekter skal offentliggøres inden den endelige vedtagelse, findes f. eks. især inden for vejlovgivningen, bygge- og byplanlovgivningen. Formålet med reglerne er (vistnok) at de

menesker eller virksomheder, der bliver berørt af myndighedernes planer eller projekter, kan få mulighed for at gøre indsigelse, inden planerne bliver realiseret. Reglerne giver også eventuel sagkundskab uden for de kompetente forvaltningsmyndigheder mulighed for at rette kritik mod planerne. Meningen med at give adgang for indsigelser er tilsyneladende, at myndighedernes afgørelser ikke skal få utilsigtede konsekvenser for de berørte personer eller befolkningsgrupper. Derimod viser f. eks. sagen om Københavns kommunes byplanvedtægt for Islands Brygge, hvor kommunen afviste over 6.000 protester mod det kommende SAS-hotel, at reglerne ikke primært skal tjene den lokale befolknings interesser.

Reglerne om partsoffentlighed, som blev indført i 1964, ligner reglerne om projektoffentlighed. Det er de personer eller virksomheder, hvis interesser vil blive direkte berørt af en afgørelse, der som „parter“ kan få adgang til at se sagens akter og komme med en udtalelse, før der træffes afgørelse. Men mens projektoffentlighed kun findes inden for bestemte sagområder, kan man i princippet benytte partsoffentlighedsreglerne inden for alle områder af forvaltningen; således kan også personer eller grupper, der ansøger om støtte af filmfondens midler, benytte dem. Det, en part har adgang til at se, er det skriftlige materiale, som har ligget til grund for en afgørelse. Herfra undtages dog såkaldt „internt“ materiale, f. eks. mødereferater, koncepter, udkast, forslag og resume af den sag, der træffes afgørelse i.

Andet skriftligt materiale kan man få lov at se, medmindre hensynet til den, der er part, „findes at burde vige for afgørende hensyn til offentlige eller private interesser“.

De regler om almindelig offentlighed i forvaltningen, der træder i kraft den 1. januar 1971 (hvor enhver kan forlange at blive gjort bekendt med det skriftlige materiale i sager, der er eller har været under behandling hos en forvaltningsmyndighed), svarer til partsoffentlighedsreglerne, bortset fra at der er flere undtagelser i de nye regler. En ejendommelig angst for, hvad folk kan finde på, hvis de får for meget at vide, bevirker tilsyneladende, at man hellere indfører en undtagelse for meget end en for lidt.

Hvis sagens akter indeholder oplysninger om enkeltpersoners personlige og økonomiske forhold, kan man ikke få lov til at se i akterne. Heller ikke, hvis indholdet kan bringes ind under „forretningshemmeligheder“. Endvidere vil hensynet til statens sikkerhed m. v., til det offentlige økonomiske interesser, samt til „beskyttelse af andre interesser, hvor hemmeligholdelse efter forholdets særlige karakter er påkrævet“, kunne bevirke, at skriftligt materiale ikke bliver offentligt tilgængeligt.

Mens reglerne om projektoffentlighed vedrører selve den afgørelse, der skal træffes, og reglerne om almindelig og om partsoffentlighed retter sig mod det skriftlige grundlag for afgørelsen, så skulle reglerne om „mødeoffentlighed“ i princippet give borgerne mulighed for at følge, hvordan myndighederne anvender det tilvejebragte materiale og en eventuel målsætning til at argumentere sig frem til en afgørelse. Sådanne regler gælder f. eks. for kommunalbestyrelserne og for radiorådet.

Hvis imidlertid diskussionen i sådanne åbne møder ikke giver mulighed for at få klarhed over, hvordan de og de præmisser fører frem til den og den bestemte konklusion, hvis man f. eks. uden alt for megen snak skrider til afstemning, uden at de enkelte medlemmer begrunder deres stemmeafgivning, så mister mødet som et åbent møde en væsentlig del af sin værdi. Så kan man ligeså godt udelukke folk fra at overvære sådanne møder, og blot bekendtgøre, hvilke beslutninger, der træffes.

Man møder her en af de væsentligste mangler ved dansk forvaltning: myndighederne har normalt ikke pligt til at begrundede deres afgørelser. Hvis almindelige mennesker – eller pressen for den sags skyld – ikke kan få at vide, hvad myn-

dighederne lægger vægt på, når de træffer en afgørelse, så er det næsten umuligt at bedømme, om afgørelsen er lovlig eller hensigtsmæssig. Og en offentlig debat eller kritik bliver vanskeliggjort, når myndighederne ikke fremlægger deres præmisser.

Hvilken betydning kan regler om offentlighed, herunder om en begrundelsespligt, få for fordelingen af filmfondens midler?

Først proceduren: Man indsender en skitse til et filmmanuskript til filmrådet og ansøger om støtte til at skrive manuskriptet. Filmrådet indstiller derefter til fondens bestyrelse, om der skal ydes støtte, og bestyrelsen træffer en afgørelse.

Hvis man har et færdigt manuskript, kan man sende en ansøgning til filmrådet om produktionsstøtte (garanti). Rådet giver en indstilling til bestyrelsen, som beslutter, om der skal gives støtte og i givet fald, hvor meget. Er filmrådets indstilling negativ, er bestyrelsen afskåret fra at yde støtte.

Endelig gennemgår filmrådet hver sommer årets film og indstiller til bestyrelsen, at der gives kvalitetsbidrag for de og de film. Denne indstilling er ifølge lovens forarbejder bindende for bestyrelsen.

Loven åbner desuden også mulighed for, at der kan ydes støtte til uddannelse, modernisering af biografer, danske films deltagelse ved udenlandske festivaler, og for præmiering af filmudlejere.

Filmrådet er det kunstneriske bedømmelsesudvalg, og fondens bestyrelse det økonomisk ansvarlige organ.

Problemet er efter hvilke retningslinier man skal afgøre om en skitse til et manuskript, et færdigt manuskript eller en film er værdig til støtte eller kvalitetsbidrag.

Loven giver ikke megen vejledning. Der står blot (§ 17), at fondens midler skal anvendes „til fremme af filmkunsten i Danmark“.

Går man til den betænkning om biografvæsenet (afgivet af et af justitsministeriet den 10.1.1947 nedsat udvalg), der har dannet grundlag for kulturministeriets forslag til den gældende lov (nr. 155 af 27.5.1964), så finder man på side 21 følgende udtalelse: „Ligesom de tidligere biografudvalg er udvalgt af den opfattelse, at opretholdelsen af en selvstændig dansk filmproduktion er af overordentlig betydning. I første række lægger man vægt på de nationalkulturelle hensyn, betydningen af, at filmen bevares som et udtryksmiddel og instrument for dansk kultur og dansk kunst. Stærke nationaløkonomiske... grunde underbygger yderligere dette standpunkt“. Det fremgår altså, at filmen menes at have værdi som en del af nationens kultur, og at den har betydning for landets økonomi. Derudover er der heller intet at hente i denne udtalelse.

Det er måske hverken muligt eller ønskeligt at formulere faste retningslinier for, hvornår en film må anses for at have kulturel eller kunstnerisk værdi. Men så bliver konsekvensen, at ansvaret lægges på de mennesker, der skal træffe de konkrete afgørelser, og det bliver derfor afgørende, hvilke personer man vælger til de kompetente organer, i første række filmrådet.

Af filmrådets 7 medlemmer er de 6 repræsentanter for forfatterne, komponisterne, filminstruktørerne, filmfotografene, skuespillerne og anmelderne, mens den sidste er for tiden er byretsdommer, altså jurist. Forsåvidt angår juristen, der er formand for rådet, og hvis stemme tæller dobbelt ved stemmelighed, beror det sikkert på tilfældigheder, hvilke begreber han eller hun har om filmkunst, om „retninger“ inden for kunsten og om kunstens betydning for udviklingen af samfundet. Repræsentanterne for de nævnte grupper skal ifølge loven udpeges efter indstilling af de organisationer, som udgør „den almindelige repræsentation for de pågældende faglige interesser“ – samtlige medlemmer udpeges (af kulturministeren) for et tidsrum af 4 år.

Det betyder, at det bliver afgørende for de beslutninger,

der træffes i rådet, om de 6 faglige repræsentanter er eller føler sig bundet af deres organisationer, hvordan diskussionen føres inden for disse organisationer, og hvilken linie organisationerne følger.

Med de foreliggende usikkerhedsmomenter – lovens intetsigende formålsparagraf, proceduren for filmrådets afvejning af synspunkter, organisationernes fremgangsmåde når de skal finde frem til en kunstnerisk (eller politisk) målestok for vurdering af film, disse organisationers repræsentativitet inden for de respektive fag – kunne man vel finde det rimeligt at inddrage flere synspunkter i debatten om, hvilke film der skal støttes og præmieres. Ikke alene fordi det er mere demokratisk, at den almindelige brede befolkning gennem en offentlig debat har mulighed for at påvirke de kompetente myndigheders beslutninger. Også fordi der sandsynligvis uden for den kreds af personer, der under de nuværende forhold har indflydelse, findes en række mennesker, der har ligeså store eller større forudsætninger for at tage stilling til de kulturelle/politiske problemer, der er forbundet med udvalget af midlerne.

Som det er idag, hvor såvel rådets som bestyrelsens møder er lukkede, og hvor der almindeligvis ikke slipper noget ud om disse organers præmisser for at yde eller nægte støtte, er offentligheden, herunder eventuelle særligt interesserede og sagkyndige, i realiteten afskåret fra at diskutere og kritisere de truffe beslutninger.

Amanuensis Søren Kjørup kommenterer behovet for støtte til filmlitteratur og kritiserer fondens politik

Danmark er et land der er ekstremt underforsynet med filmlitteratur. Der findes praktisk talt på dansk ingen oversættelser af den rige udenlandske både teoretiske og kritiske litteratur om filmkunsten, og hvad der findes af bøger om film af danske skribenter står i et grotesk misforhold til den store og kompetente skrivelyst man støder på både hos skribenterne omkring Kosmorama, die Asta, Film 70 og f. eks. blandt andet studenterne ved filmstudiet ved Københavns Universitet.

Forklaringen på dette faktum er naturligvis ligetil: Der skrives ingen bøger om film på dansk, fordi de ikke kan blive udgivet. Der udgives ingen bøger om film på dansk, fordi de ikke bliver solgt. Der sælges ingen bøger om dansk film, fordi publikum ikke er vant til at læse bøger om film. Og publikum er ikke vant til at læse om film, fordi der ingen bøger skrives og udgives.

En simpel ond cirkel, altså. Og en ond cirkel med alle den onde cirkels typiske urimeligheder. F. eks. det at på trods af at publikummet for gode film i Danmark er langt større end publikummet for god litteratur, udgives der langt mere litteratur om litteratur end der udgives litteratur om film. Eller f. eks. den at på trods af at udsendelser om film i radio og tv har en langt større lytter- og seerskare end udsendelser om litteratur sælges der langt flere bøger om litteratur end om film. Eller f. eks. at det samlede årlige oplag af filmtidsskrifter er større end det samlede årlige oplag af litterært-kulturelle tidsskrifter, medens det samlede oplag af filmbøger er langt mindre end oplaget af litterært-kulturelle tidsskrifter.

Denne onde cirkel både kan og må brydes, og at bryde den kan kun være et spørgsmål om penge, et spørgsmål om

at investere i denne nye vare, filmlitteratur, på det danske bogmarked. Men man kan næppe forvente at danske forlag af sig selv skulle kaste sig ud i denne investering, – dertil er de store og rige forlag for satte og for uinteresserede i det på forhånd ikke helt sikre eller i hvert fald etablerede og de små og idealistiske forlag for fattige.

Men intet ville være rimeligere end at nogle af Filmfondens mange penge blev brugt til at ændre denne cirkel fra en ond til en god. For denne gode cirkel vil ikke blot være en cirkel hvor stadig flere skribenter får udgivet stadig mere der læses af stadig flere; det vil være en cirkel der også medfører en stadig større interesse for film, og vel at mærke for gode film, for de film man overhovedet gider skrive og læse om. Skal Filmfondens mange penge anvendes til en styrkelse af den seriøse filminteresse og filmproduktionen i Danmark vil støtte til udgivelse af filmlitteratur være en opgave man ikke burde kunne komme uden om.

Hvis imidlertid støtte til udgivelse af filmlitteratur skal være en opgave den ny filmlovs administratorer ikke skal kunne komme uden om, må dette formuleres helt klart i loven. Også efter den gamle lov kan der gives støtte til udgivelse af filmlitteratur, men i den relevante paragraf, § 18, stk. 5, tales der ikke specielt om litteratur, men kun om at „i særlige tilfælde“ kan man give „støtte til andre formål“.

I den nye lov må det formuleres helt på linie med støtten til filmproduktionen o.s.v. at der kan gives støtte til udgivelse af filmlitteratur. Og det må samtidig formuleres klart, hvem der skal træffe afgørelse om støtte til hvad. Under den gamle lov har det i praksis været Filmfondens næsten enevældige administratorer der har taget disse beslutninger, og hvad man end vil mene om dem, indtager de i hvert fald ikke de poster de i øjeblikket indtager på grund af noget kendskab til film og filmlitteratur. Hvilket har ført til, at man har støttet udgivelsen af Sadouls filmhistorie, Niels Jensens bog om „Filmkunst“ og Bjørn Rasmussens „Filmens Hvem, Hvad, Hvor“, fordi de er store principielle værker, medens man har afvist støtte til Martin Drouzys bog om Bunuel, dels på grund af fornærmelse på en enkelt redaktør på forlaget Rhodos, dels fordi det er et værk om en enkelt instruktør.

Men vi kommer aldrig ud af den onde cirkel, hvis kun store principielle mursten kan få støtte, og hvis spørgsmålet om hvad der skal støttes afgøres af ømskindede ignoranter på filmens område. Hvad vi trænger til er en rig og varieret litteratur om film og filmskabere, anskuet fra mange forskellige synspunkter og på mange forskellige niveauer. Og dette må den nye filmlov hjælpe os til at få.

Studienævnet ved filmstudiet på Københavns Universitet skriver om behovet for en filmforskning

Det er vor opfattelse, at en kommende filmlov (ligesom i øvrigt til dels den nuværende) ikke alene skal give retningslinjer for hvorledes selve celluloidstrimlerne skal produceres og distribueres, men også forbedre mulighederne for at skabe et bedre *filmklima*, en bedre filmsituation.

Vor grundopfattelse er, at »filmen« ligesom andre kunstarter i det vesterlandske samfund i dag, er en slags institution, hvor der eksisterer et gensidigt afhængigheds- og

påvirkningsforhold mellem en lang række implicerede: film-skabere, skuespillere, teknikere, producenter, biografgængere, kritikere, filmforskere, filmpædagoger, administratorer af filmlovgivningen og sikkert flere andre grupper. Enhver af disse grupper deltager i en samlet bestræbelse, nemlig den der løst kan karakteriseres som det at skabe »bedre« film, og »bedre« filmoplevelse. Afhængigheden de enkelte grupper imellem er givetvis større end almindeligt antaget. F. eks. kan der jo ikke skabes en mere kvalificeret filmoplevelse end filmene giver mulighed for, og der kan ikke (i det lange løb ihvertfald) produceres film, der ikke er »forståelse« for. Det falder os derfor naturligt ved filmlovens revision at pege på muligheden af at lovgive for dette område under ét.

Vi er overbeviste om at filmstudiet (og den forskning det forhåbentlig vil medføre) på langt sigt vil gavne filmsituationen, filminstitutionen om man vil. Det er kun et år siden at de første bifagskandidater blev færdige, og endnu er ikke 50 uddannet. Det er derfor vanskeligt at udtale sig med sikkerhed om virkningerne af et filmstudium. Tilgangen til faget og efterspørgslen efter kvalificerede undervisere vidner dog allerede nu om en ny stor interesse for film, en interesse som alle implicerede vel kun kan være enige om at udbygge og give så gode arbejdsforhold som muligt. Manglen på filmforskere og filmforskning har været udtalt i adskillige år.

Både filmhistoriske, filmæstetiske, filmsociologiske og filmpsykologiske emner fortjener, at vi kan tale om dem med større vished, end den enkeltes mere eller mindre reflekterende betragtninger. En filmforskning vil kunne sætte ind på to fronter, dels ved at undersøge det eksisterende filmmateriale, dels ved at kunne forelægge resultater, der kan indgå i planlægning og overvejelser ved tilrettelæggelsen af snart sagt enhver filmaktivitet.

Konkretiseret vil disse betragtninger føre til følgende konklusion.

I en kommende filmlov må der skabes mere eller mindre konkrete retningslinjer, der giver ministeren mulighed for at bevilge penge eller på anden måde støtte:

- 1) filmforskningen,
- 2) stipendier til videregående selvstændige filmvidenskabelige studier,
- 3) udgivelse af filmpublikationer af videnskabelig art.

Herudover vil vi gerne understrege den betydning som Filmmuseet og Statens Filmcentral har for filmforskningen og filmformidlingen. Imidlertid synes begge institutioner af økonomiske grunde ikke at kunne leve op til de forventninger, som en kommende filmforskning og udvidet filmundervisning måtte stille. Allerede på indeværende tidspunkt er begge institutioner så hårdt trængt, at en øjeblikkelig forbedring må anses for mere end ønskelig. Vi henstiller derfor meget indtrængende, at følgende forslag inddrages i loven eller i det mindste i de økonomiske overvejelser, man må gøre sig ved lovens effektivering.

Vedrørende Filmmuseet:

- 1) Udvidelse af det videnskabelige personale, især med henblik på rekonstruktion til så vidt muligt original udgave af samtlige eksisterende og kommende filmkopier.
- 2) Faste bevillinger, således at Museet kan trække kopier af samtlige danske spillefilm og hovedparten af kortfilmene.
- 3) Afleveringspligt af 1 kopi af alle i landet offentligt viste film.
- 4) Bevillinger således at samtlige nitratkopier kan overføres til safetykopier, og det herved bliver muligt for forskning og undervisning at få adgang til at se Museets film.
- 5) Bevillinger til ekstra kopier af film, der er særlig interessante i forskningsøjemed, og som ikke bør udsættes for den slitage som gennemkørsel i et klippebord nødvendigtvis udgør.

Vedrørende Statens Filmcentral:

- 1) Faste bevillinger, der gør det muligt at lave 16 mm kopier af samtlige kortfilm, der nyder offentlig støtte.
- 2) Bevillinger til et antal spillefilm i 16 mm kopier til undervisningsbrug.
- 3) Generelt øgede bevillinger til flere kopier, således at den øgede filmundervisning også får mulighed for at låne relevante film. (Pt kan ventetiden på en given film være flere måneder).

Radorådsformand Knud Heinesen om forholdet mellem film og fjernsyn - videobånd vinder frem

En af dansk TVs læresætninger i de første år var: film er ikke tv. Bag denne truisme lå en sund tanke om at udvikle tv som et selvstændigt medium, et ønske om at lægge hovedvægten på oplevelsen af den samtidige begivenhed: "Det sker her og nu". Meningen var god nok, og der var derfor heller ingen, der fandt noget selvmodsigende i, at dansk tv's eneste udsendelse igennem lange tider var filmen om skoleskibet Danmark foruden et studie billede af Peter Hansen. Tanken om samtidighedsoplevelsen var rigtig, men man kunne ikke komme uden om at foretage en registrering af begivenheder til senere udsendelse, fordi direkte udsendelser krævede og kræver et meget stort apparatur; og den eneste mulige registreringsform var filmen. Man kunne heller ikke komme udenom at benytte sig af optagelser, stadig på film, foretaget af andre og til andet brug, især kortfilm og spillefilm.

Når man taler om film og tv må man skelne mellem film som registreringsmateriale i tv og film i betydningen værker skabt for filmværket.

DR begyndte som alle andre tv-stationer i verden at registrere begivenheder og behandle problemer på film, og det tvang alle til at opdage, at filmen kunne bruges til andet end den nyhedsformidling, der hidtil havde været foretaget gennem filmugerevyen, og til andet end kunstværker, hvorunder man også kunne regne kortfilm. Med nye effektive arbejdsmetoder skabtes et nyt begreb, som man kunne kalde tv-dokumentation. Tv-folk uden ærefrygt for filmkunsten brugte filmmaterialet på en helt ny måde.

Tv stillede sig i 50'erne og i begyndelsen af 60'erne åbent over for et samarbejde med filmbranchens folk, men måtte forlange, at disse skulle udføre arbejdet på de samme betingelser som tv's producere. Mulighederne for at producere film til tv hos den danske filmbranche blev også diskuteret, men det blev umiddelbart klart, at man ikke kunne nå til enighed om produktionstid og produktionsomkostninger. Man har også været bange for et samarbejde, fordi det kan påstås at være umuligt at producere en film, der på samme tid kommunikerer optimalt på skærm og lærred. Imod disse betragtninger taler naturligvis, at man delvis tvunget af omstændighederne har vist i tusindvis af film, der ikke er produceret for tv, men for lærredet. Imidlertid har denne brug også lejlighedsvis været kritiseret, og enhver ved, hvor langt bedre en for tv produceret forestilling virker. Imidlertid kan

film vises i tv, og tv-produktioner på film kan distribueres på anden måde end igennem tv.

I mange år endnu vil filmen som registreringsmateriale være uundværlig. Apparatet er lettere og mobilt, redaktionen af udsendelser enkel og tidsbesparende, og udstyret i alle led kan anskaffes for rimelige priser. Imidlertid trænger den elektriske registrering frem. Vi har allerede farverne, og den store fordel ved den øjeblikkelige kontrol på monitor af optagelserne, og når den tekniske udvikling er nået så vidt, at videobåndet og optageudstyret giver samme mulighed for mobilitet og let redaktion som filmen, må man forvente, at filmmaterialet som sådant udgår og afløses af videobånd. Det vil sikkert ikke blot ske i tv, men måske også i det, der idag hedder filmbranchen, og producenterne vil til den tid i vid udstrækning fremstille dramatik og dokumentation til folks private brug. Så vil det være et spørgsmål, om det ikke bliver tv's nuværende produktionsformer, der kommer til at revolutionere branchen, og et samarbejde vil være langt lettere at gennemføre end idag.

Det vil imidlertid nok være for meget at forlange, at lovgivningen skal træffe afgørelser på så langt sigt og springe en udviklingsperiode af uforudset længde over.

I den formentlig lange udviklingsperiode må vi fortsat bestrebe os på at tøde stivnede fronter op. Vi er allerede igang. Dels har filmloven af 1964 forbedret forholdene for filmindustrien, og dels har tv ændret sin indstilling. Begge parter synes at have indset, at samarbejde i en bredere forstand er nødvendigt i erkendelse af, at fjernsynet og filmindustrien gensidigt kan bidrage til hinandens udvikling. Samarbejdet er unægteligt ikke begyndt fra den ene dag til den anden, men har udviklet sig gradvist. Af foreløbige resultater kan noteres:

Medarbejdere fra filmindustrien er blevet knyttet til tv og har bidraget til at præge udviklingen.

Flere af DR's afdelinger har lagt produktionsopgaver ud til filmproduktionselskaberne.

Filmproducenterne og DR har truffet aftale om visning af danske spillefilm.

En workshop er blevet oprettet af DR og filmfonden i fællesskab med fri adgang for medarbejdere fra begge medier.

Filmskolen har taget initiativet til at knytte kontakter med radio og tv for at koordinere en vis del af undervisningen inden for de tre medier – en ny fase i samarbejdsudviklingen, som DR følger med stor interesse.

Mellem kortfilmrådet og tv er indgået aftale om, at film, hvortil der er ydet mindre end 50 % støtte fra filmfondsmidlerne, efter aftale med producenten kan til-lades vist i tv.

Der er ligeledes med kortfilmrådet indgået en aftale om co-produktion af et antal kortfilm, således at hver institution betaler halvdelen af omkostningerne, hvorefter filmene kan distribueres både i tv og som film. De praktiske resultater har hidtil ikke været store, hvilket forhåbentlig blot skyldes, at aftalen er af nyere dato.

Man kunne tænke sig et tilsvarende samarbejde for spillefilm – eventuelt i lighed med den svenske ordning, hvorefter en co-produktion mellem fonden og DR skulle løbe i biograf-distribution i f. eks. 18 måneder for derefter at kunne vises i tv.

Ved filmlovens revision har jeg ikke nogen lang ønskeliste over forhold, jeg kunne ønske ændret. Berøringsfladerne mellem DR og filmområdet i forhold til filmloven ligger på ud-dannelse og kortfilm. På ingen af disse områder er der i selve loven noget, der forhindrer et nærmere samarbejde.

DR er interesseret i, at der findes en uddannelse på det filmkunstneriske og filmtekniske område, selvom der er for-skellemellem film og tv, som gør det vanskeligt at etablere en egentlig fællesuddannelse. Tv's store antal produktioner kræver, at produktionstiden er relativ kort og effektiv, hvis de samlede omkostninger ikke skal blive astronomiske. Det

var ønskeligt, at tv's produktionstid kunne blive mindre pres-
set, men af økonomiske årsager er der ingen udsigt hertil
foreløbig. Sammenhængende hermed er det vanskeligt for tv
at opbygge en grundig uddannelse af medarbejdere til
kunstneriske produktionsområder. Det må være rigtigt, at
uddannelsen af filmkunstnere tager hensyn til alle filmens
anvendelses- og forevisningsformer.

DR ønsker også at fortsætte en udbygning af samarbejdet
om kortfilmproduktionen. Det er vigtigt, at der består
flere selvstændige udtryksmuligheder på filmområdet, som
det er tilfældet med den eksisterende fondsstøttede kortfilm-
ordning og DR's produktioner. Det giver mulighed for gen-
sidig påvirkning, eksempelvis fra den eksperimenterende kort-
film til tv's produktioner, og fra det journalistiske tv til den
engagerede kortfilm.

Film skal ikke produceres med henblik på tv-distribution,
men det er muligt at vise egnede film i tv, og jeg håber, at
samarbejdet vil forøge producenterne og fondens interesse
herfor.

På samme måde må egnede tv-film i større omfang kunne
distribueres som film. Det kan ikke være rigtigt, at ophavs-
rettlige problemer på dette, som på mange andre områder
fortsat skal kunne spærre vejen for hensigtsmæssige distri-
butionsformer til skade for publikum.

Filmskolens kunstneriske leder, instruktøren Bent Christensen mener at hverken filmskole eller filmlov er tidssvarende og at filmbranchen er 10 år bagefter

Den danske filmskole var forældet allerede inden den åbnede!
Grundlæggerne anså det for nødvendigt at indordne sig det
eksisterende branchemønster og oprettede en institution, som
producerede elever, der kunne opuges af industrien til frem-
stilling af biograffilm, korte eller lange. Årsagen til snæver-
synet var en skrækkampagne, ført over en bred front af
branchen, især biografsektoren. Sidst hårdt presset af TV-
konkurrencen og groft forbigået i filmloven af 1964.

Skolens filosofi baseredes i starten på pædagogiske fossiler
fra østlandene og man isolerede sig i et eksklusivt drivhus-
miljø. Da I. C. Lauritzen blev alene, ændrede han klogeligt
kursen og anlagde uddannelsen på det praktiske, tekniske og
håndværksmæssige. Han lettede adgangskriteriet og gav
eleverne mulighed for at lave masser af film, – skolens største
aktiv.

Når branchen alligevel ikke åbnede armene, skyldtes det
ikke, at eleverne ikke var grydeklare, men at gryderne de
skulle puttes i, ændrede form i en bestandig fremadskridende
proces. Den danske filmindustri ændrede struktur, så det
knagede, men absurd nok uden selv at være det bevidst og
derfor uden mulighed for at styre udviklingen. Kun de der
kender hovedpersonerne i dansk films top, forstår det er
muligt.

Overalt på den vestlige halvkugle var filmindustriernes
traditionelle mønstre brudt op og nye strukturer formede

sig i overensstemmelse med den tekniske udvikling og de
ændrede kulturvaner. Kun ikke i Danmark! Det er vort
nationale særkende, at vi har en forsinket reaktionstid på
godt ti år.

Her har det nye mønster tegnet sig, uden endnu at have
fundet sin endelige form. Men forandringer som er under-
kastet regler for elementær udviklingslogik, lader sig ikke
standse, og det skulle være muligt at forudse komponenternes
ændrede værdier i en ny storstruktur:

Større indflydelse for kreative filmarbejdere, med de-
centralisering af filmproduktion væk fra de traditionelle
producenter. Færre studier, men enkelte store private
produktionsenheder med rentable faciliteter. Mulighed
for fuld statsstøtte til finansiering, herunder produk-
tionssamarbejde mellem filmindustrien og Danmarks
Radio.

Udlejerne vil pr. definition få større betydning og øko-
nomisk indflydelse. Distribution og lancering – dansk og
især international – vil få meget central placering.

Friere næring vil rense biografsektoren for forretnings-
udygtige og lovændringer sikre at biografdrift ikke gøres
til profitobjekt. Ukonventionelle forevisningsformer vil
opstå i takt med udbygningen af landsomfattende kul-
turaktiviteter.

Både den private kortfilmsektor og Statens Filmcentral
vil få ændret status. Samarbejde med Danmarks Radio
vil omfatte produktion og distribution. Private vil des-
uden, som følge af decentraliseringen og ændrede op-
tagelsesmetoder, kunne optræde som base for fond-
støttede spillefilm.

Det er således ud fra forkerte forudsætninger filmfonden
for tiden angribes. Den administrerer en lov, som er skræd-
ersyet til en form som industrien ikke længere har. Derfor
passer tøjet ikke, og det er ikke relevant at rette skytset mod
fondens administration, som nødvendigvis må skære til efter
lovens skabelon, indtil det politisk er erkendt, at den hidtidige
forbruger er afgået ved døden og at den nye forbruger har
et ganske andet udseende.

Den danske filmskoles nuværende struktur er ikke tids-
svarende. Undervisningen må – i første omgang – retnings-
drejes så den følger udviklingen og uddannelsen må orien-
teres mod andre kommunikationsmedier- og metoder. Dette
er sket med indeværende semesters start, ved at indlede et
samarbejde med Danmarks Radios undervisningsledelse og
indføre anvendelse af elektronik, teknisk og æstetisk, som
obligatoriske undervisningsdiscipliner.

*På længere sigt må uddannelsen anskues i et betydeligt
større perspektiv med den målsætning at lovfæste en
ko-ordinering af undervisningen inden for alle kommu-
nikationsmedier.*

Ikke blot fordi det er en bedre forvaltning af statens
midler og en mere rationel udnyttelse af faciliteter og talent,
men fordi det er den eneste forsvarlige løsning, som kan op-
fylde de nye krav, der stilles til fremtidens film- og tv-skabere.

Ministeriet bør nedsætte en kommission med den op-
gave at finde den praktiske ramme og økonomiske muli-
ghed for en sådan undervisningskoordination.

Kommissariatet skal omfatte kontakt med Statens Teater-
skole, Journalisthøjskolen, Universiteterne og alle højere
uddannelsesinstitutioner, for at få en helhedsvurdering
af kendskabet til brugen af de visuelle udtryksmidler,
samt behovet for inddragelse af audio-visuelle hjælpe-
midler i undervisningen.

I et samfund, hvor forbrugere af finkunst vil være lige så
mange som forbrugere af underholdning, hvor video-tape vil
spille en afgørende rolle for undervisning og folkeoplysning
og hvor elektronik vil revolutionere optagelsesmetoder og
distributionsmuligheder, må filmbranchen løfte blikket ud
over snævre særinteresser og -anerkende placeringen af Den
danske filmskole som et led i et større kulturmønster.

Fremtidsmusik - direktøren for Det danske Filmmuseum skriver om museet, hvad det kan og burde kunne - og røber en vision af fremtidens museum for visuelle medier - på Rådhuspladsen

I artikler om og omtaler af Det danske Filmmuseums virksomhed udnævnes museet jævnligt til et af verdens bedste, museets bibliotek kaldes det største i verden osv. osv. Hvor smigrende dette end kan være, ved vi naturligvis bedst selv, at det er sludder, som må stå for journalisternes egen regning. Meget af det, der skrives om museet, bygger på et ret overfladisk kendskab til museets virksomhed, og sammenligningerne med udenlandske filmarkiver er næsten altid endnu mere luftige, da journalisterne som regel slet intet kender til udenlandske filmmuseer. Selv vil vi ikke drømme om at opstille nogen top ti-liste over filmarkiver. Der findes naturligvis ikke noget steds det bedste filmarkiv i verden. Selv om der er store ligheder mellem de over 40 filmarkiver, der er medlemmer af Fédération Internationale des Archives du Film (FIAF), er der også meget iøjnefaldende forskelle. Og hvem kan afgøre, hvad der er det bedste? F. eks. har Jugoslovenska Kinoteka i Beograd 22.000 film, vi har kun 5.000. Til gengæld har vi over 800.000 stills og 17.000 bøger. I Beograd har de kun 100.000 stills og 9.000 bøger. Der er arkiver med store og velordnede samlinger, som til gengæld aldrig viser film. Det danske Filmmuseum har ikke nogen videnskabelig afdeling og har slet ikke mulighed for at drive filmforskning, som en række arkiver i østlandene har det. Til gengæld har vi i de 20 år, vi har kørt film for vore medlemmer, vist næsten 1.300 forskellige spillefilm og over 700 kortfilm. La Cinémathèque Française i Paris, der har et cementeret ry for at være verdens bedste cinematek, har rigtignok en af verdens største samlinger af film (ingen kender det nøjagtige tal af kopier, vel næppe engang cinemateket selv, men det ligger antagelig omkring 50.000) og det viser 6 film om dagen hele året rundt i to arkivbiografer. Til gengæld er det uhyre vanskeligt at komme til andet filmhistorisk materiale, bøger og dokumentation i Langlois' museum. Gosfilmofond i Sovjetunionen er nok lige så rigt på film som La Cinémathèque Française (heller ikke herfra har man sikre tal), og med dets over 300 ansatte i bl. a. egne laboratorier og videnskabelige afdelinger udfører dette arkiv et enormt næsten arkæologisk arbejde for at redde, sikre og bevare film for eftertiden, og udarbejder nyttige værker vedrørende filmdokumentation, men er til gengæld meget lidt udadvendt. Gosfilmofond ligger 60 km fra Moskva ude på landet i en *splendid isolation*, der sikkert giver megen arbejdsro for de ansatte til det videnskabelige arbejde, men som ikke kan siges at være meget publikumsvenligt. Når det ofte fremhæves, at vi har verdens største bibliotek, er det ikke korrekt. Både The National Film Archive i London og Deutsches Institut für Filmkunde i Wiesbaden har hver ca. 1.000 bind mere, end vi har i København. Til gengæld har i hvert fald London betydelig færre titler, da en stor del af bøgerne er dubletter. I London udlåner man kun dubletter, i Wiesbaden, der jo ikke har den mest centrale beliggenhed for den filmstuderende, er det ikke nemt at komme til bøgerne. Servicemæssigt er det danske Filmmuseums bibliotek sikkert bedre end de to andre. Men gør dette biblioteket til verdens bedste? Måske for lånerne, men ikke for bestanden. Vi mister ikke så få bøger, fordi vi er (for) large med at låne dem ud.

Jeg skal ikke belemre læserne med flere sammenligninger. Blot de ovennævnte for at illustrere, hvor mange ting man skal tage i betragtning, når man vurderer et filmarkivs størrelse, indsats og betydning. Det er indlysende, at et filmarkiv med en meget udadvendt aktivitet (som f. eks. det franske) vil blive meget populært hos publikum, der med det samme kan få glæde af virksomheden, mens man

ikke kan forlange, at det læge publikum skal kunne oparbejde megen entusiasme for et arkiv, der arbejder mere for eftertiden med konservering og bevaring, hvor perfekt det end sker. At begynde at diskutere, hvad der er vigtigst for et filmarkiv, har kun akademisk interesse. Ligesom ethvert andet kunstmuseum må også et filmmuseum erhverve det bedste inden for kunstarten for at kunne bevare det for eftertiden og for at kunne præsentere det for samtiden. Hvordan man vil prioritere det indsamlede i forhold til det præsenterede og vice versa er i første række et spørgsmål om økonomi. Ingen eksisterende filmarkiver kan i øjeblikket opfylde begge formål på ideel måde. For at drive et filmmuseum må man derfor hele tiden gå balancegang mellem hensynet til de filminteresserede her og nu og de filminteresserede, der skal følge efter os. De vil bebrejde os, hvis vi har slidt vore kopier op til glæde for vor egen tid, og de filminteresserede i dag vil naturligvis blive sure over at vide, at der i et filmmuseums arkiver ligger film, som de gerne ville se, men som er forbeholdt eftertiden.

Hvis vi skal se på Det danske Filmmuseums situation nu og dets ideelle situation i fremtiden, og det var hensigten med denne artikel, kan vi roligt og uden overdreven selvfølelse fastslå, at Det danske Filmmuseum, i løbet af de 20-25 år det har eksisteret, har placeret sig smukt blandt den centrale del af de 40 filmarkiver i verden. Mange heldige omstændigheder har medført, at museet har haft relativt gode økonomiske betingelser. Man kan f. eks. blive helt skamfuld på museets vegne, når man ser, hvad Teatermuseet skal hutle sig igennem for. Men naturligvis skal man ikke sammenligne med dem, der har det værre. Vi er i den lykkelige situation, at vi kan sammenligne os med de største og mest aktive filmarkiver i verden, og når jeg i det følgende vil fantasere lidt om, hvorledes det ideelle danske filmmuseum burde se ud, vil jeg gerne understrege, at ingen filmarkiver endnu er nået så vidt. Men hvorfor kunne vi for en gangs skyld ikke være blandt de første?

At vi i dag har så god en position blandt filmarkiverne kan godt undre en. At vi har et større og bedre museum, end de har i Norge og i Finland, er måske ikke mærkværdigt, men at svenskerne ikke for længst har overgået os, ligger jo helt ved siden af det traditionelle mønster. Men på baggrund af den yderst beskedne rolle, som dansk film har spillet i filmkunstens historie, og på baggrund af den forholdsvis lille og forholdsvis overfladiske filminteresse, som findes i Danmark, og som, så ubeskedne vil vi være, ville have været endnu mindre uden museets indsats, er det trods alt ret imponerende, at vi har et dansk filmmuseum, der er lige så stort som det amerikanske (Museum of Modern Art Film Department), som har eksisteret siden slutningen af trediverne og som var blandt de fire arkiver, der var med til at starte FIAF. At vi i dag har et så velfunderet dansk filmmuseum, skyldes en lang række omstændigheder, som jeg ikke her skal komme nærmere ind på. Vigtigst har det naturligvis været, at der både i den gamle og den nye filmfond har været ret betydelige midler, og at der har været mennesker med indflydelse, som har ment, at det var oplagt at bruge nogle af disse penge til et filmmuseum. Ikke mindst museets grundlægger og første direktør, Ove Brusendorff, var i fyrre og halvtredserne utrættelig i sin kamp for at overbevise de bevillende instanser om, at museet måtte være i ustandselig økonomisk ekspansion, hvis det skulle kunne løse de mange opgaver, det havde pålagt sig selv. Det afspejledes bl. a. i den omstændighed, at Det danske Filmmuseum vel nok er det hjemlige museum, der har flækket mest om fra lokaler til lokaler. 7 forskellige adresser har museet haft i de sidste 25 år, og ingen kan for alvor tro, at vi har fundet blivende sted i Store Søndervoldstræde, selv om vi kun udvider i de kommende år i samme takt som hidtil.

Er der således ikke grund til at lamentere over museets tilstand, skal man imidlertid heller ikke tro, at museets problemer er løste. I den almindelige glæde over, at vi herhjemme har en institution som Det danske Filmmuseum, der nu ovenikøbet eksisterer i loven efter i 20 år at have levet udenfor, kan der hos de bevillende myndigheder godt være iblandet en vis lettelse over, at filmarkivproblemet er løst. Uden at føle sig som et utaknemmeligt asen må det dog være tilladt at gøre opmærksom på, at der er lang vej igen, førend vi får det ideelle filmmuseum, ja blot til vi får det museum, der kan siges nogenlunde tilfredsstillende at løse de opgaver, som man med rimelighed kan forlange af det. At de mindste problemer ligger inden for den udadvendte aktivitet er desværre ofte med til at tilsløre, at der findes problemer. I det følgende skal jeg kort lade en vision om det fremtidige danske filmmuseum stige op for vore øjne.

Filmsamling

Museets fundament er filmsamlingen. Ved indsamlingen og bevaringen af film må man gøre sig klart, at museet ikke blot bør bevare

de film, som man kan karakterisere som filmkunst. Alene at afgrænse dette begreb kan være vanskeligt. Filmens historie er kort og år for år er ikke mindst omvurderingerne af tidligere film talrige. Men film er andet end kunst, og et filmmuseum må være et arkiv for andre end filmkunstens dyrkere. Filmene, og ikke mindst de dårlige, fortæller bevidst og ubevidst meget om den tid, de er blevet skabt i. De dårlige film, eller trivialfilmene, som man nu så videnskabeligt kalder dem, gøres jo nu til genstand for akademiske analyser, og selv om denne interesse måske kun er et forbigående modefænomen blandt filmæstetikere og teoretikere, er det da evident, at historikere, kulturhistorikere, psykologer og sociologer også må gå til en periodes populære underholdning, når de vil studere en periode. Man skal derfor være yderst varsom med at anlægge en alt for restriktiv, selektiv synsvinkel, når man beslutter sig for, hvilke film, der skal bevares. For et amerikansk filmarkiv må det naturligvis være vanskeligt at undgå udvælgelsen, når det drejer sig om den nationale produktion, ligesom det må være det for et indisk eller japansk. Men med en spillefilmproduktion på ca. 20 om året burde der ikke være diskussion om, at et dansk filmmuseum bør bevare alle danske film. Det er der da også åbnet mulighed for i den nugældende lov. Museet har ret til at erhverve en kopi af enhver dansk film, der har været vist offentligt. At vi ikke kan erhverve alle skyldes alene, at vi ikke har penge nok. Vi har penge til 5-6 film om året. Med 150.000 kr. mere kunne vi få alle. Ideelt ville det være, om museet foruden de nye kopier, som vi betaler for, kunne få en god brugt kopi gratis af alle danske film f. eks. et år efter filmens premiere. De nye kopier kunne da blive fremstillet som masterkopier, beregnet til opbevaring for eftertiden og til eventuel brug ved fremstilling af nye negativer, mens de brugte kopier kunne være fremvisningskopier. Princippet for filmsamlingen burde naturligvis være, at alle film forelå i to eksemplarer, det ene (et negativ eller en masterkopi) i arkivseksemplar og det andet en fremvisningskopi, som efterhånden vil blive slidt. At nå så langt med hensyn til de danske spillefilm (og kortfilm, ikke at forglemme) skulle ligge inden for det realiserbare.

Men ligesom et lands litterære kultur ikke er meget bevendt uden oversættelserne af udenlandske litteratur ville det også være en fattig filmkultur herhjemme, hvis vi skulle nøjes med vore egne produkter. Lige så naturligt det derfor er at samle de danske film, ligeså indlysende en opgave er det at samle de udenlandske film, der vises herhjemme. Og på dette område er vi stadig helt ude at sejle, helt afhængige af de enkelte danske distributørers og udenlandske producenteres velvilje. Det ville naturligvis være et urimeligt krav at forlange, at museet skulle have kopier af alle udenlandske film, der vises i Danmark. Her kan man med rimelighed anlægge et selektivt synspunkt. Det ideelle ville være, om der i loven blev indført en bestemmelse om, at museet havde ret til at rekvirere en ny kopi, trukket efter det originale negativ, af enhver udenlandsk film, der importeres og vises offentligt i Danmark. Museet skulle betale fremstillingsomkostningerne, og ligesom med de danske film ville det være rimeligt at få en masterkopi, der kunne henlægges som arkivkopi. Disse kopier ville være udstede og derfor ikke skæmmende i billedet. Museet skulle siden gratis have ret til at få en brugt kopi af filmen, når rettighederne for Danmark udløber. Denne tekstede kopi kunne da blive den fremvisningskopi, som efterhånden ville blive slidt op. En sådan tanke betragtes i øjeblikket af filmbranchens repræsentanter herhjemme som en vild uoft, men er naturligvis ikke mere utopisk end mange andre fornuftige tanker, der er blevet realiseret. Ude i den store verden finder man da heller ikke disse tanker så blåøjede. Forhandlinger mellem FIAF og filmproducenternes organisation, der har stået på i flere år, cirkler stadig om sådanne løsningsforslag, og i England blev der i maj 1969 i parlamentet stillet et forslag om afleveringspligt til The National Film Archive for både indenlandske og udenlandske film. Forslaget blev stillet af de konservative, men blev støttet af Labour, og faldt udelukkende af økonomiske grunde. Ifølge det engelske filmarkivs leder, Ernest Lindgren, vil forslaget senere blive genfremsat, og Lindgren, der ikke kan kaldes nogen fantast, er overbevist om, at det før eller siden vil gå igennem. Det bemærkelsesværdige er, at filmbranchen ikke har rejst indvendinger mod et sådant forslag. Det ville den heller ikke kunne herhjemme. Hvilke argumenter skulle den anvende? Hvis museet betaler for de nye kopier, kan producenterne jo ikke med nogen ret sige, at en sådan lovbestemmelse vil koste dem penge, og hvilke andre grunde skulle der være til at sætte sig imod forslaget? Museet vil jo som en statslig og kontrolleret institution kunne give producenterne fuld garanti for, at filmene aldrig vil blive udnyttet til kommercielle formål. Den eneste reelle hindring for gennemførelsen af en sådan lov i Danmark vil ligesom i England være økonomien. Hvis vi regner med at museet skulle overtage ca. 150 udenlandske film om

året, ville det formentlig dreje sig om en udgift på mellem 1,5 og 2 millioner kroner, dvs. samme beløb som det koster at producere en dansk film i den lidt dyrere ende.

Endelig er det klart, således som jeg allerede i en leder i »Kosmorama 66« (april 1964) under samme overskrift som denne artikel, gjorde opmærksom på, at museet også skulle få overdraget den opgave at bevare dansk-producerede TV-udsendelser. Selv om Danmarks Radio er en statslig institution, synes det imidlertid at være vanskeligere at råbe denne mastodont op end at få kontakt med de såkaldt privatkapitalistiske filmproducenter. Senest har kulturministeriet lovet museet at tage spørgsmålet op med Danmarks Radio. For naturligvis bør museet efterhånden blive ikke blot et filmmuseum, men et museum for de såkaldt visuelle medier. Hermed være ikke sagt, at museet skal forvandles til et centrum for massemedieforskning alene. Det er vigtigst at fastholde, at museet fortsat primært skal være et museum for de visuelle *kunstarter*. Hvor meget det vil koste at bevare TV-udsendelser, er det vanskeligt at sige noget om nu.

At en sådan tilvækst til museets samlinger vil medføre øgede krav til selve opbevarelsesfaciliteterne, er indlysende. Museets boksanlæg i Bagsværd har ikke kapacitet til en sådan udvidelse. Det er allerede nu ved at være for lille. Men der er masser af plads til at bygge på, og teknisk og opbevaringsmæssigt er museets boksanlæg stadig blandt de mest avancerede og forsvarlige i verden. Systemet fungerer, det er blot rammerne, der skal udvides.

At museets bevillinger til fremstilling af negativer og positiver af film er for små, nævnes blot for fuldstændighedens skyld. Der er endnu meget langt igen inden museet alene af den nuværende samling har de obligate to kopier eller negativ og kopi af hver titel.

Skal man stille problemet meget kort og klart op, kan man uden overdrivelse fastslå, at museet, hvad angår indsamling og opbevaring af film, er alt for ringe stillet i forhold til andre museer. I stedet for at erhverve de 150-200 nye kopier om året, som ville være et helt rimeligt antal, får vi nu 6-7 nye kopier, resten (ca. 100) er brugte og ofte meget slidte kopier. Det er ikke forhold, som nogen kan være tilfredse med.

Bibliotek og arkiver

Som tidligere nævnt må det siges, at museets bibliotek fungerer tilfredsstillende. Museet kan følge med i erhvervelsen af ny film litteratur og kompletteringen af den gamle. Det ville være rimeligt, om vi fik mulighed for at købe flere bøger i to eller flere eksemplarer, således at lånerne ikke skulle vente ofte lang tid på at låne den bog, de ønsker. Men organisatorisk er der ikke behov for store ændringer. Bibliotekets uopfyldte ønsker kan løses med relativt små forhøjelser af udgifter til indkøb og personale. Museet mangler en læsesal, men det vil kræve et andet hus, og det vil jeg senere vende tilbage til. Den væsentligste mangel er, at vi ikke med de nuværende midler inden for en overskuelig fremtid kan få gennemført den gennem-analysering af bøger og tidsskrifter, vi er begyndt på. Først når alt det stof, der gemmer sig i bøger og tidsskrifter, er blevet registreret på kort, kan man sige, at bibliotekets bestand er lettilgængelig for forskere. Der er dog næppe tvivl om, at den nuværende manuelle metode må siges at være ret gammeldags, og at en sådan analyse med tiden kun kan gennemføres virkelig effektivt og rationelt ved hjælp af EDB-system.

EDB må også siges at blive det væsentligste hjælpemiddel i billed- og dokumentationsafdelingen til registrering af de mange oplysninger, som findes på kort og i udklipssamlingen. Hvor meget en sådan teknificering af disse afdelinger vil koste, tør jeg intet sige om nu. Blot er jeg overbevist om, at år 2001 vil de metoder, som vi anvender nu, for længst være museale i sig selv.

Med hensyn til billed- og dokumentationsafdelingen er der i øvrigt at sige, at denne afdeling heller ikke har store og uløste problemer. Her vil blot efterhånden være behov for mere plads og mere personale, kort sagt flere penge.

Apparater og udstillinger

For nogle år siden fik museet et lokale til en permanent udstilling af apparatsamlingen. Der vil næppe være behov for de store udvidelser. Det ligger i sagens natur, at denne udstilling må være ret speciel og næppe nogen sinde vil komme til at henvende sig til et meget stort publikum. Men man bør naturligvis hele tiden bestræbe sig på at gøre den så attraktiv som mulig, bl. a. ved at gøre så mange af apparaterne bevægelige.

Større behov vil der sikkert være for at arrangere særudstillinger, der evt. kan starte på museet og derefter flytte rundt i landet og i

udlandet. Erfaringerne med museets Carl Th. Dreyer-udstilling har været meget opmuntrende. Foruden på Louisiana i Humlebæk, i Glostrup og i Århus har udstillingen siden november 1966 været vist i Paris, Rouen, Dieppe, Lissabon, Amsterdam, Bruxelles, Berlin, Düsseldorf, Oslo og Helsingfors, og den er endnu langtfra udsollet. Foruden at opfylde sit primære formål, at fortælle om Carl Th. Dreyer og hans film, har udstillingen også været med til at skabe kendskab til Det danske Filmmuseum i udlandet.

Filmforevisningerne

Museets udstilling er blandt de af vore aktiviteter, der retter sig direkte ud mod publikum. Men den mest centrale af disse aktiviteter er naturligvis forevisningerne af film. Et kunstmuseum viser sine malerier og skulpturer ved at stille dem frem. Vi præsenterer vore ved at køre dem gennem projektionsmaskinerne i museets biograf. I princippet kan man ikke se, at denne virksomhed, som den udøves nu, kan udvides stort. Med forevisning af ca. 200 forskellige film pr. år må museet siges at opfylde de krav, der kan stilles til os, både nu og i de kommende år. Dette betyder naturligvis ikke, at der ikke stadig skal eksperimenteres med forevisningsvirksomheden, og man kan straks pege på visse mangler, men de kan afhjælpes, uden at det ville koste de store beløb. Vi ville således gerne, således som vi tidligere gjorde det, kunne levere en eller anden form for trykt introduktion til alle de film, vi viser.

Behovet for at udvide museets forevisningsvirksomhed ligger ikke i København. Derimod er det indlysende, at museet som det eneste danske filmmuseum også burde have mulighed for at kunne betjene det øvrige land ved filmforevisninger i en række filialer, gerne i samarbejde med de art cinemas, som nogle mener vil komme til at blomstre op ude i landet i de kommende år.

Og lad mig gentage, hvad jeg tidligere har sagt, naturligvis burde det være gratis at se museets film, ligesom det er gratis at låne bøgerne, og ligesom det er gratis at gå på Statens museum for Kunst og Nationalmuseet. Dette ville selvfølgelig betyde en nedgang i museets indtægter.

Men foruden at vise film på museet låner vi jo også film ud. Det er nok mere et emne til diskussion, om denne virksomhed skal fortsætte. Jeg skal ikke her gå ind i nøjere redegørelse for de mange problemer i forbindelse hermed, men blot nævne, at det kan blive en forudsætning for en eventuel aftale med filmproducenterne vedrørende erhvervelse af film, at disse film kun vises på museets egne enemærker. Det er således en erfaring, at de filmarkiver, der ikke udlåner film, men som kun viser dem på museet, altid har haft nemmere ved at få aftaler med producenterne end andre. Det mest lysende eksempel er La Cinémaèque Française. Med tendensen hos filmklubberne til i højere og højere grad at vise nye film kunne man forestille sig, at museet udvidede den bestående ordning med en række filmudlejere, der går ud på, at museet formidler lån af film, som findes i distribution, eller at klubberne selv skabte et distributionsorgan. Med hensyn til de ældre film kunne man forestille sig, at distributionen af disse blev overtaget af Statens Filmcentral eller af det audio-visuelle institut, eller, hvad man nu finder ud af, skal afløse SFC som distributionsorgan for audio-visuelle hjælpemidler til undervisning. Museet har basismaterialet, et AV-institut kunne fremstille kopier efter dette, sørge for de non-kommercielle rettigheder til filmene og distribuere dem til skoler, foreninger, klubber etc. Det er i hvert fald givet, at museet ikke fortsat kan udlåne film på den noget irregulære måde, som vi gør nu. Museet skulle fortsat have en samling, der i øvrigt skulle vokse, af film, som kan udlånes til studerende og interesserede, men udlånet af filmene skulle finde sted på en sådan måde, at filmene blev benyttet på museet. Museet burde have en slags study center, som de foreløbig kun har på Museum of Modern Art i New York, dvs. en afdeling med kabiner. I hver kabine skulle der være en viewer, hvori lånerne kunne se museets film og have lejlighed til at studere og analysere dem grundigt. For det er stadig ikke særlig realistisk at tale om et filmstudium, hvis de studerende ikke i bogstaveligste forstand har mulighed for at få filmene mellem hænderne. Man kan ikke seriøst analysere en film på grundlag af forevisninger af filmene i en biograf, uanset hvor mange gange man så end ser den samme film.

I øvrigt vil det gennembrud for video-tape, som er lige på trapperne, naturligvis fuldstændig revolutionere dette område. Måske burde museet overføre en række film på video-tape, og derefter udlåne disse tapes til de studerende på samme måde som biblioteker udlåner bøger og gramfonoplader. Man kan nok se i øjnene, at der vil blive en masse problemer med rettigheder, men før eller siden vil det selvfølgelig blive lige så ukompliceret at have sin egen private

samling af film på video-tape, som det i dag er at have gramfonoplader og bånd. Man vil kunne købe film på bånd, og kun de mest nærsynede inden for biografbranchen kan i dag tro, at den nuværende form for fremvisning vil blive bevaret.

Publikationer og forskning

Museet vil gerne kunne udvide sin publikationsvirksomhed, men man må have lov til at håbe, at forlagene efterhånden vil udgive mere og mere filmlitteratur (gerne i samarbejde med museet). Det ville nok være mere rimeligt, om museet brugte midlerne til en mere videnskabelig udgiveraktivitet. Foreløbig kan man jo ikke sige, at der på filmens område herhjemme er blevet ydet megen indsats på det videnskabelige område, der kan måle sig med den aktivitet, der foregår inden for de andre kunstmråder. Det ville være en naturlig opgave for museet at have en filmvidenskabelig afdeling, der eventuelt kunne arbejde sammen med universitetet, og hvor man i første række kunne give sig i kast med de store områder blot inden for den danske film, som er helt uoplyste. Resultaterne af en sådan forskning burde naturligvis udgives.

I det foregående er skitseret en række af museets fremtidige opgaver. Alt efter temperament kan man afgøre med sig selv, hvor utopiske disse forslag er. Det er ofte lidet realistisk at beskæftige sig med fremtiden. Man må hellere arbejde ud fra frasen om, at fremtiden allerede er begyndt. De ideer, der her er luftet, er da heller ikke den rene science fiction. En lang række af forslagene kræver ikke en teknik, som endnu ikke er udviklet. De fleste kunne vi begynde at realisere i morgen, hvis der hos de bevilgende myndigheder var tilstrækkelig interesse for sagen og tilstrækkelig vilje til at gennemføre dem. Som tingene er nu, er museet som det meste andet herhjemme et resultat af de halve løsninger. Jeg har ikke her givet mig ind i mere detaljerede redegørelser for, hvad det ville koste at gennemføre disse forslag. Hvis der skulle være ministre, folketingsmænd eller andre med interesse for sagen og med magt til at gøre noget for museet, er jeg altid meget beredvillig til at bruge tid på at finde ud af, hvad det skulle komme til at koste. Men jeg kan ikke lade være med at bringe nogle tal sammen (hentet fra finansloven for 1969-70) for at belyse Museets økonomiske status i forhold til andre statslige foretagender. Museets tilskud var på 1.595.100 kr. (og herfra går ca. 250.000 kr. i indtægt). Statens Filmcentral fik 4.930.900 kr. (og tjente 1.070.000 kr.). Hvad angår fordelingen af Filmfondens midler henvises i øvrigt til »Kosmorama 90« (juni 1969, s. 129). Ser vi på andre museer ser tallene således ud: Nationalmuseet fik 21.500.000 kr. (og havde en budgetteret indtægt på 2.488.700 kr.) og Statens Museum for Kunst fik 5.812.500 kr. (og havde en indtægt på 100.000 kr.). Og hvorfor ikke også i denne sammenhæng gøre opmærksom på, at Det kgl. teaters tilskud var på 48.810.700 kr. (med en beregnet indtægt på 9.325.900 kr.). Og hvis vi skal se på fortræffelige formål uden for kulturministeriets område, kan vi i flæng nævne, at der blev bevilget 4.500.000 kr. til istandsættelse af kirker og 1.800.000 kr. til opførelse af nye. Til de kongelige haver afsatte man 5.400.600 kr. (med en beregnet indtægt på 81.200 kr.). Lad dette være nok, og lad enhver drage sine konklusioner.

Lad mig til slut gentage, for at det ikke skal blive glemt, at filmmuseet naturligvis, så snart det kan lade sig gøre af hensyn til statens finanser, bør anbringes på statsbudgettet i lighed med andre museer. Det har været udmærket at bruge af Filmfondens midler til at opretholde museet, men ingen ved, hvad der i fremtiden vil ske med disse midler. På et kan man imidlertid være ret sikker. De vil ikke blive større, og det er naturligvis helt uholdbart, at driften af et filmmuseum skal være afhængig af konjunkturerne i filmbranchen.

Og lad mig så slutte med en solid utopi. Hvad ville være mere nærliggende, end at lade en af det 20. århundredes store arkitekter (det skulle endda være muligt at finde ham i Danmark) bygge et hus til museet for de visuelle medier. Det er ganske vist endnu ikke gjort andre steder, men kunne vi ikke for en gangs skyld komme først. Når Alto kan lave et kunstmuseum til 20 millioner i Aalborg, kunne vi så ikke ofre det samme til et film- og TV-museum for hele landet. Det er indrømmet, at filmmuseet nu har bedre lokaleforhold end hidtil, men derfor kan man godt drømme om, at museet ikke altid skal indrette sig efter forholdene i et eksisterende hus, men kunne få et hus, der var bygget til museet. Man har hidtil fundet, at det var en mægtig god ide at placere museet sammen med institutioner, man fandt beslægtede, men hver gang har det vist sig, at interessefællesskabet ikke var særlig stort. I øjeblikket er det f. eks.

således, at filmskolen ikke benytter museet på anden måde (ved at låne film), end at det sagtens kunne ordnes på afstand fra hinanden. Og Filmfonden er et administrationskontor, hvis samarbejde med museet nok kunne klares pr. telefon. Hvis man fortsat finder, at museet er for lille en institution til at kunne gøre krav på sit eget hus, ville den mest oplagte løsning naturligvis være at placere det i bygning med det museum for moderne kunst, som vi slet ikke har herhjemme. Man kunne endnu nå at få et sådant museum placeret på Rådhuspladsen (som Erik Fischer fra Kunstmuseet engang foreslog i en kronik i »Politiken«), men ellers er der mange andre gode muligheder. Men nu er jeg nok havnet i det utopiske. Ib Monty

Betænkning om biografbevillingssystemet knebent flertal for bevarelse

Den 9. oktober 1970 udkom denne betænkning fra det 19 mands udvalg, som kulturministeriet nedsatte 2. marts 1966. Per Calum refererer.

I januar 1966 foreslog partierne venstre og konservative, at bevillingssystemet blev ophævet. Kulturministeren svarede, at han var i færd med at nedsætte et udvalg, der skulle undersøge mulighederne for en overgang fra bevillingssystem til en form for friere næring, og 2. marts 1966 var udvalget etableret med ialt 19 medlemmer, og efter 17 plenarmøder samt to møder i to nedsatte underudvalg foreligger betænkningen (nr. 582). Et flertal på 10 medlemmer foretrækker at bevare bevillingssystemet, mens de resterende 9 foretrækker at se bevillingssystemet afløst af en form for friere biografnæring.

I en kort oversigt redegøres der for bevillingssystemets udvikling, der orienteres om biografvæsen i andre lande (ialt 14, indsamlet af danske ambassader i de respektive lande), derefter følger en række statistiske oplysninger om danske biografer (antal biografer, antal stole, antal forestillinger, antal solgte billetter, benyttelsesgrad, billetindtægter, udgifter, overskud).

For udvalget har den afgørende faktor været hensynet til biografernes publikum, siges det i betænkningen. »Den ordning bør foretrækkes, der bedst kan fremme etableringen og opretholdelsen af et passende antal velbeliggende og velindrettede biografer med mulighed for at spille et alsidigt repertoire«.

Meningerne om dette har været delte. »En del af udvalgets medlemmer har fremhævet, at biografernes mulighed for at opretholde et alsidigt repertoire, hvor alle kategorier af film kommer frem, og ingen producenter eller udlejere bliver i stand til at holde uden for markedet, er afhængig af en bevarelse af bevillingssystemet, idet alene dette system kan sikre erhvervets udøvere den fornødne selvstændighed og uafhængighed i forhold til andre grupper i og uden for branchen«.

Modsat mener mindretalsgruppen, at bevillingssystemet bør ophæves, »da det i visse relationer kan have en hæmmende indflydelse på den ønskelige betjening af publikum, da det strider mod nutidige næringsretlige principper, og da hverken kulturelle, økonomiske eller andre hensyn taler for dets opretholdelse«.

Et af argumenterne for at etablere et bevillingssystem har været at sikre, at biograferne blev ledet af en mand med kunstneriske kvalifikationer, men erfaringerne viser, siger mindretalsgruppen, »at der i dag i mange tilfælde ingen mulighed er, for at systemet i denne henseende kan virke efter sin hensigt«. Gruppen mener ikke, at der efter en liberalisering af erhvervet vil være risiko for, at et færre antal kunstnerisk værdifulde film vil blive vist herhjemme, idet det skønnes, at der eksisterer et stadigt voksende publikum for kvalitetsfilm, og under fri konkurrence vil dette publikums interesser da naturligt blive tilgodeset på grund af konkurrencen. Og gruppen tilføjer, at dette vil ske »sandsynligvis også på steder, hvor det ikke er sket under det herskende bevillingssystem«.

Endelig har der i denne gruppe været enighed om, at erfaringer-

ne fra en lang række lande med fri næring, f. eks. Sverige, ikke giver anledning til at tro, at de kunstnerisk værdifulde film får ringere kår, hvis biografdriften frigives.

Om faren for etableringen af biografkæder, og at disse kan medføre en begrænsning eller indsnævring af repertoiret, er der enighed om, at det i loven bør sikres, at fri næring ikke fører til skadelige kædedannelser.

Tilhængere af fri biografnæring fremhæver yderligere, at bevillingssystemet formentlig har været medvirkende til, at der ikke i de senere år er iværksat nyt biografbyggeri »i det omfang, det havde været ønskeligt«.

Til slut gør tilhængerne af fri biografnæring opmærksom på, at der dog bør eksistere »visse regulerende bestemmelser«, som kan sikre uafhængigheden og selvstændigheden hos biografledere.

Over for dette argument siger tilhængerne af at bevare bevillingssystemet, at »en ophævelse af bevillingssystemet vil heller ikke løse problemet omkring det manglende byggeri af nye biografer«, og det siges at flere faktorer – høje grundpriser og enorme kurstab med deraf følgende meget store huslejer – stigende omkostninger overfor ringe indtjeningsmuligheder – gør det lidet attraktivt at bygge nye biografer. Også den tidsmæssigt dårlige udnyttelse af lokalerne medvirker til, at der ikke bygges nye biografer, siger tilhængerne af bevillingssystemet.

For bevarelse af bevillingssystemet er: inspektør Harry Andersen (Biografinspektørforeningen), direktør Holger Bach (Biografteaterforeningen for Købstæderne), filmoperatør Svend Åge Jørgensen (Film- og Forlystelsesfunktionærernes Forbund), direktør Axel Kjærgaard (Biografteaterforeningen for København og Omegn), direktør Ernst Klinker (Biografteaterforeningen for Provinsen), filminstruktøren Svend Aage Lorentz (Sammenslutningen af danske filminstruktører), direktør K. B. Lundberg (Foreningen af godkendte biografledere i Danmark), direktør Jørgen Nielsen (Biografteaterforeningen af 1960), borgmester Henning Rasmussen (Den danske Købstadsforening) og forretningsfører Viggo Svane (Dansk Folkeoplysnings Samråd).

For overgang til friere næring er: ekspeditionssekretær M. Bjerregaard Jensen (Handelsministeriet), direktør Erik Hauerslev (Filmfonden), ekspeditionssekretær Bent Hedemand (kulturministeriet), ekspeditionssekretær Hugo Jensen (kulturministeriet), direktør Hans Malmstrøm (M.P.E.A.A.-selskaberne i Danmark, udlejerne), direktør Flemming John Olsen (Foreningen af danske Filmproducenter), direktør Leo Schou (Foreningen af Filmudlejere i Danmark), borgmester Ove Weikop (Hovedstadskommunernes Samråd) og kontorchef W. Weincke (kulturministeriet).

Efter redegørelsen for de generelle synspunkter i de to grupper følger en redegørelse for specielle spørgsmål – betragtet dels med henblik på overgang til en friere form for biografdrift, dels ved en enklere revision af bevillingssystemet. Endelig følger udvalgets hele forslag dels til overgang til friere biografnæring, dels til revision af det bestående bevillingssystem.

I første tilfælde har interessen samlet sig om følgende spørgsmål: 1) hvem skal kunne drive biografvirksomhed?, 2) spørgsmålet om samdrift af biografer, 3) spørgsmålet om kapitalanbringelsen i biograferne, 4) beskyttelse af de hidtidige bevillingshavere og 5) enskilt pension og understøttelse.

I lidt anden formulering genfindes spørgsmål 1, 2, 3 og 5 i overvejelserne angående en revision af bevillingssystemet, og yderligere har udvalget overvejet følgende: Spørgsmålet om bevillingsmyndigheden, betinget bevillingsafkald og bevillingsafgiften.

Tilladelse til at drive biograf, hvad enten det nu sker under et revideret bevillingssystem eller under friere former, skal efter begge forslag gives af ministeren for kulturelle anliggender og ham alene (i den nugældende lov gives bevilling i nogle tilfælde af kulturministeren, i andre tilfælde af den stedlige amtmænd). I forslaget til en revision bevares den gamle begrænsning for biograferne i den forstand, at »bevillingen gives til udnyttelse inden for et bestemt stedligt område«, mens denne indskrænkning er sløjft i forslaget til en friere biografnæring.

Ligeledes bortfalder (i forslaget om friere biografnæring) paragrafs 4, punkt 4 om at bevilling kun kan tildeles enkeltpersoner, der »skønnes at være i besiddelse af de nødvendige kulturelle og forretningsmæssige forudsætninger for at kunne lede den pågældende biograf på forsvarlig måde«.

Spørgsmålet om, hvorvidt der bør gives tilladelse til drift af flere biografer skiller også de to grupper. Mindretalsgruppen (for en friere biografnæring) foreslår, at der skal kunne gives tilladelse til maksimalt at drive tre biografer, mens tilhængere af bevillingssystemets bevarelse vil beholde den gamle lovs ord om, at der kun kan

gives tilladelse til drift af en biograf – dog med den også nu eksisterende mulighed for dispensation fra kulturministerens side.

Med hensyn til kapitalanbringelse i biografer, står tilhængerne af en form for friere biografnæring fast på den nuværende lov om, at personer med tilknytning til udlejning eller produktion af film ikke må investere i eksisterende biografer, mens fortalere for en bevarelse af bevillingssystemet til gengæld ønsker denne indskrænkning sløjft.

Ved eventuel overgang til friere biografdrift skal der tages hensyn til nuværende bevillingshavere. Bortfald af bevillinger vil formentlig betyde, at mange ejere af biograflokaler selv ønsker at udnytte disse, siger udvalget, hvorfor der foreslås, at nuværende bevillingshavere i en vis årrække, 10 år, kan hindre at de pågældende lokaler udnyttes til biografdrift af andre. Dog ikke, hvis bevillingshaveren forinden opgiver driften eller hans lejemål bringes til ophør på grund af misligholdelse.

Med hensyn til sikring af enker efter bevillingshavere, er begge grupper enige om, at en vis sikring bør finde sted.

I forslaget til bortfald af bevillingssystemet bortfalder som noget selvfølgeligt bevillingsafgiften, mens tilhængere af bevillingssystemet anstændigvis ikke har kunnet få sig til at foreslå, at monopolretten skulle være gratis. I stedet foreslås det, at bevillingsafgiften ved en revision af bevillingsloven kun skal beregnes af biografens overskud på billetsalg samt indtjening ved forevisning af reklamefilm, mens andre indtægter (fra chokoladekiosker, tobakskiosker etc.) bør holdes udenfor, når bevillingsafgiften beregnes.

Efter hvert af de to forslag er der kommentarer og mindretalsudtalelser.

Dejligt som vore dejlige biografdirektører overholder vore dejlige love

Af Bjørn Rasmussen,
amanuensis og filmhistoriker

I »Lov om film og biografer«, vedtaget af folketinget ved 3. behandling den 21. maj 1964, står der i kapitel 1 om Biografbevillinger i § 7 følgende:

»Det påhviler bevillingshaveren (lederen) ved valg af film at drage omsorg for, at kulturelt og kunstnerisk værdifulde film forevises. Han må ikke ved nogen aftale være forhindret i frit og uafhængigt at bestemme over biografens repertoire og øvrige ledelse.«

I en tid, hvor der så ofte klages over misligholdelser af lovenes skikkelige ord, er det velgørende at se, hvor redeligt denne paragraf efterleves af de danske biografledere. Hvor ville det ikke være nemt for dem at skyde kritik over repertoiret fra sig med ordene »Jamen, publikum kommer ikke til de gode film, de vil kun se det, vi spiller, og ingen vil vel forlange, at vi skulle gå fallit for at glæde nogle få kunstglade«. De behøver slet ikke at imødegå nogen kritik, for de samler sig jo alle som én om de film, loven gerne vil have, at de viser. Både i København og i provinsen. Ingen kvalitetsfilm nægtes nogen sinde en chance på de danske biografer, og skulle der fra tid til anden smutte en underlødige ting frem på lærrederne, er ingen mere kede af det end biograflederne.

Når derfor unge hedsporer alligevel vover at kritisere licensindehavernes repertoirevalg, taler disse langhårskæggede mod bedre vidende.

Leve kunsttemplerne og deres frygtløse kamp mod det vulgære, billige og flade! Hurra, fordi de uden tanke om egen vinding til punkt og prikke efterlever lovens bogstav og lovens ånd, netop fordi de er sig deres ansvar bevidst!

Produktionsbevillingerne

Af Claus Ib Olsen

Det fremgår af filmloven, at produktionsselskaber eller enkeltpersoner, som driver biograf kan fritages for at svare bevillingsafgift. Det fremgår tillige af loven at denne lempelse kan bortfalde, hvis betingelserne om en kunstnerisk produktion ikke overholdes (§ 24, stk. 6). Der er i dag tildelt følgende produktionsbevillinger: Henning Carlsen (Dagmar), Nordisk (Palads), ASA (Kinopalæet), Saga (Saga) samt Palladium (Palladium).

Det vil sige at disse producenter hvert år slipper for at betale et relativt stort beløb, som andre bevillingshavere må erlægge.

Lovens bemærkning om at en sådan fritagelse kan finde sted, er administreret på en sådan måde, at det i virkeligheden *finder* fritagelse sted i alle de nævnte tilfælde. Da denne notits ikke skal være insinuant skal blot fremlægges et par eksempler på, hvorledes denne ordning i praksis fungerer. Lad os se på de to sidstnævnte selskaber: Saga og Palladium. Efter aftale med kulturministeriet er disse fritaget for afgiften mod hvert år at indspille 2 eller 3 kunstnerisk værdifulde film. Ved årets slutning skal kulturministeriet have besked om de producerede film og på baggrund af denne indberetning, afgøre om der blandt de indspillede film er de 2 eller 3, der kan berettigede til den nævnte fritagelse.

Havde man i 1968 været i kulturministerens sko, havde man modtaget følgende rapport: Saga: Produceret 2 spillefilm, »Jeg elsker Blåt« og »Min søsters Børn vælter Byen«. Palladium: »Stormvarsel« samt »Uden en Trævl«. Hvis man stadig forestiller sig i kulturministerens sko, havde man derefter erklæret, at man for begge producenters vedkommende havde anset de omtalte film for værende af en sådan kunstnerisk og kulturel værdi, at de berettigede til fritagelse for bevillingsafgiften.

Kulturministeren havde derefter tilgodeset de to producenter med et beløb, der må anslås til et sted mellem to og tre hundrede tusinde kroner. (Kulturministeren ville samtidig have kendt det eksakte beløb, det gør vi desværre ikke, da disse tal af ministeriets embedsmænd tilbageholdes som interne.)

Ikke mindst biografdirektørerne har skylden for at bevillingssystemet må ophæves

Af Philip Lauritzen

Bevillingssystem eller ikke – betænkningen byder ikke på mange overraskende argumenter i denne problemstilling. Det 19 mands store udvalg har delt sig helt konsekvent i én lejr med alle biograffolkene og én med bl. a. alle embedsmændene (se side 34) og med en biografinspektør som tungen på vægtskålen. Det endelige resultat af den kamp, der uden tvivl har været om hans stemme, blev, at han bøjede sig for sine arbejdsgivere, biografdirektørerne, og dermed satte solidariteten med sine medfunktionærer over styr. 10

for bevillingssystem – 9 mod, det var næsten til at forudse. Ingen havde vel for alvor troet at biografdirektørerne ville give afkald på deres monopol – uanset hvor meget en del af dem har været med til at sjofle det.

I betænkningen står der bl. a., at »opretholdelse af bevillingssystemet« ifølge de medlemmer, der går ind for det, er »en nødvendighed, hvis filmen skal kunne opfylde sin kulturelle funktion i samfundet«. Og videre at biograferne bør ledes af personer, der er »i besiddelse af sådanne kvalifikationer, at de skønnes at ville lede biograferne med hensyntagen til filmens kulturelle betydning«. Ja, de er dygtige til at få de rigtige ord frem. En af dem, direktør Ernst Klinker, har ellers en noget anden tone på, når han gejler sine frænder i Biografteaterforeningen for Provinsen op. Ifølge Biografbladet sagde han f. eks. på den nyligt afholdte jubilæumskongres, hvor han gik af som formand, om dansk film: »Det store tal af de danske film, der er fremstillet i de sidste par år, er efter publikums mening af så ringe interesse, at det er en belastning for teatrenes økonomi, hvor det før var gevinst. Efter vor mening er det Filmrådet og Filmfonden, der må tage det store ansvar for fremkomsten af alle disse – set fra en biografmands side – elendige avancerede mere eller mindre pornofilm, som ingen mennesker gider se – bortset fra visse sydamerikanske stater, hvor de sælges som varmt brød...« – Hensyntagen til filmens kulturelle betydning? – Hvis det er for at sikre at vi får dygtige biografdirektører, så kan det ikke siges kraftigt nok, at bevillingssystemet ikke er nogen løsning, selvom det burde være det. Ovenfor ironiserer Bjørn Rasmussen over biografernes repertoire og Claus Ib Olsen kritiserer administrationen af produktionsbevillinger – i begge tilfælde eksempler på, hvordan den nuværende filmlovs bestemmelser med kunst og kultur sjofles af biografdirektørerne og hvordan kulturministeren tillader det. Tilsyneladende er det en minister beskåret at negligere loven, noget andre normalt kommer i retten for.

Det korte af det lange er, at loven ikke er nogen garanti for et seriøst filmrepertoire. I realiteten er der derfor ikke nogen fordel i at opretholde bevillingssystemet. I visse tilfælde er det endda årsag til at repertoiret direkte er dårligere,

fordi monopolet kommer til at fungere som en institutionalisering af en enkelt forevisningsform, biografens, samt bliver et smagsdiktatur, biografdirektørernes. Heldigvis er der forskellige direktører, nogle endda meget åbne og »kulturelle«, men også for dem lægger formen en grænse for deres muligheder. Og hvordan kan man egentlig tillade sig at bestemme ved lov, at film og biograf er to uadskillelige størrelser? Film, der i dag ikke har mulighed for at blive vist i en biograf, har simpelthen ikke mulighed for at blive vist offentligt. I hvert fald ikke uden samtidig et retsligt efterspil for arrangørerne. Film bør kunne vises offentligt alle mulige steder. En instruktør bør ikke være afhængig af en Klinker eller en anden biografdirektør. Han skal heller ikke være nødsaget til at oprette en filmklub, men skal kunne leje en sal og tage entré. Og selvom en ophævelse af bevillingssystemet skulle føre til de så frygtede kæder, så er det mindre væsentligt, hvis alternativet til gengæld er en fastlåsen af filmmiljøet som man ser det nu. Der er vitterlig en lang række film, som fordrer forevisningsformer – f. eks. med mange apparater og billeder på fem vægge – biografen med sine fastboltede forevisere og stolerække simpelthen ikke kan vise.

Biografernes dårlige økonomiske vilkår og publikums svigten spiller ofte ind i argumenterne for et bevillingssystem. Biografdirektørerne har hidtil kunnet overbevise folketingset og offentligheden om, at den eneste mulighed for at overhovedet at få filmkunsten ud til folk var, at man beskyttede sidste led i formidlingsprocessen. Det kan være rigtigt i visse sammenhænge, og visse meget progressive biografdirektører har måttet finde sig i at trække et af de økonomisk korte strå, men generelt synes problemet et helt andet: at danske biografdirektører simpelthen er for dårlige, for uengagerede, for uvidende og for gridske. Hver gang en biograf må lukke hyles der op, men det behøver ikke være så galt endda. For det første står filmen i dag helt anderledes placeret end i 30'erne, og det må man om ikke andet blot tage til efterretning som en historisk kendsgerning, og for det andet er det langt fra sikkert, at der er tale om noget kulturelt tab. Man skal være biografdirektør for at være overbevist om sin egen uundværlighed.

QUO VADIS KULTURMINISTER?

FORSLAGENE

Filmfonden

Filmfondens status som selvstændig institution bør yderligere udvides og alle beslutninger henlægges til fondsbestyrelsen. Den nuværende bestyrelse er godt tilfreds med sammensætningen og finder at det »har været af afgørende betydning at repræsentanter for branchen har kunnet være med i beslutningsprocesserne«. Man vil dog ikke modsætte sig en sammensætning med 5 uafhængige kulturpersonligheder og to brancherepræsentanter. I øvrigt ønskes mulighed for direkte långivning til filmproduktion, en tabsudlingsordning i stedet for præmiering og mulighed for at kunne give lån til opførelse af biografer. Endelig bør Statens Filmcentral og Filmmuseet lægges ind under fonden.

I skrivelse af 17. oktober 1969 (2. kt., j.nr. 400/1/69) har ministeriet for kulturelle anliggender med henblik på den forestående revision af film- og biografloven udbedt sig:

- a. en redegørelse for og en vurdering af de af fondsbestyrelsen indhøstede erfaringer, for så vidt angår de med lov om film og biografer af 1964 indførte støtteforanstaltninger for den danske film- og biografbranche, samt
- b. en vurdering fra filmfondens bestyrelse af spørgsmålet om, hvorvidt sammensætningen af fondsbestyrelsen har vist sig hensigtsmæssig, eller om man bør overveje en ændring af fondsbestyrelsens sammensætning – eventuelt tillige antallet af medlemmer af bestyrelsen.

Ad a.

Bestyrelsen ønsker indledningsvis at fastslå, at filmordningen har medvirket til en bedring af klimaet for filmkunsten i Danmark. Dette gælder særligt vilkårene for produktionen af kunstneriske film. Det dalende biografbesøg og udgiftsstigning ved filmproduktion har ført til en stramning af de økonomiske betingelser for den danske filmproduktion, der især ville have ramt denne del af produktionen, hvis ikke filmlovens støtteforanstaltninger havde været til stede. Bestyrelsen skal i denne forbindelse henlede ministeriets opmærksomhed på det gavnlige i, at der igangsættes en økonomisk analyse af den øjeblikkelige økonomiske filmsituation, der kan danne grundlag for lovændringen.

Ordningens administrations hovedidé – d.v.s. henlæggelse af administrationen til en selvstændig organisation, har, efter filmfondsbestyrelsens opfattelse, været en rigtig disposition. Den har først og fremmest medvirket et nært samarbejde med filmkunstnere og filmproducenter og en koncentreret indsats om arbejdsopgaverne, som har givet en rationel og effektiv administration.

Filmfonden bør, som det også har været tilsigtet i den gældende lov, have en høj grad af uafhængighed i forhold til statsadministrationen og bevillingsmyndighederne, for at den effektivt kan løse sine opgaver. Der bør være offentlig kontrol med, at fondens midler anvendes forsvarligt og i overensstemmelse med loven. Men hvis fonden skal virke efter sin hensigt og løse sin opgave, må dens effektivitet på en række områder være bestemt af de behov, der følger af den aktuelle filmproduktion og de aktuelle muligheder for at fremme filmkunsten, snarere end af de muligheder den øjeblikkelige bevillingspraksis giver.

Bestyrelsen må derfor henstille, at man ved en lovrevision præciserer og sikrer filmfondens uafhængighed, enten ved klart at understrege at filmfondens budget alene optages på finansloven til orientering, eller ved at lade bestemmelsen om budgettets optagelse på finansloven helt udgå. Bestyrelsen henviser i denne forbindelse til sin skrivelse til ministeriet af 12. september 1969.

I lovens § 17, stk. 2, er nævnt, at billetafgift og bevillingsafgift indgår i filmfonden, hvorimod der ikke tages stilling til, hvorledes en eventuel opsparet formue skal anbringes. En fortsat nedgang i fondens indtægter som følge af biografbranchens vanskeligheder vil gøre det ønskeligt, at fondens renteindtægt forøges gennem, at der åbnes mulighed for, at dens formue placeres i rentebærende papirer.

Vedrørende § 18 vil fondsbestyrelsen på baggrund af de indhøstede erfaringer foreslå, at de formål, der er nævnt i stk. 1 og 2 alle samles i ét stykke.

Statens Filmcentral og Det danske Filmmuseum opretholdes begge for filmfondens midler, ligesom filmskolen og kortfilmrådets virksomhed, hvorfor det både af hensyn til en rationel forvaltning og for at koordinere den udvikling, som filmfonden har iværksat til gavn for filmkunsten i Danmark, må anses for vigtigt, at de to institutioner kan blive en integreret del af den samlede virksomhed, der rummes i filmloven. I andre lande med beslægtede ordninger – f. eks. Sverige – er dette tilfældet.

For Statens Filmcentral's vedkommende er filmfondsbestyrelsen opmærksom på, at der for tiden arbejdes med planer om at overføre en del af filmcentralens funktioner til undervisningsministeriet i forbindelse med oprettelsen af et audiovisuelt institut. Udgifterne til denne del af Statens Filmcentral's virksomhed bør efter en udskillelse ikke længere afholdes af filmfondens midler.

Enkelte af bestyrelsens medlemmer har ønsket at tage forbehold over for forslaget om at henlægge Statens Filmcentral og Det danske Filmmuseum under fondsbestyrelsen. Såfremt de foreliggende planer om at overføre en væsentlig del af filmcentralens funktioner til undervisningsministeriet realiseres, bør det dog overvejes at henlægge de resterende opgaver til varetagelse under bestyrelsens ansvar. Disse medlemmer er imidlertid enige i nødvendigheden af et snævert samarbejde mellem de 2 institutioner og fondsbestyrelsen.

Bestyrelsen ser endvidere ingen rimelighed i, at der, jfr. § 18, stk. 1, sidste punktum, forlods af fondens midler hvert år overføres 150.000 kroner til ministeriet for kulturelle anliggender og 50.000 kr. til undervisningsministeriet, som rådighedsbeløb til at fremme formål, der ikke vedrører filmkunsten.

Til de enkelte punkter i den nuværende § 18, stk. 2, kan bestyrelsen gøre følgende bemærkninger:

Ad nr. 4.

Ydelse af garanti for lån til produktion af danske spillefilm.

Fonden har siden den 1.1.1965 i alt ydet garanti for lån til produktion af spillefilm for ca. 20.688.000 kroner til 53 film, hvoraf 6 er opgivet.

Det er filmfondsbestyrelsens opfattelse, at denne bestemmelse har været det vigtigste incitament til igangsættelse af film med et kunstnerisk sigte. Bestyrelsen har fastlagt den praksis, at produktionslån, oprettet i et pengeinstitut med filmfonden som kautionist, indfries af filmfonden ét år efter filmens premiere, såfremt producenten ikke af filmens indtægter har været i stand til at tilbagebetale lånet til pengeinstituttet.

Fonden har derefter i en periode på 12 måneder optrådt som långiver over for de pågældende producenter. Som en naturlig udvikling af denne praksis, og i betragtning af de vanskelige lånevilkår og den høje rente, må det anses for hensigtsmæssigt, om man ved en lovrevision ændrer bestemmelsen i stk. 2, nr. 4, til:

»Ydelse af lån til produktion af danske spillefilm«.

Ad nr. 3.

Ydelse af kvalitetsbidrag til danske spillefilm.

Præmieringssystemet har efter bestyrelsens skøn – i modsætning til lånegarantiordningen – kun haft en begrænset virkning for en højnelse af den kunstneriske kvalitet, idet instruktører og producenter ikke udfra tidligere års præmieringer har kunnet indkalkulere en præmie på forhånd.

Hertil kommer, at en række spillefilm, hvortil fonden har ydet produktionsgaranti, på trods af disse garantier har givet underskud,

selv i tilfælde, hvor de har vist sig at være kunstnerisk vellykkede og har opnået en efterfølgende præmiering. På den anden side har man set eksempler på film, der har opnået relativt gode økonomiske resultater i biograferne, og som tillige har opnået høje præmier.

Bestyrelsen må derfor anse det for at være både mere retfærdigt og især befordrende for en fremtidig produktion af kvalitetsfilm, såfremt præmieringen erstattes af en tabsudjævningsordning. Tabsudjævningen kan ske på basis af det konstaterede tab og i overensstemmelse med en vurdering af filmens kunstneriske kvalitet.

Kortfilmpræmiering.

Med hensyn til spørgsmålet om fortsat præmiering af kortfilm har filmfondsbestyrelsen ønsket at tage forbehold, idet nærmere regler for kortfilmproduktionen er fastlagt af det pr. 1. januar 1970 ny-etablerede kortfilmråd.

Ad nr. 6.

Præmiering af udlejere.

Den gældende bestemmelse tager sigte på at stimulere importen af værdifulde kunstneriske film og børnefilm gennem en præmiering af de udlejere, der importerer filmene.

Erfaringerne har vist, at systemet – med en samlet årlig præmiering i en størrelsesorden af 200.000 kroner – ikke giver tilstrækkeligt incitament til højnelse af biografernes repertoire, idet denne tilskyndelse til at importere bedre film ikke automatisk bringer disse film ud i biograferne.

Bestyrelsen vil derfor foreslå, at denne bestemmelse ændres, således at bestyrelsen får beføjelse til, også på andre måder end gennem præmieringen, at støtte forevisningen af kvalitetsfilm samt børnefilm, f. eks. ved direkte importstøtte eller tilskud til biografer, der har lidt tab ved forevisning af vanskeligt tilgængelige film.

Det foreslås, at nr. 6 ændres til:

»fremme af import af kunstneriske værdifulde film og børnefilm samt støtte til forevisningen af sådanne film«.

Ad nr. 7.

Lån til bevillingshavere.

Filmfonden har i de forløbne år ydet lån på i alt 13.333.430 kroner til modernisering af bestående biografers tekniske udstyr og inventar. Lovens bestemmelse åbner imidlertid ikke mulighed for at støtte etableringen af nye biografer.

Det er en kendsgerning, at der især i Københavns centrum, men også i en række provinsbyer, er blevet nedlagt biografer, og at et betydeligt antal af de tiloversblevne biografer er utidssvarende og uden mulighed for ombygning og tilpasning til publikums forventninger i 1970'erne.

I erkendelse af, at biografprojekter ikke er særlig tillokkende for byggherrer i forhold til andre udnyttelsesformer, må det være en naturlig opgave for filmfonden at medvirke til fornyelse og indretning af egnede lokaler til forevisning af den filmkunst, fonden er sat til at fremme, og som den investerer betydelige summer i.

Den nuværende bestemmelse kan derfor f. eks. ændres til: »ydelse af lån eller garanti for lån til opførelse af nye biografer og til modernisering af eksisterende biografer«.

Atelierlån.

I forlængelse heraf bør det overvejes, om loven ikke bør indeholde en bestemmelse om, at der kan ydes »støtte til produktionsselskaber til anskaffelse af teknisk udstyr og atelier«.

Det må erkendes, at udviklingen stiller større og større krav til såvel filmenes kunstneriske som tekniske kvalitet, hvilket forudsætter, at producenterne har adgang til ateliers og teknisk udstyr af en tidsvarende kvalitet. Det må derfor anses for hensigtsmæssigt at åbne mulighed for filmfondsbestyrelsen til at sikre dansk film en teknisk udvikling på linje med den, der finder sted i det udland, som man skal konkurrere med. Det kan overvejes, om man i forbindelse med en sådan tilføjelse skal betinge sig, at sådanne lån gives under forudsætning af, at filmselskaberne søger sammen i et samarbejde, så en passende strukturudvikling kan ske, uden at det bliver på bekostning af integriteten og særpræget hos de enkelte instruktører og producenter.

Det har ligeledes i bestyrelsen været nævnt, at man burde overveje at skabe muligheder for, at filmfonden kunne investere i teknisk udstyr til udlejning til filmbranchen eller til selvstændig produktion.

Ad nr. 8.

Stipendier til filmkunstnere og filmteknikere.

Denne bestemmelse giver fonden mulighed for at yde stipendier til filmkunstnere og -teknikere. Administrationen af denne bestemmelse har vist, at der er behov for at give andre, der arbejder med film,

som f. eks. journalister, videnskabsmænd eller lignende, adgang til at opnå stipendier fra filmfonden.

Det henstilles derfor, at man ved lovrevisionen gør dette muligt, f. eks. gennem en formulering som:

»ydelse af stipendier til studier på filmkunstens og filmteknikkens områder«.

Instruktørsammenslutningens repræsentant i bestyrelsen har rejst spørgsmålet om den forskelsbehandling, de skabende filmkunstnere er genstand for, derved, at de ikke har mulighed for at opnå faste finanslovydelser eller støtte fra Statens Kunstfond. Bestyrelsen mener, at der bør skabes garantier for, at filmkunstnere bliver behandlet på lige fod med andre kunstnere, når det gælder de faste statsydelser samt hædersgaver på finansloven, og henleder iøvrigt ministeriets opmærksomhed på det ønskelige i, at man i forbindelse med lovrevisionen søger at sikre, at filmens kunstnere får tilsvarende muligheder for individuel støtte som de øvrige kategorier – enten gennem filmfonden eller gennem Statens Kunstfond.

Ad nr. 9.

Ydelse af støtte til dansk films deltagelse ved udenlandske filmfestivaler.

Filmfonden kan i henhold hertil yde støtte til dansk films deltagelse i udenlandske festivaler.

Det arbejde, der i henhold til denne bestemmelse er gjort for at fremme kendskabet til dansk film i udlandet, er foregået dels ved filmfestivaler og dels ved filmuger og dermed beslægtede arrangementer – ofte i forbindelse med udenrigsministeriet. Danske film er ofte her igennem blevet vist i en lang række lande, hvor man tidligere slet ikke kendte, eller højest havde et sporadisk kendskab til dansk filmproduktion.

Afsætningsmulighederne for danske film i udlandet må anses for at være bedre i dag end tidligere. Såfremt der kan skabes et egentligt udlandsmarked for danske kvalitetsfilm, vil det virke stimulerende for den hjemlige produktion. Det må derfor anses for hensigtsmæssigt, at der åbnes mulighed også for støtte til eksportfremmende foranstaltninger på anden måde end gennem de ovennævnte arrangementer.

I en række lande, f. eks. Frankrig og Italien, er der etableret tværgående eksportorganer for film (Unifrance, Unitalia), der drives af de derværende filmfondlignende organer i samarbejde med filmproducenter og -eksportører. Der udfoldes tilsvarende bestræbelser i Tyskland, Sverige og andre lande. Det foreslås derfor, at den nuværende bestemmelse ændres til:

»støtte til præsentation af danske film i udlandet – herunder støtte til andre eksportfremmende foranstaltninger«.

A § 18, stk. 5.

Filmfondsbestyrelsen har med godkendelse af ministeren for kulturelle anliggender bidraget til løsning af en hel række andre opgaver til gavn for filmkunsten i Danmark.

Bestemmelsen bør bevares, men for at fastholde bestyrelsen på et ansvar, der svarer til det, den har i henhold til de arbejdsopgaver, som er nævnt i lovens § 18, stk. 2, vil det måske være naturligt at ændre ordlyden således, at bestyrelsen fik et udelt ansvar også for de opgaver, som den beslutter sig til at tage op i medfør af § 18, stk. 5, dog således at ministeriet for kulturelle anliggender påser, at beslutningerne falder inden for lovens rammer.

Den nugældende lov tillægger filmrådet eneførelsen med hensyn til fordelingen af kvalitetsbidrag. Endvidere er filmfondsbestyrelsen forpligtet til at høre filmrådet i sager om produktion af spillefilm, hvor der desuden er tillagt filmrådet en vetoret. Filmfondsbestyrelsen indhenter endvidere udtalelser fra filmrådet i forbindelse med bevilgning af manuskriptstøtte.

Vælger man at afskaffe det nuværende præmieringssystem, vil filmrådets opgaver i forhold til filmfondsbestyrelsen indskrænkes til en stillingtagen til en film på manuskriptstadiet (manuskriptstøtte og produktionsgarantier).

Ved bedømmelse af drejebøger og manuskripter må hovedvægten lægges på, at medlemmerne kan vurdere, hvorvidt instruktøren med det foreliggende manuskript vil være i stand til at producere en film af kunstnerisk kvalitet.

Bestyrelsen er af den opfattelse, at et kommende filmråd bør være et udelukkende rådgivende organ, f. eks. bestående af 3 personer, der beskikkes af ministeriet for kulturelle anliggender for en 2-årig periode. Rådets medlemmer skal vælges blandt filmkyndige.

Såfremt man måtte vælge at erstatte præmieringen med en tabsudjævning, bør den kunstneriske bedømmelse, der må ligge til grund

for afgørelserne, formentlig foretages af en særlig af filmfondsbestyrelsen nedsat jury. Denne jury, hvis medlemmer kun bør kunne beskikkes for ét år, kunne tænkes at bestå af 3 filmkyndige personer uden for fondsbestyrelsens kreds, samt ét medlem udpeget af fondsbestyrelsens midte. Filmfondsbestyrelsen afsætter hvert år det beløb, som kan anvendes til tabsudjævning.

Co-produktion.

Den nuværende lov sonder mellem danske film og de med danske film sidestillede produktioner, der optages ved et økonomisk og kunstnerisk samarbejde mellem danske og udenlandske producenter. Afgørelsen af, hvorvidt en film kan godkendes under én af disse kategorier, træffes af ministeriet for kulturelle anliggender. Såfremt en co-produceret film godkendes som sidestillet med dansk film, opnår denne de samme rettigheder med hensyn til støtte, præmiering o.s.v. Dette har i visse tilfælde givet co-producerede film fordele, som af mange anses for uforholdsmæssigt store. Hertil kommer, at der har hersket en del uklarhed om, hvornår en film kunne godkendes som co-produceret.

Filmfondsbestyrelsen er bekendt med, at spørgsmålet om hvilke kriterier, der bør lægges til grund ved afgørelserne af, om en film kan godkendes som dansk eller som sidestillet med en dansk film, vil blive taget op til drøftelse mellem ministeriet og filmproducenterne. Man skal derfor indskrænke sig til at fremhæve vigtigheden af, at der på dette område skabes klare retningslinjer.

Dog skal man henstille, at afgørelsen om, hvorvidt en film kan betragtes som dansk eller sidestillet med danske film, henlægges til filmfondsbestyrelsen med appelret til kulturministeriet.

Ad nr. 1, 2 og 5 i lovens § 18, stk. 2, har filmfondsbestyrelsen ikke særlige bemærkninger ud over at understrege betydningen af, at der fortsat kan anvendes fondsmidler til løsning af de deri nævnte opgaver. Man foreslår derfor, at disse bestemmelser ikke ændres.

Ad b.

Fondsbestyrelsen har i den forløbne tid med den nuværende sammensætning og det nuværende antal medlemmer fungeret administrativt tilfredsstillende.

Om en ændret sammensætning kunne have ført til bedre arbejdsresultater end de opnåede, er det naturligvis ikke muligt at sige noget sikkert om.

Bestyrelsen mener imidlertid at burde fremhæve, at det for fondens opbygning og hidtidige virke har været af afgørende betydning, at repræsentanter for branchen har kunnet være med i beslutningsprocesserne. Der er tale om et arbejde, der forudsætter et nært samarbejde med branchens forskellige grene, og den ved loven af 1964 gennemførte filmstøtteordning bygger iøvrigt på den opfattelse, at filmbranchen gennem sin repræsentation i bestyrelsen bør have et medansvar for fondens virksomhed.

Såfremt ministeriet for kulturelle anliggender måtte ønske en ændret sammensætning af bestyrelsen, bør man under alle omstændigheder ikke forlade det grundsynspunkt, at bestyrelsen bør omfatte personer med et indgående kendskab til vilkårene for produktion, distribution og biografforevisning af film i Danmark. Man mener derimod ikke det kan tillægges afgørende vægt, at man da oprettholder det nuværende paritetssystem med 4 repræsentanter for branchen og 4 repræsentanter for »det offentlige interesser«.

Bestyrelsen ville i givet fald finde det acceptabelt, at man ved lovrevisionen gennemførte en ordning f. eks. gående ud på, at bestyrelsen består af 5 filmkyndige personer, der beskikkes af ministeren – for to's vedkommende efter samråd med branchens organisationer.

Den 5. februar 1970

Hvordan kunne 'man' tænke sig en tabsudligning udformet?

Ved en skæbnens tilskikkelse er en af de skitser, som filmfondens bestyrelse har arbejdet med, faldet i hænderne på en af Kosmorama's venner.

1. Der afsættes hvert år et beløb til fordeling blandt årets »bedste« film.
Beløbet kan enten fikseres som en fast procentdel af fondens indtægter, som i Sverige, eller fastsættes år for år som hidtil. Det første system giver med faldende indtægter mindre beløb. Det andet giver mulighed for at regulere både i opad- og nedadgående retning efter behovet.
2. En »filmkyndig« jury bedømmer de film, der af producenterne anmeldes til bedømmelse og tildeler hver film et antal point, der til sin tid ved fordelingen af tabsudligningspuljen sammen med producentens tab bestemmer det forholdstal, hvormed filmen deltager i udligningen.
Pointgivningen må diskuteres nærmere. Man skal nok ikke indskrænke antallet til 10, der fordeles på alle film, men give plads for en vis nuancering, f. eks. lade hvert jurymedlem fordele 10 point.
3. Resultatet af voteringen offentliggøres, evt. ved en »præmieringsforanstaltning«, hvor det nævnes, hvilken der er blevet årets bedste, nr. 2, 3 ... osv. Til de foretrukne film kan der evt. uddeles statuetter el. lign.
Jeg ville personlig foreslå, at der også blev knyttet en mindre pengepræmie til filmens instruktør til det mere kolde forholdstal i stedet for statuetter eller diplomer, idet jeg finder det rimeligt at en høj vurdering også kommer til at smitte af på den, der står som filmens skaber.
4. Tabsudligningen udløses den 31.6. i det følgende kalenderår. Hver film tildeles en andel af det afsatte beløb på den måde, at filmens pointresultat multipliceret med dens tab udgør dens forholdstal. Som tab regnes det tab, producenten har lidt ifølge en opstilling efter de retningslinjer, der gælder for film, der produceres med fondsgaranti.
For de film, der har fået garanti, regnes der simpelt hen med det konstaterede tab ved garantiens indfrielse. Denne vil jo have fundet sted et år efter premieren og altså med de nuværende frister for tilmeldte films premiere før d. 31.6.

Man skal være opmærksom på, at systemet som her skitseret, vil betyde, at branchen kommer til at vente ca. 8 mdr. længere på præmieringsbeløbet.

Eksempel:

Film	Point	Konstateret tab i 1000 kr.	Forholdstal	Filmens andel (puljen 1,8 mill.)	(Tab ÷ udligning)
A	17	400	6800	332.000	68.000
B	15	800	12000	585.000	215.000
C	13	600	7800	380.000	220.000
D	10	500	5000	243.000	257.000
E	8	400	3200	156.000	244.000
F	7	300	2100	102.000	279.000

(1.800.000 : 36900 = 48,78)

(Filmfondens sekretariat)

Filminstruktørerne, filmproducenterne og kortfilmproducenterne

Momsen skal nedsættes med 50 %, bevillingsafgiften forhøjes med 25 % samtidig med at biograferne skal have 40 % af den samlede billetafgift tilbage. Filmfonden skal gøres til en selvejende institution og ledes af en fondsbestyrelse, der tæller 1 embedsmand, 2 brancherepræsentanter og 5 uafhængige kulturpersonligheder. Det nuværende filmråd afskaffes og erstattes af en jury. Juryen skal bl. a. træffe afgørelserne i forbindelse med den tabsudligning, der skal afløse kvalitetspræmierne og udlejerpræmierne.

Ministeriet har i skrivelse til ovennævnte organisationer (Foreningen af danske filmproducenter, Sammenslutningen af danske kortfilmproducenter, Sammenslutningen af danske filminstruktører) udbedt sig organisationernes bemærkninger og forslag til ændringer i den gældende lov om film og biografer (bevillingssystemet dog undtaget).

Med anledning heraf har repræsentanter for de nævnte organisationer i samarbejde søgt at foretage en indgående vurdering af situationen i dag – og en bedømmelse af udsigter og muligheder fremover.

På grundlag af disse vurderinger har vi ved gennemgang af loven fundet det påkrævet at fremsætte en del, tildels temmelig radikale, forslag til ændringer af loven. Det er dog samtidig hermed sagt, at vi finder den nuværende lov, dens grundtanke og hele opbygning så tilpas værdifuld, at vi finder, at denne ramme også fortsat er principielt fuldt anvendelig.

Idet vi i øvrigt tillader os at forudsætte, at ministeriet i vidt omfang er vel bekendt med bl. a. den økonomiske baggrund for filmens situation i Danmark i dag, har vi som udgangspunkt for vore efterfølgende bemærkninger og forslag opstillet følgende, summariske forudsætninger:

1. Biografbesøget er faldende. Denne tendens må, alt andet lige, forventes at ville fortsætte.

Det er derfor af største betydning, at biografens vilkår forbedres.

2. Nedgangen i biografbesøget og stærkt stigende produktionsomkostninger har ramt den danske producent føleligt.

For fortsat at kunne opretholde en national filmproduktion, om end muligvis af begrænset omfang, må danske producenters vilkår nødvendigvis forbedres.

3. Den gennem filmloven støttede produktion af kunstnerisk mere ambitiøs karakter har i den forløbne periode påført producenterne af disse film ret betydelige tab.*)

For at sikre, at der stadig skal bestå mulighed for, at disse særligt risikable produktioner vil kunne gennemføres – om end muligvis også i mere begrænset omfang – må særligt hensyn tages hertil.

4. Filmfondens retslige status – dens administration – sammensætning af filmråd og biografråd m. v. bør indgå i overvejelserne.

5. Endelig bør tilstræbes en ajourføring af reglerne for og følgerne af en godkendelse af film som danske, eller sidestillede med danske.

For at skabe den nødvendige økonomiske baggrund for en tilfredsstillende løsning af disse hovedpunkter 1–5, foreslås:

Moms'en nedsat med 50 % til: halv moms.

Billetafgiften forhøjet til 25 %, kombineret med refusion til biograferne på 40 % af den samlede billetafgift.

Vi skal ikke her bruge plads på en argumentation for nedsættelsen til halv moms, men blot udtrykke håb og forventning om, at et så rimeligt arrangement ved fælles hjælp skal kunne lade sig gennemføre.

*) Siden lovens vedtagelse er der indtil 30.9.69 bevilget tilsagn om produktionsgarantier til 52 film med et samlet beløb på ca. 20 mill. kroner. Heraf er 6 film blevet opgivet, således at der faktisk er blevet bevilget garantitilsagn til 46 film med et samlet beløb på godt 18 mill. kroner.

Af disse garantier på i alt 18 mill. kr. må det forventes, at i alt ca. 15 mill. kr. bliver effektive. Dette beløb modsvarer et tab hos producenterne af samme størrelsesorden – hvorfra går periodens samlede (anslåede) kvalitetsbidrag. Producenternes nettotab ca. 7 mill. kr. på disse film.

Det forudsættes i øvrigt, at billetprisen ikke nedsættes i denne anledning.

Billetafgiften (på 25 %) for danske film skal, som hidtil, betales direkte til den danske producent. På udenlandske film betales billetafgiften, også som hidtil, til filmfonden, som derefter refunderer biograferne 40 % af den samlede billetafgift opkrævet i hver biograf.

Til forståelse af virkningen og rækkevidden af dette forslag følger en opstilling over fordelingen af det totale billetsalgsbeløb for 1968 under varierede forudsætninger:

1968 (afrundede tal)

Total billetindtægt: 140 mill. kr. + 12½ % moms = 157.5 mill. kr.

Heraf dansk film: 40 mill. kr. + 12½ % moms = 45.0 mill. kr.

» udenlandsk film: 100 mill. kr. + 12½ % moms = 112.5 mill. kr.

Fordeling af totalt billetsalg incl. moms – i mill. kr.

	Nuværende ordning	Iflg. vort forslag	Vort forslag uden nedsættelse af moms
Til biografer	79.3	89.3	84.0
Til danske producenter	17.3	21.2	20.0
Til udenlandske producenter	28.4	26.6	25.0
Til Filmfonden	15.0	11.7	11.0
Til moms	17.5	8.7	17.5
Tilsammen	157.5	157.5	157.5

Ovennævnte fordeling er baseret på en filmleje på gennemsnitlig 33⅓ %.

Den forholdsvis kraftige stigning i biografernes indtægter iflg. vort forslag, kan ikke anses at være for høj. Det er imidlertid muligt, at biografbranchen bl. a. gennem ophævelse af § 23 i nuværende lov – bør indstille sig på en rationalisering af erhvervet.

Den ligeledes forholdsvis store stigning i de danske producenters andel af de samlede billetindtægter, må nøgternt anses at udgøre det nødvendige underlag for en fortsat opretholdelse af såvel den populære som derigennem også den mere eksperimentelle produktion.

At de udenlandske producenter medvirker til at stimulere *biograf-erhvervet* forekommer rimeligt og vil formentlig i det lange løb til- lige være i deres egen interesse. At de udenlandske producenter også er med til at stimulere den *nationale produktion* vil ud fra det samme synspunkt være mere end forsvarligt derigennem, at de danske film er så nødvendige for de danske biografers trivsel og eksistens, at biografierhvervet – til skade også for de udenlandske film – ville lide katastrofalt, hvis den danske produktion måtte ophøre.

Filmfondens reducerede indtægt har naturligt været genstand for særligt indgående overvejelser og drøftelser. Under forskellige forudsætninger, som skal nærmere omtales nedenfor, og hvor i et vist omfang indgår overvejelser vedr. fondens formue, finder vi det et forsvarligt, gennemførligt – og nødvendigt forslag.

ad § 17, stk. 1.

Ud fra det principielle hovedsynspunkt, at formålet med filmfonden er at drive kulturpolitik og ikke finanspolitik, foreslås det, at filmfonden gives status som selvejende institution. Der skal føres selvstændigt institutionsregnskab, der ikke skal optages på finansloven.

ad § 18, stk. 1.

Vi foreslår, at Statens Filmcentral, hvis hovedopgave er at fremskaffe og distribuere skolefilm og film, der tjener til oplysningens fremme, overflyttes til Undervisningsministeriet, der overtager udgifterne til filmcentralens drift. Af hensyn til eventuelle overgangsvanskeligheder, og for at forhindre, at der i en sådan periode skal ske skade på det igennem årene møjsommeligt opbyggede apparat, foreslår vi, at man af filmfondens formue giver filmcentralen en medgift, der modsvarer ét års driftsudgifter, dvs. ca. 4 mill. kr.

(Filmcentralen skal herefter, på linje med andre, kunne få støtte til særlige projekter, når disse måtte tjene *filmkunstens* fremme).

ad § 18, stk. 2.

1) Uddannelsen.

Der er bred enighed om, at der fortsat skal finde en uddannelse sted. Vi ønsker dog gerne at gøre opmærksom på faren ved, at der ved den nuværende ordning skal blive sendt et i forhold til branchens størrelse og muligheder forholdsvis (for) stort antal, ret uerfarne,

ynge instruktører ud i en formodentlig noget uvis fremtid. Vi ser gerne, at man snarest tager op til overvejelse at gennemføre den nødvendige uddannelse, dels i form af en workshop, dels evt. ved et udvidet samarbejde med Danmarks Radio; suppleret med en mere kursusbetonet virksomhed. Ligeledes forestiller vi os, at der med held kan etableres et mere flexibelt samarbejde til såvel kortfilmrådet, som til producenterne.

2) Produktion af kortfilm.

Betydningen af, at der opretholdes en produktion af kortfilm, understreges. Imidlertid forekommer det lige så nødvendigt, at der findes en rimelig løsning på kortfilmens traditionelle hovedproblem, distributionen.

3) Kvalitetsbidrag.

Foreslås afskaffet i den nuværende form. Derimod bør der indføres mulighed for *tabsudligning for særligt fortjenstfulde film*.

4) Ydelse af lån til produktion af danske film

må nødvendigvis bibeholdes, hvis ikke produktionen af de vanskelige og mere eksperimentelle film skal praktisk taget helt ophøre.

Man kunne dog muligvis forestille sig, at man gennem øgede kvalitetskrav ville reducere antallet af film, hvortil sådan støtte ydes.

Vi finder det i øvrigt ønskeligt, at den nuværende ordning, hvor efter filmfonden yder garanti for optagelse af et, normalt forrentet, banklån – erstattes af en långivning direkte fra filmfonden til den pågældende producent, eller dets rest, eftergives ét år fra filmens premiere. Dog at filmfonden i de efterfølgende 4 år fortsat har krav på at få del i samtlige filmens indtægter fra såvel Danmark som udlandet, indtil det eftergivne lån evt. måtte være dækket.

Hvor filmfonden måtte yde garanti, der ikke er sidestillet med en tilsvarende risiko fra producentens side (såkaldte »særlige støtte« i sidste prioritet), bør filmfonden kunne tillægges part i et evt. overskud. Dog bør der fastlægges en ramme for sådanne arrangementer.

5) Manuskriptstøtte

bør bibeholdes.

6) Præmiering af filmudlejere

bør, jfr. 3), bortfalde – men erstattes af mulighed for en *tabsudligning for import af særligt fortjenstfulde udenlandske film*.

7) Lån til biografer

bør bibeholdes – og formentlig kunne udvides til også at stimulere nybyggeri.

Ligeledes bør også atelier'er kunne opnå lån til fornyelse og modernisering af produktionsapparatet.

8) Stipendier

bibeholdes, men bør i så fald, evt. sammen med manuskriptstøtten, kunne gives en bredere fortolkning i retning af arbejdsstipendier.

9) Festivaler.

Det er betydningsfuldt, at der fortsat kan ydes støtte til danske films deltagelse ved udenlandske festivaler. Støtten måtte gerne med tiden kunne udvides til også at omfatte egentlig eksportfremmende foranstaltninger. Det forekommer ikke rimeligt, at danske film virkelig skulle have så ringe kunstnerisk og økonomisk interesse i udlandet, som tilfældet med ganske få undtagelser er i dag.

§ 18, stk. 3 og 4

ændres, jfr. nedenstående.

§ 18, stk. 5

ønskes gerne bibeholdt, dog således at fondens bestyrelse overtager ansvaret for midlernes anvendelse, jfr.

§ 18, stk. 6 – (og §§ 27–29).

Filmfonden ledes af en bestyrelse på 8 medlemmer, der udpeges af ministeren for kulturelle anliggender. Af bestyrelsens medlemmer forudses 1 at være en embedsmand fra ministeriet for kulturelle anliggender; 2 medlemmer forudses at være filmfaglige repræsentanter, udpeget efter samråd med filmens faglige organisationer; de øvrige 5 medlemmer forudses at være kulturpersonligheder, der må anses at være uafhængige af filmbranchemæssige og partipolitiske interesser.

Bestyrelsen vælger selv af sin midte en formand, hvis stemme i givet fald kan være udslagsgivende.

Bestyrelsen ansætter direktør og sekretariat (som nu).

Det forudses, at bestyrelsen på en række specielle fagområder kan gøre brug af særligt sagkyndige udvalg, hvortil bestyrelsen kan udpege kompetente medlemmer bl. a. fra branchen.

En jury skal på bestyrelsens vegne træffe afgørelse om den særlige form for præmiering i skikkelse af den tabsudligning til danske film og til udlejere af udenlandske film, der er omtalt ovenfor. Bestyrelsen udpeger denne jury, hvis medlemmer beskikkes for ikke over 2 år ad gangen, og som igen tidligst kan genbeskikkes 2 år efter udløbet af en tidligere beskikkelsesperiode.

Filmrådet afskaffes. Dets nuværende virksomhed ved forudbedømmelse af ansøgninger om garantitilsagn overtages af fondsbestyrelsen.

ad § 32.

Afleveringspligten til filmmuseet opretholdes som hidtil. Dog indføres, at spillefilmproducenter vederlagsfrit, efter 1½ års forløb fra en films premiere, afleverer en (brugt) kopi til museet.

ad § 33 – jfr. bekendtgørelse af 5/3 1965.

Det må nærmere fastslås, ud fra hvilke kriterier det afgøres, om en film er dansk – eller sidestillet med en dansk film. Det forudskikkes, at man formentlig vil kunne anbefale en nuancering af begrebet og de dertil knyttede konsekvenser (garantitilsagn – billetafgift – tabsudligning).

Vi skal gerne særskilt fremkomme med vore overvejelser og mulige forslag hertil.

Den 15. oktober 1969

Kosmorama's redaktion har efter filmlovtillægget gik i trykken modtaget det endelige forslag fra de 3 organisationer. Det trykte forslag er dateret 15. okt. 1969 mens det endelige er fra 27. okt. samme år. Forskellen mellem de to forslag er ikke stor, men der er dog grund til at nævne et par punkter, hvor der er divergenser. *Præmiering af filmudlejere*; mens det første udkast anbefalede, at denne burde bortfalde, går man i det endelige forslag ind for følgende formulering: »For import af udenlandske kvalitetsfilm bør der fortsat finde en form for præmiering sted efter bedømmelse foretaget af en særlig nedsat jury.« Man går tillige ind for at filmkunstnere kan komme på finansloven, ligesom man foreslår støtte til et selvstændigt, kompetent marketing og sales-promotion organ. *Afleveringspligten til filmmuseet* ændres derhen at det trykte forslags anbefaling af at spillefilmproducenter vederlagsfrit, efter 1½ års forløb, skulle aflevere en god brugt kopi, falder ud til fordel for et forslag om at producenterne skal deponere kopier eller negativer på filmmuseet.

Til sidst ønsker man i det endelige forslag indføjet en bemærkning om at det anbefales, at loven tages op til fornyet revision allerede efter 3–4 års forløb.

Filmudlejerne

At biografbiletter er pålagt 12,5 % moms har elimineret den nedskæring i afgifterne, som fandt sted ved filmlovens vedtagelse 1964. Her blev forlystelsesskatten på 28,6 % afskaffet og i stedet blev der indført en billetafgift på 15 %. Den samlede afgift er altså 27,5 %. Man henstiller derfor at biografbiletter fritages for moms og henviser dels til at sportsskatter er fritaget, dels til en UNESCO-aftale, »ifølge hvilken filmforevisninger ikke må beskattes hårdere end f. eks. aviser, der som bekendt er fritaget«. (Momsen er i dag 15 %, red.).

Som alternativ løsning foreslår man nedskæring af billetafgiften eller total afskaffelse. Man mener fonden kan hente tilsvarende indtægter andre steder. Først ved at gøre fonden til en selvejende institution, dernæst ved at udskille Statens Filmcentral, Filmmuseet m. m. og reducere bevillingerne til kortfilmproduktion og filmskole.

I anledning af den forestående ændring af den gældende lov om film og biografer har ministeriet udbedt sig bemærkninger og forslag fra bl. a. Foreningen af Filmudlejere i Danmark og Sammenslutningen af herværende datterselskaber af de amerikanske filmeksporthører (MPEAA-selskaberne). Under henvisning hertil skal vi tillade os at fremkomme med følgende:

Den nugældende lovs formål var at fremme filmkunsten i Danmark og bl. a. for at tilgodese dette formål ophævedes den tidligere gældende forlystelsesaftale til staten på ca. 28,6 % af biografernes bruttobilletindtægt. Samtidig indførtes en billetafgift på 15 %, der i det omfang billetafgiften hidrørte fra dansk producerede film, tilfaldt producenterne af disse som støtte til produktionen. Afgiften indspillet af importerede film tilfaldt filmfonden, dels til anvendelse til fremme af filmkunsten på forskellige områder, dels til filmkunsten uvedkommende formål. Denne afgift indbringer p.t. ca. 15 millioner kroner årligt, hvilket beløb således udelukkende hidrørte fra film, der distribueres af udlejere, som er repræsenteret af underskriverne af nærværende skrivelse.

Siden lovens ikrafttræden i 1965 har de vanskelige forhold for

branchen som helhed, der førte til ovennævnte lempelse af afgiften fra 28,6 % til 15 % udviklet sig yderligere til ugunst for branchen. Således har der fra 1965 til 1969 været et fald i antallet af solgte billetter på ca. 25 %. Hertil kommer at biografbilletterne senere er blevet belagt med 12½ % moms, med det resultat, at den afgiftslempelse, der blev ydet i 1965 i realiteten nu er bortfaldet. Man kan på sin vis udtrykke det på den måde, at staten gav med den ene hånd (afgiftsnedsættelsen) og tog med den anden hånd (momsen).

For så vidt angår de importerede film, har indførelsen af moms betydet, at forevisningen af disse film nu er belagt med afgifter, der tilsammen andrager ca. 97 % af det vederlag, udlejerne modtager i leje for filmene; i 1968 androg således filmlejen for importerede film ca. kr. 28,4 millioner, medens moms og billetafgift vedrørende disse film beløb sig til ca. kr. 27,5 millioner. Da udlejningsvirksomheden er behæftet med betydelige omkostninger, der som for alle andre branchers vedkommende har været stærkt stigende, betyder dette, at producenterne af filmene modtager et væsentligt mindre beløb for deres leverancer, end forevisningen indbringer i skatter og afgifter.

Disse byrdefulde afgifter i forening med nedgangen i billetsalget og de stigende omkostninger har efterhånden udviklet sig derhen, at det er økonomisk uforvarligt at fortsætte med importen af en ikke uvæsentlig del af de udenlandske film til skade for såvel filmbranchen som publikum.

Da producenter og udlejerne, som det vil være ministeriet bekendt, vederlægges gennem en procentuel andel af biografernes nettospilleindtægt, er disse dele af branchen ramt i nøjagtig samme omfang af tilbagegangen som biograferne, og den udvej der i andre brancher benyttes – prisforhøjelser – er ikke anvendelig her, idet forhøjelse af de gældende filmlejesatser blot vil flytte problemet og yderligere vanskeliggøre biografernes eksistensmuligheder, hvorfor de eksisterende vanskeligheder for udlejernes vedkommende ikke kan afhjælpes derved.

Med henvisning til det ovenfor anførte, forekommer det klart, at de særdeles tyngende afgifter må lempes minimalt, således at afgifterne bliver ført tilbage til det niveau der var gældende i 1965.

Principielt tillader vi os at foreslå, at branchen undtages for moms, hvilket vil give en umiddelbar lempelse på ca. 17/18 millioner kroner årligt med uforandrede billetpriser. Dette beløb vil efter de gældende regler komme filmfonden, de danske producenter, biograferne samt udlejerne til gode, og derved bevirke en umiddelbar bedring af hele branchens økonomiske stilling. En sådan moms-fritagelse vil ikke være vanskelig at gennemføre; vi kan i denne forbindelse henvise til, at fritagelse er givet i samtlige de øvrige skandinaviske lande, ligesom fritagelse her i landet allerede er givet til sportsskampe og lignende.

Endvidere kan vi henvise til, at ophævelse af momsen vil være i overensstemmelse med den bl. a. af Danmark tiltrådte UNESCO-aftale, ifølge hvilken filmforevisninger ikke må beskattes hårdere end for eksempel aviser, der som bekendt er fritaget for moms.

Subsidiært henstiller vi, at billetafgiften af importerede film på grund af branchens vanskelige situation afskaffes eller i hvert fald i væsentlig grad reduceres.

Denne billetafgift – der som allerede nævnt udelukkende indtjenes til filmfonden af filmudlejere, der er repræsenterede af underskriverne af nærværende skrivelse – indbringer p.t. ca. 15 millioner kr. årligt og tilfalder ubeskåret filmfonden, der dels i kraft af denne afgift, dels i kraft af bevillingsafgiften fra biograferne, gennem årene har opsparet en formue på ca. 40–50 millioner kroner. Filmfondens budget ligger p.t. på 16–18 millioner kroner, og det er åbenbart, at dette budget ikke kan fastholdes, såfremt billetafgiften bortfalder eller reduceres til eksempelvis 5 % (ca. 5 millioner kroner).

Problemet for filmfonden kan imidlertid efter vor opfattelse løses, såfremt man udskiller fonden fra ministeriets regnskab som en selvejende institution, og samtidig fritager den for en del af de opgaver, der enten er hovedformålet, at fremme filmkunsten, uvedkommende, eller til hvis opfyldelse der – under hensyn til branchens alvorlige situation – synes anvendt urimeligt store beløb.

En udskillelse af fonden som selvejende institution vil i første række betyde, at dennes midler kan anbringes mere hensigtsmæssigt og derved afkaste en indtægt, der i betragtning af fondens størrelse må antages at andrage ikke under 5 millioner kroner årligt. Dette skal sammenholdes med den kendsgerning, at filmfondens midler for øjeblikket indestår hos finansministeriet (netop fordi fonden ikke er en selvejende institution) og ministeriet forrenter indestående med 3½ % p. a.

Hvis der til det nævnte beløb lægges en billetafgift på 5 % eller andre 5 millioner kroner årligt, skal det nuværende budget på 16–18 millioner kr. reduceres til ca. 10 millioner kr. Den nødvendige besparelse kan bl. a. opnås på følgende måde:

1. Driften af statens filmcentral – ca. 4 millioner kr. årligt – henlægges under undervisningsministeriet. Filmcentralens virksomhed består hovedsageligt i fremskaffelse og distribuering af skolefilm til oplysningens fremme og falder ikke naturligt under filmfondens virke.
2. Driften af filmmuseet – ca. 1,2 millioner kr. årligt – overføres til kulturministeriets konto for museer, hvilket også vil være på linje med museets tilsynsråds og ledelses opfattelse.
3. Filmfondens støtte til produktion af kortfilm for hvilke behovet på grundlag af de hidtidige erfaringer må betegnes som minimalt, bør reduceres meget væsentligt, hvorved bemærkes, at den ydede støtte indtil nu har andraget ca. 20 % af fondens årlige budget.
4. Danmarks Radio (fjernsynet) bør yde et væsentligt bidrag – minimum halvdelen eller ca. 1 million kr. årligt til drift af filmskolen, såfremt ministeriet finder, der stadig er behov for opretholdelse af en filmskole. I denne forbindelse henvises til, at skolen uddanner langt flere elever, end der nogen sinde kan blive anvendelse for i filmbranchen, og en væsentlig del af disse finder beskæftigelse i fjernsynet. Ligeledes bør fjernsynet som tilfældet er i andre lande, betale afgift til filmfonden ved forevisning af udenlandske film.
5. De i § 18, stk. 1 i loven nævnte forpligtelser for fonden til at overføre rådighedsbeløb til kulturministeriet til filmloven og dermed branchen uvedkommende formål bør bortfalde.

Disse forslag vil indebære en besparelse af et sådant omfang, at det reducerede budget rigeligt vil kunne vise balance.

Bortfald eller reduktion som foreslået af billetafgiften vil medføre et problem med hensyn til de dansk producerede film, hvor afgiften som ovenfor anført direkte tilfalder producenterne med i øjeblikket ca. 6 millioner kroner årligt. Dette problem kan uden administrative vanskeligheder løses gennem direkte refusion af momsen til de danske filmproducenter på tilsvarende måde som disse tidligere modtog hel eller delvis refusion af forlystelsesaafgiften. Der henvises her til, at amtstuerne modtager opgørelse for hver enkelt film over det erlagte momsbeløb og direkte kan lade disse oplysninger gå videre til vedkommende toldkammer, hvor de kan indgå i biografernes moms-afregning. På tilsvarende måde kan forholdes med de refusioner de mindre biografer i øjeblikket modtager af billetafgiften.

Det er åbenbart, at disse forslag vil medføre dels en vis udgiftsforøgelse, dels et provenuetab for statskassen, svarende til de lempelser, der indrømmes branchen. Disse betragtninger kunne dog med væsentlig større styrke være gjort gældende ved lovrevisionen i 1965 og det samlede provenuetab vil under alle omstændigheder blive mindre end merindtægten statskassen har haft ved de siden da iværksatte afgiftsforhøjelser.

I denne forbindelse ønsker vi så indtrængende som muligt at advare mod det fra anden side fremsatte forslag om en forøgelse af billetafgiften kombineret med en refusion til biograferne af en del af denne. En sådan ordning vil kun flytte problemet fra biograferne til udlejerne af de film, der indtjener billetafgiften og derved medføre de indledningsvis nævnte skadelige følger for importen af film og dermed for publikum og branchen. Det vil yderligere bevirke, at udlejerne tvinges til at tage hele spørgsmålet om filmlejens beregning op til grundig overvejelse. Enhver lempelse må efter almindelig anerkendte lighedsprincipper og ifølge sagens natur tilgodese udlejerne i samme forhold som producenter og biografer.

I anledning af forlydender om, at ministeriet påtænker at foreslå en ændring af filmfondensbestyrelsens sammensætning, henstilles det endvidere indtrængende, at ét bestyrelsesmedlem fortsat udpeges blandt filmudlejer-foreningens medlemmer allerede af den grund, at det ville være oplagt urimeligt, om den del af branchen, hvorfra filmfondensmidlerne gennem billetafgiften hidrører, ikke fortsat skulle være repræsenteret i fondens bestyrelse.

Endelig skal vi vedrørende enkelte detailspørgsmål i loven og administrationen af denne tillade os at fremføre følgende:

- 1) Den i lovens § 18, stk. 2, nr. 6 anførte præmiering af udlejerne, bør efter vor opfattelse erstattes med en tabsudligningsordning.
- 2) I lovens § 18, stk. 2, nr. 1 bør optages mulighed for ydelse af lån til opførelse af nye biografer, for hvilke der er stort behov.
- 3) Det henstilles, at udlejerne som det tidligere var tilfældet, bliver repræsenteret i børnefilmnævnet, idet det er vort indtryk, at en sådan repræsentant med kendskab til såvel import som distribuering af disse film, vil kunne bidrage væsentligt ved behandlingen af de nævnte forelagte sager.

- 4) Sluttelig bemærkes, at der efter vor opfattelse er stort behov for genindførelse af mulighed for afgiftslempelse for dokumentarfilm (film til oplysningens fremme), idet disse film på tilsvarende måde som børnefilm ofte burde indtales på dansk, hvilket ikke er økonomisk muligt med de nugældende afgiftsforhold.

Den 14. april 1970

Biografteater-Foreningen af 1960

Støtte til biografer samt til nyetablering, ændringer i lejekontrakter m. m. Bekymring over udlejerpression.

Efter anmodning skal jeg hermed for Biografteater-Foreningen af 1960 fremsætte nogle bemærkninger med henblik på den forestående lovrevision. Ved udformningen er det forsøgt i videst muligt omfang alene at behandle lovbestemmelser, som ikke har forbindelse med eller forudsætter bevillingssystemet, men dette har ikke kunnet gennemføres med fuld konsekvens. Foreningen vil forbeholde sig på et senere tidspunkt at fremkomme med yderligere bemærkninger til de bestemmelser, der har forbindelse med bevillingssystemet.

Disse forbehold medfører, at nærværende redegørelse ikke kommenterer bestemmelserne i den nugældende lovs kapitel 1. Bemærkningerne til de øvrige bestemmelser forudsætter imidlertid, at der fortsat vil flyde betydelige indtægter til filmfonden. Foreningen foreslår ingen forandringer i den nugældende billetafgift. Hvis en kommende lovændring skulle føre til, at bevillingsafgift ikke længere kan opkræves, mener Biografteater-Foreningen af 1960 ikke at kunne anbefale, at der skaffes kompensation ved en udvidelse af billetafgiften – ej heller i kombination med en progressiv skala. Foreningen har ikke været i stand til at bedømme, om et eventuelt bortfald af fondens indtægter fra bevillingsafgiften gør det nødvendigt at skaffe fonden kompensation herfor. Foreningen anser det ikke for usandsynligt, at fonden ville kunne gennemføre sin virksomhed på fuldt ud tilfredsstillende måde uanset et sådant provenutab.

Biografteater-Foreningen af 1960 ønsker ikke at fremføre snævre brancheegoistiske synspunkter, men vil som repræsentant for den del af filmbranchen, som har ansvaret for det direkte møde mellem filmen og dens publikum, fremsætte forslag, som sigter mod at skabe de bedst mulige og for publikum mest attraktive forhold for biograf-forevisningen, hvilket turde være en af de væsentligste forudsætninger for, at filmen kan overleve som en væsentlig kulturfaktor.

Struktur, bestyrelse, råd og nævn.

Foreningen anser i og for sig den med 1964-loven skabte struktur omkring den såvel af den offentlige administration som af branchens enkelte organer principielt uafhængige filmfond for at være et nyttigt instrument for en udvikling til gavn for filmklimaet. Foreningen er tilhænger af, at der skabes balance mellem den ministerielle og den branchemæssige indflydelse. Man nærer derfor ikke noget ønske om, at der etableres en branche-selvstyret organisation i lighed med den svenske, navnlig fordi foreningen måtte nære betænkelighed ved, om biograferhvervet i en sådan organisation kunne gøre en rimelig indflydelse gældende. Foreningen anser det for en værdifuld og væsentlig ting, at biograferhvervet fortsat holdes såvidt muligt uafhængigt, navnlig af udlejere og producenter. Efter foreningens opfattelse kan man ved en lang række foranstaltninger motivere selvstændige biografledere til at tilslutte sig bestræbelserne for kvalitets-højnelse blandt andet i repertoirevalget. For udlejere og producenter står der imidlertid så store interesser på spil, som ikke har direkte forbindelse med den enkelte biograf, at de almene hensyn meget let kommer til at vige for det naturlige ønske om at sælge mest af egne varer.

Biograferne mener derfor at have behov for den støtte, man kan få ved, at Ministeriet også har en vis indflydelse på Filmfondens anliggender. Det nævnte fører imidlertid også til et forslag om, at Filmfondens bestyrelse kommer til at rumme 2 repræsentanter for biograflederne. Man kan om disse sige, at de i modsætning til de andre brancherepræsentanter i bestyrelsen praktisk talt ikke risikerer at komme til at deltage i afgørelser, hvori de selv har økonomiske interesser, og samtidig vil de repræsentere en betydelig fagkundskab. Hvis man ikke ønsker at gøre bestyrelsen større, end den er nu, kunne den foreslåede yderligere repræsentant for biograflederne måske

erstatte en af embedsmændene, f. eks. repræsentanten for Finansministeriet, hvis forhåndskendskab til de forhold, Filmfonden beskæftiger sig med, af naturlige grunde må være begrænset.

Ud fra tilsvarende synspunkter henstiller foreningen, at en bevilingshaver udpeges som medlem af Filmrådet. Det beror formentlig på en fejltagelse, at Kortfilmrådet og Børnefilmnævnet ikke er nævnt i Biografloven. Da det må påregnes, at i hvert fald Børnefilmnævnet fortsat skal bestå, anbefales det, at i hvert fald dette navn institueres i loven.

Støtteforanstaltninger, generelt.

Foreningen finder det ganske urimeligt, at biografformål indtager en helt beskeden plads blandt opregningen i lovens § 18, 2. stk., af de formål, hvortil Filmfondens midler kan anvendes. Biograferne udgør kontaktfladen mellem filmen og det publikum, som på samme tid er den økonomiske basis for hele filmbranchen og målet for de kulturpolitiske bestræbelser, der er en så vigtig del af det offentliges interesse i dette sagsområde.

Branchens vanskelige kår har i betydelig grad præget biograferne, blandt andet på den måde, at mange biografers udstyr og indretning ikke svarer til nutidens krav. Det er sandsynligt, at en væsentlig del af besøgstilbagegangen i biograferne – som hele branchen lider under – må tilskrives manglende å jour-føring af lokaliteterne.

I de senere år er et stort antal biografer blevet nedlagt, og det har langt fra altid drejet sig om biografer, som ud fra almene synspunkter kunne siges at være mindre væsentlige. Det burde være en opgave for Filmfonden eller den, der styrer kulturpolitikken på dette område, at foretage en vurdering ud fra planlægningsmæssige synspunkter over biografbehovet og derefter ved passende foranstaltninger bidrage til at etablere henholdsvis opretholde de biografer, som efter en sådan vurdering er nødvendige for at gennemføre en rimelig biografafdækning for hele landet.

Det må være biografernes ønske, at der skabes mulighed for, at biograferne kan drives som lønnende virksomheder, der også kan bære de omkostninger, virksomhederne medfører, herunder lokale-omkostninger til markedspris. Dette er baggrunden for, at man fortrinsvis vil foreslå støtte ydet i form af lån. I ganske særlige tilfælde kan der imidlertid være behov for at yde kontant støtte, som ikke skal tilbagebetales. F. eks. kan man tænke på nyetablerede biografer eller biografer, som på grund af særlige forhold i en periode må regne med en urentabel drift. I sådanne tilfælde bør der i loven være hjemmel for at yde kontant støtte til de pågældende virksomheder, såfremt det drejer sig om virksomheder, der efter et generelt skøn om biografbehovet bør opretholdes.

Med hensyn til arten af ydelserne fra Filmfonden vil foreningen anbefale, at man både over for biografer og andre erstatter den i loven forudsete præmiering med ydelser til tabsudligning. En sådan tabsudligning bør også kunne komme en biograf tilgode, som har haft tab ved at gøre en indsats for forevisning af kvalitets-film inden for biografens normale spilletid. Det vil sikkert ikke volde særlige vanskeligheder at tilrettelægge en hensigtsmæssig beregningsmåde for sådanne tab på grundlag af den enkelte biograf's daglige gennemsnitsudgifter.

Støtte til biografer med svag økonomi.

Det må anbefales, at man afskaffer den omsætningsbestemte grænse i den nuværende § 23 med et kriterium, der giver bedre udtryk for, om den pågældende biograf har kunnet give et rimeligt afkast til lederen. I forbindelse med den mere intensive planlægning af biografafdækningen, som anbefales af foreningen, bør det være muligt på grundlag af de pågældende biografers regnskaber at danne sig et indtryk af, om der bør ske hel eller delvis refusion af betalt billetafgift. Der bør lægges vægt på, om biografen er drevet med en rimelig dygtighed og tillige, om biografens repertoire har indeholdt et rimeligt udvalg af kvalitetsfilm. Afgiftsrefusion bør ikke alene kunne ske med den indbetalte billetafgift af udenlandske film, men også af den for dansk film betalte afgift, idet den sidstnævnte afgifts direkte indbetaling til filmselskaberne kun kan betragtes som en praktisk genvej for den herved opnåede filmfondstøtte til de pågældende produktionsselskaber.

Støtte m. v. vedrørende lokaler, lejeforhold.

Som bekendt synes der ikke for øjeblikket at være mulighed for at interessere private bygherrer for opførelse af ny biografer. På længere sigt må det imidlertid nok erkendes, at dette problem i meget høj grad er beslægtet med de problemer, der står i forbindelse med at bevare de allerede eksisterende biografer, særlig når disse er lejere. Man kan sige, at det vigtigste erhvervspolitiske problem for biografbranchen er spørgsmålet om biografernes evne til at betale en

husleje for biograflokalerne, som kan konkurrere med, hvad der fra anden side kunne betales for disse lokaler. Biografer skal stadig helst ligge på befærdede hovedstrøg, og dette i forbindelse med den eksplosive udvikling i detailhandelens pladsbehov har medført, at der er betydelig efterspørgsel fra andre brancher efter de lokaler, der benyttes af biograferne.

Der burde nok være en mulighed i loven for, at Filmfonden kunne yde direkte huslejetilskud til biografer, men normalt bør man sikkert ikke anbefale en sådan løsning, da den slags tilskud vil have en tendens til at vandre direkte ned i en husværts lomme. Fondens støtteforanstaltninger bør i de normale tilfælde snarere tage sigte på at gøre biografen til en lige så attraktiv og økonomisk stærk forhandlingspartner som de eventuelle alternative lejere af lokalene.

I forbindelse med lejeforholdene skal der særligt peges på, at bevillingssystemet har medført en tendens til, at huslejekontrakterne alene afsluttes for 5-årige perioder, hvilket fører til, at biografen i forbindelse med periodeudløbene stilles i en meget svag forhandlingsposition over for husværten. Endvidere er mange bevillingshavere – særligt på det tidspunkt, da bevillingen erhverves, og den første lejekontrakt med værten skal indgås – økonomisk svagt funderet. Dette har i mange tilfælde ført til, at bevillingshaverne er indgået på lejekontrakttilfælde med variabel leje enten således, at lejen automatisk stiger over en årrække eller således, at den sættes i forhold til biografens omsætning. Særlig de omsætningsbestemte lejekontrakter kan i løbet af en årrække blive urimelige, især hvis der er tale om en periode med stigende priser. Ikke alene har biografen ofte en svag forhandlingsposition, men biografen vil også tit have vanskeligt ved at udnytte den beskyttelse, som lejelovgivningen og huslejenævnets kontrol stadig trods alt yder, fordi fremgangsmåden er den, at man først forhandler sig til rette med husværten om en lejekontrakt, og derefter kun kan udnytte lejelovgivningens beskyttelsesforanstaltninger ved over for huslejenævnet at desavouere den i formen frivillige aftale, man kort forinden har truffet med værten.

I konsekvens af de foranstående bemærkninger bør loven ændres således, at der gives mulighed for at yde lån på gunstige vilkår til biografer og ganske særligt til nyetablerede biografledere, således at disse bliver i stand til at forhandle sig til rette med ejeren af biograflokalerne om en rimelig lejekontrakt, hvilket forudsætter, at der fra lejerens side kan tilbydes en passende forudbetaling, en leje, der svarer til markedsforholdene på det pågældende sted, og næsten altid en fornyelse og forbedring af lokalernes indretning også på det bygningsmæssige område, eventuelt en ombygning. For ombygningsperiodens vedkommende bør der også kunne ydes lån til at bære huslejetabet. Lånene bør kunne ydes uden smålig skelen til sædvanlig bankmæssig sikkerhed, idet denne lånevirkksomhed bør ses som et udslag af bestræbelserne på at føre landets biograflokaler op i en standard, som svarer til nutidens krav, og uden hvilken biografpublikummet ikke vil kunne tilbageerobres.

Yderligere burde Filmfonden måske netop på lejekontraktområdet tilbyde sagkyndig bistand for forhandlingerne med husværten.

Til gengæld for de fordele, som ejerne af biograflokalerne formentlig ville opnå ved de foreslåede foranstaltninger, ville det være rimeligt at indføre restriktioner med hensyn til de for biograferne mest urimelige lejevilkår, særligt de tidsbegrænsede lejemål og omsætningsbestemte huslejer. Hvis der ikke kan indføres et forbud mod denne slags kontraktbestemmelser, burde der gives Ministeriet mulighed for at optræde med partsbeføjelser over for huslejenævnene. Den nugældende lovs § 6, 2. stk., vedrører kun selve lejens størrelse og tillader kun Ministeriets indgriben i form af en egentlig retssag.

Anden støtte.

Også uden forbindelse med huslejekontraktforhandlinger burde der gives mulighed for, at der af Filmfondens midler kunne ydes lån til biografer til en række andre formål end de, der fremgår af den nugældende lovs § 18, stk. 2, nr. 7. Der burde således kunne gives lån til en fornyelse af facader, til malning og andre vedligeholdelsesarbejder i lokalene, til indretning af billetkontorer og restauration eller bar, airconditionering o.s.v., alt uden krav om fuldstændig bankmæssig sikkerhed.

Endelig skal det vedrørende Filmfondens støttemuligheder nævnes, at der burde hjemles mulighed for at yde støtte til generelle salgsfremmende foranstaltninger og til markedsundersøgelser, sociologiske undersøgelser og lignende. En sådan bestemmelse skulle naturligvis ikke alene sigte mod biografernes forhold.

Det foreslås at ændre formuleringen af § 18, stk. 5, således, at denne bestemmelse klart hjemler, at der kan ydes tilskud af fondens midler til andet end produktion af dansk film.

Block-booking.

Biografteater-Foreningen af 1960 ser med bekymring på, at den gældende lovs § 16 ikke har været overholdt i praksis. Bortset fra de mest efterspurgte premierebiografer har formentlig alle biografer måttet bøje sig for udlejerkrav om aftagelse af uønskede film i direkte strid med den nævnte bestemmelse. Bestemmelsen er alene sanktioneret med bøder og har, såvidt vides, aldrig været anvendt. Man kan åbenbart ikke regne med, at den enkelte biograf vil søge at påberåbe sig bestemmelsen, fordi biografen normalt vil føle, at den også fremover har brug for en venskabelig forretningsforbindelse med samtlige udlejere. Man er ikke i stand til at fremkomme med et konkret forslag, men beder Ministeriet overveje, hvorledes den pågældende bestemmelse vil kunne skærpes.

Leveringsnægtelse og lignende.

I denne forbindelse vil foreningen også gerne pege på det uheldige i de eksklusivarrangementer, der etableres ved fastlåsning af samarbejde mellem visse biografer og enkelte udlejere. Dette forhold hindrer i mange tilfælde et selvstændigt initiativ fra biografernes side, idet udlejerne nægter at udleje film til andre end de biografer, man har fast samarbejde med. Ikke mindst for de danske films vedkommende er dette uhyre generende for en række biografer, som simpelthen ikke har nogen praktisk chance for nogensinde at vise en dansk film. Urimeligheden understreges ved, at også sådanne biografer har bidraget til de midler, der gennem Filmfonden stilles til rådighed for producenterne.

Foreningen er sig bevidst, at spørgsmålet er uhyre kompliceret, og dette er formentlig baggrunden for, at monopollovens regler aldrig er blevet bragt i anvendelse. Blandt andet må der tages hensyn til, at en udlejer må have ret til at administrere den første distribution af en film forholdsvis frit, således at den med henblik på, at man ved forevisningen ikke kommer til at konkurrere med sig selv i for stort omfang eller til at genere de biografer, der har påtaget sig at vise filmen, ved også at udleje den samtidig til nærliggende biografer. Der kunne imidlertid være anledning til at modsætte sig leveringsnægtelser fra udlejernes side, når den første forevisningsperiode er overstået. Foreningen foreslår derfor, at der indføres en bestemmelse i loven om, at leveringsnægtelse ikke må finde sted, når der er gået et år fra premieredagen. Foreningen henstiller, at disse problemer gøres til genstand for yderligere overvejelser i Ministeriet, idet man føler, at et forslag som det her fremsatte ikke vil være tilstrækkeligt til at yde den ønskede beskyttelse af biografernes interesse i at kunne handle frit.

Pensioner og understøttelser.

Foreningen foreslår, at der sker visse ændringer i reglerne om pensioner og understøttelser.

Uanset om det nuværende bevillingssystem afskaffes, bør der gennemføres en pensioneringsordning for de nuværende bevillingshavere og de nuværende ledere i henhold til lovens § 3, stk. 5. Indførelsen af en sådan pensionering vil fremme et rimeligt generationsskifte. Særligt i tilfælde af en ændring i bevillingssystemet vil det være en rimelig foranstaltning i forhold til bevillingshavere og de nævnte ledere at gennemføre en pensionsordning som foreslået til delvis kompensation for den forringelse af de pågældendes stilling, det må forventes at indtræde.

Den nugældende enkepensionsordning foreslås bevaret, og det forudsættes, at de gældende regler om enkepension kan tillempe også på de øvrige pensioner. Beregning af pension til de nævnte ledere bør naturligvis ske på grundlag af et gennemsnit af ledernes personlige vederlag fra biografvirksomheden.

Statens Filmcentral.

Sluttelig skal foreningen henstille, at bestemmelserne vedrørende Statens Filmcentral udgår af loven, idet de opgaver, der skal løses gennem Statens Filmcentral, principielt har et helt andet sigte end loven iøvrigt. De undervisningsmæssige og oplysningsmæssige opgaver, som filmcentralen skal varetage, bør administreres og finansieres af de statsmidler, som er forudset hertil, og ikke af midler, som filmbranchen med hjemmel i biografloven tilvejebringer gennem filmfonden.

Foreningen vil gerne underrettes om arbejdet med ændringerne i lov om film og biografer og vil meget gerne have lejlighed til på senere trin af dette arbejde at deltage i drøftelser om lovændringerne og eventuelt fremkomme med supplerende udtalelser.

Den 14. oktober 1969

Filmarbejderforeningen

FAF

I slutningen af september 1970 blev den nystartede Filmarbejderforening FAF færdig med en konkret filmlovforslag. Herefter skal filmfondbestyrelsen sammensættes af 1 embedsmand, 2 filmfaglige repræsentanter og 5 uafhængige kulturarbejdere. Ansvar for spillefilmproduktionen skal ligge hos 4-6 suveræne producere, som udpeges af kulturministeren, mens en 8 mands jury fortrinsvis bestående af kulturarbejdere i forskellige aldersklasser skal have ansvaret for anvendelsen af den tabsudligningsordning, der skal afløse præmieringerne. Det understreges desuden at stillingen som direktør for filmfonden skal opslås ledig hvert 4. år.

Forud for en detaljeret gennemgang af de enkelte paragraffer og punkter skal der her gøres opmærksom på, at filmarbejderforeningen har undladt at tage stilling til andre væsentlige spørgsmål, så som bevillingssystemet, billetafgiften, bevillingsafgiften m.v., idet vi af tidsmæssige grunde ikke har analyseret disse spørgsmål tilbundsående og derfor ikke mener os kompetente til en samlet udtalelse vedrørende disse spørgsmål.

Uanset om revisionen af filmloven måtte indebære en ændring i grundlaget for filmfondens nuværende indtægter, bør filmfondens virksomhed sikres gennem tilskud fra det offentlige, såfremt man ønsker at fortsætte den kulturpolitiske linje som den nugældende filmlov er et resultat af – »en klar anerkendelse af samfundets forpligtelse til at skabe sådanne vilkår for filmproduktionen, at der inden for dens rammer kan blive plads for frembringelsen af filmkunst – for filmen betragtes som et kunstnerisk udtryksmiddel«. (Betænkning nr. 517, side 117.)

30. september 1970

KAPITEL 4.

Filmfonden.

§ 17. Til fremme af filmkunsten i Danmark oprettes en filmfond.
(Uændret.)

Stk. 2. I filmfonden indgår dels den i § 19 omhandlede billetafgift, jfr. dog § 21, dels den i § 24 omhandlede bevillingsafgift.

(Uændret, idet det dog skal anføres, at filmfondens midler bør skaffes til veje ved bevilling over statsbudgettet, såfremt billetafgiften og bevillingsafgiften ændres i forhold til nugældende lov, således at grundlaget for filmfondens indtægter svækkes eller helt bortfalder.)

§ 18. Af filmfondens midler afholdes udgifterne i filmfondens, filmproducenternes, fagrådets, filmjuryens, kortfilmstyrelsens og biografrådets virksomhed og administration. Endvidere afholdes de med driften af Statens filmmuseum og Statens filmcentral forbundne udgifter samt de i §§ 13 og 14 omhandlede pensioner og understøttelser. Udgifterne til driften af Statens filmcentral deles efter nærmere bestemmelser mellem filmfonden og undervisningsministeriet.

Stk. 2. Herudover fordeles fondens midler efter bestemmelser af fondens bestyrelse til følgende formål:

- 1) Uddannelse på filmkunstneriske og filmtekniske områder.
- 2) Ydelse af stipendier til filmarbejdere.
(Se § 28, stk. 2.)
- 3) Ydelse af støtte til forskning af teknisk og sociologisk art på filmens område.
(Se § 28, stk. 2.)
- 4) Ydelse af lån til produktion af danske film.
(Se § 18, stk. 4, 5, 6 og 7.)
- 5) Medproduktion af danske film.
(Se § 18, stk. 4, 5, 6 og 8.)
- 6) Produktion af kortfilm.
(Se § 27.)
- 7) Ydelse af hel eller delvis tabsudligning til danske film.
(Se § 29, stk. 2.)
- 8) Ydelse af støtte til research og udarbejdelse af filmmanuskripter.
(Se § 18, stk. 4 og 5.)

- 9) Ydelse af lån til etablering og teknisk ajourføring af filmvirksomheder.
(Se § 28, stk. 2.)
- 10) Etablering og drift af udlejningscentral for filmudstyr.
(Se § 28, stk. 2.)
- 11) Ydelse af hel eller delvis tabsudligning til filmudlejere, der har ydet en særlig indsats ved import af værdifulde film.
(Se § 29, stk. 2.)
- 12) Ydelse af støtte til driften af biografer, der har bestræbt sig for at fremvise et værdifuldt repertoire, uden rimelige indtjeningsmuligheder, samt støtte til biografer, hvis beliggenhed skaber særlige vanskeligheder for driften.
(Se § 29, stk. 2.)
- 13) Ydelse af lån til etablering eller modernisering af biografer.
(Se § 30, stk. 2.)
- 14) Ydelse af støtte til fremstød for dansk film i ind- og udland.

Stk. 3. Filmfonden ledes af en bestyrelse på 8 medlemmer, der beskikkes af ministeren for kulturelle anliggender. Af bestyrelsens medlemmer skal 1 repræsentere ministeriet for kulturelle anliggender, 2 skal være filmfaglige repræsentanter og 5 være kulturarbejdere. For hvert medlem beskikkes en suppleant. Beskikkelse af de filmfaglige repræsentanter sker med hensyntagen til indstilling fra filmbranchens faglige organisationer. Bestyrelsen konstituerer sig selv med formand og næstformand, idet de to filmfaglige repræsentanter ikke kan beklæde nogen af de to poster.

Samtlige beskikkelser gælder for et tidsrum af 3 år.

Bestyrelsen ansætter en administrerende direktør for et tidsrum af 4 år. Stillingen opslås derefter ledig, men genansættelse kan finde sted. Den administrerende direktør forestår fondens daglige forretninger og kan efter bestyrelsens bestemmelse deltage i dens møder; direktøren kan ikke optræde som ordstyrer.

Stk. 4. Ministeren for kulturelle anliggender ansætter, efter indstilling fra fondsbestyrelsen, 4-6 filmproducere, hvis opgave det er, uafhængigt af hinanden og af fondsbestyrelsen, at udvælge filmprojekter og administrere de i medfør af stk. 2, nr. 4, 5 og 8 afsatte beløb, jfr. dog stk. 5 og 6.

Producere må ikke være tilknyttet eller kapitalinteresseret i selvskeber til produktion eller distribution af film. Producere må ikke være kreativt engageret i deres egne produktioner som instruktør, skuespiller, manusforfatter eller lign.

Producere ansættes for et tidsrum af 2 år, hvorefter stillingerne opslås ledige, genansættelse kan finde sted.

(Kvalifikationskrav til producererne bør prioriteres som følger: 1) manifestet interesse for film, 2) manifesteret kunstnerisk og/eller socialt engagement og begavelse, 3) kendskab til filmproduktion og dennes økonomiske baggrund. En i øvrigt kvalificeret ansøger bør kunne komme i betragtning, uanset han ikke opfylder kravene under pt. 3, idet der oprettes en stilling som filmkyndig økonomisk konsulent, der står til rådighed for filmproducere. Såvel filmproducere som den økonomiske konsulent vil være heltidsbeskæftigede.)

(Ved besættelse af producerstillingerne, bør der lægges vægt på, at de tilsammen repræsenterer det videst mulige spektrum i kulturel, politisk og anden henseende. Udvalgte bør ikke være udelukket fra at komme i betragtning.)

Stk. 5. De under stk. 2, nr. 4, 5 og 8 afsatte beløb fordeles ligeligt mellem de ansatte producere, der herefter disponerer suverænt inden for de af filmfondbestyrelsen fastsatte administrative og forretningsmæssige retningslinjer. Producentens økonomiske tilsagn kan højst andrage 50 % af en films budget, givet enten som lån eller medproduktionskapital.

(Filmproducere overtager den rolle filmrådet tidligere har varetaget med at vurdere filmprojekter, men har derudover bevillende myndighed, inden for nærmere fastsatte retningslinjer. (I modsætning til nugældende lov, hvor filmfondbestyrelsen bevilger støtte efter indstilling fra filmrådet).)

Stk. 6. Såfremt et filmprojekt ikke kan realiseres under de i stk. 5 givne vilkår, kan filmfondbestyrelsen efter ansøgning fra produceren bevilge at lånydelser eller medproduktionsandelen bringes op til en højere procentdel af filmens budget.

(Den uafhængige producer skal – modsat et filmråd med demokratisk beslutningsproces – ikke tage hensyn til noget andet end sin egen overbevisning om, at et projekt bør realiseres og at de implicerede ansøgere magter det, hvilket sidste den personlige kontakt parterne imellem sætter ham i stand til at vurdere. Sammen med den interesserede producent finder produceren frem til den i hvert tilfælde mest formålstjenlige finansieringsmåde.)

Stk. 7. Lånydelser i medfør af stk. 2, nr. 4 gives sidestillet med producentkapitalen, idet der anerkendes foranstående prioriteter.

(Den hidtidige ordning, efter hvilken filmfonden kan yde garanti for lån til produktion af film, ændres således at der bliver tale om lån direkte fra filmfonden. Herved undgår man, at vanskeligheder med at optage banklån, gr. kreditstramning el. lign. foranstaltninger, får indflydelse på filmprojektets igangsættelse. Endvidere ses der ikke noget formål i, at lånerenten tilflyder private pengeinstitutter.)

Stk. 8. Medproduktion i medfør af stk. 2, nr. 5.: Af filmens indtægter dækkes producentens andel først, derefter filmfondens. Et

eventuelt overskud på filmen deles i forhold til den indskudte kapital mellem producenten og filmfonden.

(Denne mulighed for ydelse, etableres i erkendelse af filmproducenternes økonomisk begrundede tilbageholdenhed over for ambitiøse projekter. Det forekommer rimeligt at filmfonden deltager i et eventuelt overskud på filmen i betragtning af producentens mindre risiko.)

Stk. 9. Ministeren for kulturelle anliggender kan i særlige tilfælde godkende, at der af fondens midler ydes støtte til andre formål end de i stk. 1 og 2 omhandlede til gavn for dansk film.

(Tidligere stk. 5 i nugældende lov, her uændret.)

Stk. 10. Ministeren for kulturelle anliggender fastsætter efter indstilling fra filmfondens bestyrelse de nærmere regler for fondens virksomhed.

(Tidligere stk. 7 i nugældende lov, her uændret.)

Stk. 11. Fondens budget optages på de årlige finanslove.

(Tidligere stk. 8 i nugældende lov, her uændret.)

KAPITEL 5.

Billetafgift og bevillingsafgift.

§§ 19-26.

(Der fremsættes ikke i nærværende ændringsforslag til kapitel 5 i lov om film og biografer af 21. maj 1964. I øvrigt henvises til forordet.)

KAPITEL 6.

(Ændret.)

Kortfilmstyrelsen, fagrådet, filmjury'en og biografrådet.

§ 27. Der oprettes en kortfilmstyrelse til at forestå produktionen af kortfilm i medfør af § 18, stk. 2, nr. 6.

(Forslaget om at erstatte det nuværende kortfilmråd med en kortfilmstyrelse, er dikteret af et krav om at kortfilmproduktionen varetages uafhængigt af filmfonden, hvis bestyrelse dog fastsætter den økonomiske ramme for kortfilmstyrelsens virksomhed.)

Stk. 2. Kortfilmstyrelsen består af 1 repræsentant for kulturministeriet, 1 repræsentant for undervisningsministeriet, 2 kulturarbejdere, 2 filmfaglige repræsentanter samt direktøren for kortfilmstyrelsen. De 6 førstnævnte medlemmer af styrelsen beskikkes af ministeren for kulturelle anliggender for et tidsrum af 3 år. Direktøren for kortfilmstyrelsen ansættes af de beskikkede medlemmer for et tidsrum af 4 år. Direktøren indtræder som stemmeberettiget medlem i kortfilmstyrelsen. Genansættelse af direktøren kan finde sted.

Beskikkelse af de filmfaglige repræsentanter sker med hensyntagen til indstilling fra filmbranchens faglige organisationer.

Styrelsen konstituerer sig selv med formand og næstformand, idet direktøren og de to filmfaglige repræsentanter ikke kan beklæde nogen af de to poster.

(Den allerede etablerede producerordning under kortfilmrådet, bør bibeholdes, men filmproducenterne skal, inden for en af kortfilmstyrelsens fastsat økonomiske ramme, være suveræne i valget af filmprojekter, på samme måde som det foreslås for filmproducenter under filmfondbestyrelsen. Baggrunden for, at kortfilmprojekter kan iværksættes ved kortfilmstyrelsens foranstaltning, uden at filmproducenterne er indblandet, er at det nuværende kortfilmråd har forpligtelse til en vis formålsbestemt produktion, såsom film af kulturel og social karakter, børnefilm, versionering af udenlandske film, samproduktion med Danmarks Radio m. v., en forpligtelse der formentlig fortsat vil påhvile kortfilmstyrelsen.)

Stk. 3. Kortfilmstyrelsen ansætter efter ansøgning mindst 2 filmproducenter, hvis opgave det er, uafhængigt af hinanden og af kortfilmstyrelsen, at forestå igangsættelse af filmprojekter, inden for den økonomiske ramme der er opstillet af kortfilmstyrelsen.

Producenterne ansættes for et tidsrum af 2 år, genansættelse kan finde sted.

Producenterne må ikke være tilknyttet eller kapitalinteresseret i selskaber til produktion eller distribution af film. Producenterne må ikke være kreativt engageret i deres egne produktioner, som skuespiller, instruktør, manusforfatter eller lign.

Stk. 4. Det af filmfondbestyrelsen under § 18, stk. 2, nr. 6 afsatte beløb administreres alene af kortfilmstyrelsen og de ansatte producenter, idet kortfilmstyrelsen foretager fordeling af bevillingen til produktion jfr. stk. 1 og 3.

Stk. 5. Ministeren for kulturelle anliggender fastsætter efter indstilling fra kortfilmstyrelsen de nærmere regler for kortfilmstyrelsens virksomhed. Forinden skal reglerne have været forelagt filmfondbestyrelsen til udtalelse.

§ 28. Fagrådet består af 10 medlemmer, der beskikkes af ministeren for kulturelle anliggender. For hvert medlem udpeges 1 suppleant. Af medlemmerne udpeges 1 som repræsentant for filmproducenterne, 1 som repræsentant for kortfilmproducenterne samt 8 som repræsentanter for filmarbejderne.

Beskikkelsen gælder for et tidsrum af 3 år.

Fagrådet konstituerer sig med formand og næstformand.

Beskikkelse af medlemmerne sker efter indstilling fra de organisationer, som udgør den almindelige repræsentation for de pågældende faglige interesser, idet ministeren tager behørigt hensyn til en bred faglig repræsentation i rådet.

Stk. 2. Fagrådet har til opgave at bistå myndighederne, filmfondens bestyrelse og filmproducenterne i alle faglige spørgsmål.

Den til stipendier, i henhold til § 18, stk. 2, nr. 2, afsatte ydelse, administreres af fagrådet. Ydelser i medfør af § 18, stk. 2, nr. 3, 9 og 10 tildeles efter indhentet udtalelse fra fagrådet, eller efter indstilling fra fagrådet.

Stk. 3. Ministeren for kulturelle anliggender fastsætter efter indstilling fra fagrådet de nærmere retningslinjer for rådets virksomhed.

§ 29. Der oprettes en filmjury bestående af 8 medlemmer, der beskikkes af ministeren for kulturelle anliggender, for et tidsrum af 2 år. Derudover udpeges et tilsvarende antal suppleanter. Af medlemmerne skal 6 være kulturarbejdere, 1 være filmskoleelev og 1 filmstuderende ved universitetet. Kulturarbejderne udpeges indenfor hver af følgende 6 aldersgrupper: 20-25 år, 25-30 år, 30-35 år, 35-40 år, 40-50 år, over 50 år. Filmskoleeleven indstilles af elevrådet på Statens filmskole og den filmstuderende indstilles af de filmstuderendes forening.

Endelig gælder det, at halvdelen af juryens medlemmer skal være kvinder.

Stk. 2. Filmjury'en har til opgave at foretage indstilling til filmfondbestyrelsen vedr. ydelser i medfør af § 18, stk. 2, nr. 7, 11 og 12. Endvidere varetager filmjuryen udvælgelse af danske film, som tilbydes til forevisning på udenlandske filmfestivals og lign. officielle filmarrangementer.

(De hidtidige kvalitetsbidrag til danske film erstattes af en tabsudligning, som dog også ydes efter en kvalitetsbedømmelse af de enkelte film. Alle danske film med eller uden støtte fra filmfonden (producenterne) kan komme i betragtning til at modtage tabsudligning. Filmjuryen foretager efter nærmere fastsatte retningslinjer fordeling af ydelserne.)

Stk. 3. Filmjuryen kan indkalde ikke medlemmer til høring i enkeltsager.

Stk. 4. Ministeren for kulturelle anliggender fastsætter efter indstilling fra filmjury'en de nærmere regler for juryens virksomhed.

§ 30. Der oprettes et biografråd bestående af 9 medlemmer, der beskikkes af ministeren for kulturelle anliggender. Af medlemmerne udpeges 2 som repræsentanter for bevillingshaverne, 1 som repræsentant for filmproducenterne og 1 som repræsentant for filmudlejerne. For hver af disse medlemmer udpeges en suppleant. Beskikkelse af disse medlemmer og af suppleanter for disse sker efter indstilling fra de organisationer, som udgør den almindelige repræsentation for de pågældende faglige interesser. Endvidere udpeges 1 medlem som repræsentant for folkeskolen efter indstilling fra undervisningsministeren og 2 medlemmer som repræsentanter for det folkeoplysende arbejde efter indstilling henholdsvis fra Dansk Folkeoplysnings Samråd og Dansk Ungdoms Fællesråd. Blandt medlemmerne beskikker ministeren rådets formand. Samtlige beskikkelser gælder for et tidsrum af 3 år.

(Tidligere § 29 i nugældende lov, her uændret med undtagelse af, at beskikkelsesperioden foreslås nedsat til 3 år, i lighed med andre råd og styrelser under filmloven.)

Stk. 2. Biografrådet har til opgave at rådgive myndighederne og filmfondens bestyrelse i sager om biografforhold. Endvidere foretager rådet indstilling til filmfondbestyrelsen om ydelse af lån til biografer i medfør af § 18, stk. 2, nr. 13.

Stk. 3. Ministeren for kulturelle anliggender fastsætter efter indstilling fra biografrådet de nærmere regler for rådets virksomhed.

KAPITEL 7.

Filmcentralen og filmmuseet.

§§ 31, 32 og 33.

(Tidligere §§ 30, 31 og 32 i nugældende lov.)

KAPITEL 8.

Forskellige bestemmelser.

§§ 34, 35, 36, 37, 38 og 39.

(Tidligere §§ 33, 34, 35, 36, 37 og 38 i nugældende lov.)

(Der fremsættes ikke i nærværende ændringsforslag til kapitlerne 7 og 8 i lov om film og biografer af 21. maj 1964.

Man skal dog henstille om, at der under kapitel 8 optages bestemmelse om, at ingen kan beskikkes til at sidde i mere end 1 af de i loven omtalte bevilgende og rådgivende organer ad gangen.)

Den 6. oktober 1970

Det danske Filmmuseum

Fra Det danske Filmmuseum har kulturministeriet den 17. oktober 1970 modtaget hele to redegørelser, en fra museets direktør, mag. art. Ib Monty og en kommentar hertil af museets tilsynsråd. Årsagen er uenighed mellem direktøren og dele af tilsynsrådet dels i spørgsmål om forskellige afleveringspligter til museet (danske og udenlandske kopier, drejebøger m.m.), dels om museets fremtidige tilhørsforhold. Ib Montys stilling fremgår ikke af hans forslag, men derimod tydeligt af et interview i Kosmorama nr. 96: Allerhelst så han filmmuseet – på linje med andre kunstmuseer – direkte underlagt staten, næstbedst kulturministeriet som nu og nædigst under filmfonden, hvilket denne i sin redegørelse til kulturministeren erklærer for det rimeligste.

Ib Monty:

Som svar på ministeriets skrivelse af 26/11 1969 (j. nr. 400-1-69), hvori man udbad sig eventuelle bemærkninger og forslag fra Det danske Filmmuseum i anledning af den forestående revision af lov om film og biografer, skal jeg meddele følgende:

ad § 31. Da museets officielle navn, der også anvendes internationalt, er »Det danske Filmmuseum«, foreslås det, at denne betegnelse anvendes i loven.

I øvrigt har jeg ikke forslag til ændringer af den nugældende § 31, idet jeg dog gør opmærksom på problemet med hensyn til opbevaring af dansk-producerede TV-udsendelser. Der er om dette spørgsmål rettet en særlig henvendelse til ministeriet for kulturelle anliggender i skrivelse af 5. december 1969.

ad § 32. Jeg ville finde det ønskeligt, om der i stk. 1 efter ordene »... de til reklamebrug fremstillede billeder fra filmen« kunne indføjes: »samt et eksemplar af filmens drejebog«. Et eksemplar af drejebogen vil være af stor betydning ved senere studier af dansk filmkunst.

Imellem det nuværende stk. 1 og 2 foreslås indføjet: »Et år efter en dansk films premiere i Danmark skal producenten vederlagsfrit overlade museet en god, brugt kopi.«

Endelig vil jeg finde det ønskeligt, at der indføjes en bestemmelse af følgende ordlyd: »Af enhver udenlandsk film, som forevises offentligt i Danmark, skal filmens danske distributør på begæring af filmmuseet aflevere en brugt kopi samt et fuldstændigt sæt af de til reklamebrug fremstillede billeder fra filmen, når de danske rettigheder til filmen er udløbet.«

Jeg henleder i denne forbindelse opmærksomheden på, at de fire nordiske filmarkiver (Filmhistoriska Samlingarna, Norsk Filminstitut, Finlands Filmarkiv og Det danske Filmmuseum) på et møde i København 8.-10. december 1965 vedtog at sende følgende resolution til de nordiske landes regeringer: »Ved det 6. nordiske møde for filmarkiverne har man drøftet arkivernes muligheder for at overtage film fra producenter og distributører. I Danmark har man i en ny lov om biografer og film indført bestemmelse om, at Det danske Filmmuseum har ret til at rekvirere kopier af alle dansk-producerede spillefilm samt at negativerne ikke må tilintetgøres uden forudgående meddelelse til museet. En sådan ret er absolut nødvendig for filmarkiverne, hvis de skal kunne bevare den nationale produktion.

Ligesom oversættelseslitteraturen er et helt naturligt element i et lands litteratur, spiller udenlandske film en væsentlig rolle for et lille lands filmkultur, og ligesom den oversatte litteratur bevares i bibliotekerne, bør udenlandske film bevares i arkiverne.

De fire nordiske filmarkiver vil derfor på det kraftigste opfordre til, at der i lovgivningen i de nordiske lande indføres bestemmelser, der sikrer arkiverne retten til at erhverve kopier af alle nationalt producerede film og af alle undertekstede eller eftersynkroniserede importerede film til arkivbrug«.

Videre kan jeg oplyse, at der i 1969 blev stillet forslag i det engelske parlament om deponering af film, også udenlandske, i det nationale filmarkiv i England. Forslaget blev afvist ved anden behandling af økonomiske grunde, men ifølge lederen af The National Film Archive, mr. Ernest Lindgren, fik forslaget støtte fra alle politiske partier, og der var ingen modstand fra filmindustrien. Forslaget vil derfor senere blive genfremsat. Fotokopi af det britiske lovforslag vedlægges. På denne baggrund mener jeg ikke, at mit forslag er så utopisk.

Den 17. februar 1970

Tilsynsrådet

Tilsynsrådet har på en række møder haft lejlighed til at drøfte ministeriets skrivelse af 26. november 1969 (j. nr. 400-1-69), hvori man har udbedt sig eventuelle bemærkninger og forslag fra Det danske Filmmuseum til brug ved den forestående revision af lov om film og biografer, ligesom rådet har haft lejlighed til at drøfte det af museets leder udarbejdede svar på ministeriets henvendelse.

Rådet skal herefter i henhold til § 4 i vedtægterne for Det danske Filmmuseum udtale følgende:

ad § 31. Rådet kan tilslutte sig de af direktør Monty fremsatte bemærkninger vedrørende denne bestemmelse.

ad § 32. Tilsynsrådet finder, at spørgsmålet om aflevering af drejebøger rejser sådanne ophavsretlige og andre problemer, at en afleveringspligt som foreslået af direktør Monty næppe bør lovfæstes, men mener i øvrigt, at dette problem i de fleste tilfælde vil kunne løses i praksis gennem et samarbejde mellem filmmuseet, filmfonden og producenterne.

Rådet kan tiltræde direktør Montys forslag til indføjeelse af en ny bestemmelse om aflevering af en god, brugt kopi af danske film et år efter filmens premiere. Vedlagt bilag.

Derimod vil man finde det betænkeligt i en lov at fastslå en afleveringspligt for udenlandske film, idet man frygter, at man, også her hovedsagelig af ophavsretlige grunde, vil støde på betydelige vanskeligheder ved en sådan bestemmelses praktisering.

Også på dette område mener man, at museets interesser i vidt omfang vil kunne tilgodeses ved et frivilligt samarbejde med importørerne af de udenlandske film.

For så vidt angår spørgsmålet om museets fremtidige administrative placering kan rådet med undtagelse af 2 medlemmer (direktørerne Brusendorff og Jørgen Nielsen) gå ind for det principielle ønske om en placering af museet som en almindelig statsinstitution, finansieret af statsmidler. Mindretallet finder, at museet, uanset om det måtte blive finansieret af statsmidler, bør placeres administrativt under filmfondens bestyrelse.

Såfremt museet også fremtidig vil blive finansieret af filmfonden, finder 4 medlemmer (direktørerne Ove Brusendorff, Erik Hauerslev, Jørgen Nielsen og Flemming John Olsen), at museet administrativt bør henlægges under filmfondens bestyrelse. Disse medlemmer lægger vægt på, at det vil være naturligt, at filmmuseet, når det finansieres via filmfonden, også administrativt henlægges under den fondsbestyrelse, som i øvrigt administrerer fondens midler og har til opgave at tilrettelægge den almindelige danske filmpolitik, hvori museet indgår som et betydningsfuldt led. Disse 4 medlemmer lægger endvidere vægt på den smidige bevillingsmæssige ordning, museet herved ville komme ind under.

4 andre medlemmer (ekspeditionssekretær Bent Hedemand, redaktør Svend Kragh-Jacobsen, magister Bjørn Rasmussen og direktør Leo Schou) finder, at museet fortsat administrativt bør henhøre under ministeriet for kulturelle anliggender. Disse medlemmer fremhæver, at den nugældende ordning har fungeret tilfredsstillende, og anser det for væsentligt, at museets ledelse i videst muligt omfang bevarer sin selvstændighed, hvilket de finder bedst sikres ved den administrative henlæggelse under ministeriet.

Den 17. februar 1970

Statens Filmcentral

Filmcentralen vil gerne løftes ud af filmfonden og gives selvstændighed under undervisningsministeriet.

I besvarelse af ministeriets skrivelse af 26. november 1969, 2. kt. j. nr. 400-1-69, hvori man anmoder Statens Filmcentral om at fremkomme med eventuelle bemærkninger og forslag til ændringer i den gældende lov om film og biografer, skal jeg hermed udtale følgende:

Som det vil være ministeriet bekendt fra Statens Filmcentrals statistikker, har der i årene siden vedtagelsen af den nugældende lov om film og biografer af 21. maj 1964 manifesteret sig en procentvis forskydning i Statens Filmcentrals kraftigt voksende filmudlån, således at en stadig større del af filmforbruget finder sted i forbindelse med forskellige former for undervisning. Denne omstændighed, der blandt andet har forbindelse med den stigende aktivitet inden for den nye fritidslovs rammer, har bidraget til at understrege uover-

ensstemmelsen mellem formålsparagraffen for filmfonden (§ 17 stk. 1) og Statens Filmcentrals kommissorium (§ 30), hvoraf det fremgår, at institutionens primære opgave er at fremskaffe og distribuere film til brug i undervisning og oplysningsarbejde.

Ved filmlovens revision ønsker Statens Filmcentral at pege på det formålstjenlige i, at institutionen løftes ud af filmloven og gives selvstændig status i lovmæssig og finansiell henseende. Ved en sådan ændring ville man opnå, at bevillingen til Statens Filmcentral helt frigøres fra hensynet til filmfondens primære forpligtelse til at fremme filmkunsten i Danmark. Endvidere ville en sådan ordning lette de igangværende bestræbelser på koordinering af den offentlige indsats med hensyn til produktion, anskaffelse og distribution af undervisningsmidler (jfr. i denne forbindelse Statens Filmcentrals skrivelse af 10. januar 1969 til ministeriet vedrørende institutionens integrering i et eventuelt AV-institut).

Den forpligtelse, Statens Filmcentral har til at bidrage til udvikling af filmkulturen, vil det være naturligt at opfylde ved direkte tilskud fra filmfonden.

Statens Filmcentral finder det fortsat ønskeligt, at filmloven giver institutionen mulighed for at få biografbevilling, således som fastsat i den nugældende lovs § 3 stk. 1, 4. led.

Den 1. juni 1970

Dansk Skolebio

Dette og det følgende forslag fra Dansk Filmlærerforening er meget 'hemmelige' dokumenter, som de to afsendere kun meget vaklende billigede offentliggørelsen af. Kosmorama fik først afslag. Jens Petersen, formand i begge bestyrelser, forklarede at der var tale om et privat brev til kulturministeren og kunne i øvrigt kun henholde sig til de negative bestyrelsesbeslutninger. En fornyet henvendelse med oplysning om at en lang række andre indstillinger virkelig ville blive offentliggjort i Kosmorama fik imidlertid de to bestyrelser til at slå om på en helt forunderlig måde og de to breve kom som om offentlighed og åbent spil var den største selvfølge for disse to organisationer, der slår så kraftigt på det pædagogiske.

I anledning af den forestående revision af lov nr. 155 af 27. maj 1964, »Lov om film og biografer«, tillader Dansk Skolebio sig at rette denne henvendelse til ministeriet for kulturelle anliggender.

Under henvisning til udviklingen af det arbejde, der i de senere år er sket for at øge publikums aktive interesse for filmkunsten, vil Dansk Skolebio anse det for rimeligt, om der ved en ny udformning af loven bliver taget skridt til at gøre det filmoplysende og filmpræsenterende arbejde, som øves over for et publikum, der især består af børn og ganske unge, til et område, hvortil filmfonden ordinært kan yde støtte, således at fondens muligheder for at yde støtte til dette arbejde direkte nævnes i det, der vil svare til den nugældende lovs § 18, stk. 2.

Dansk Skolebio tillader sig endvidere at henlede ministeriets opmærksomhed på den sproglige formulering i lovens § 24, stk. 4, hvor der står:

»... til hvilke der alene er adgang for medlemmer af skole-scener ...«

I konsekvens af den stedsfundne udvikling, hvor Dansk Skolescene er trådt i likvidation og Dansk Skolebio nu er den eneste organisation, der på landsbasis driver skolebiovirksomhed, tillader vi os at foreslå, at ordet »skole-scener« enten ændres til ordet »skolebio(er)« eller at dette ord tilføjes.

Den 22. oktober 1969

Dansk Filmlærerforening

I anledning af den forestående revision af lov nr. 155 af 27. maj 1964, »Lov om film og biografer«, tillader Dansk Filmlærerforening sig denne henvendelse til ministeriet for kulturelle anliggender.

Under henvisning til det kraftigt øgede publikumsoplysende arbejde om film (således især i form af filmundervisning), der har

fundet sted siden lovens første vedtagelse i 1964, og under henvisning til den betydning netop filmundervisningen har ved at give et værende og kommende filmpublikum en bevidst holdning over for filmmediet, skal vi herved tillade os at henstille til ministeren, at der ved revisionen af loven bliver taget skridt til, at der i dennes § 18, stk. 2 – om de formål filmfonden kan yde støtte til – tilføjes et punkt, hvorefter det direkte ligger inden for filmfondens beføjelser at kunne yde støtte til fremme af publikumsoplysningen om film (således såvel egentlig filmundervisning som andre arrangementer).

Endvidere tillader vi os at pege på det formålstjenlige i, at samme paragrafs stk. 6 – om filmfondsbestyrelsens sammensætning – ændres derhen, at der i denne gives sæde for en repræsentant for det filmoplysende og publikumsaktiverende arbejde, således at fondsbestyrelsen kan komme til at repræsentere andre og mere forskellige synspunkter, end tilfældet er i dag.

Det er Dansk Filmlærerforenings absolutte opfattelse, at der ved ændringer i loven i de angivne retninger vil kunne skabes grundlag for en virkelig bred ekspansion i det publikumsoplysende og filmundervisende arbejde.

Den 22. oktober 1969

Abcinema:

Der skal etableres statsproduktion og alle penge komme fra en folketingsbevilling. En statsfinansieret maskinpark danner grundlaget tillige med en filmfond og en statslig filmcentral. Både filmfond og filmcentral har en administrator udpeget for tre år og henholdsvis et filmproduktionsråd og et filmistributionsråd på hver tre medlemmer. De udpeges for et år og som administratorerne af kulturministeren. Bevillingssystemet ophæves.

KAPITEL 1: Filmproduktion.

§ 1. Til fremme af filmkunsten i Danmark oprettes et statsligt produktionsselskab med apparaturpark, ateliers, laboratorier etc., som stilles til rådighed for enkeltpersoner eller produktionsselskaber, som ønsker at producere film. Produktionsselskabet forestår det tekniske arbejde omkring film indkøb til distribution af filmcentralen og skal stille sig til rådighed i forbindelse med den praktiske uddannelse af elever fra filmskolen.

§ 2. Det statslige produktionsselskab etableres gennem en folketingsbevilling og udbygges – på grundlag af indstillinger fra selskabets administrator – gennem årlige bevillinger på finansloven. Produktionsselskabet administreres og vedligeholdes hovedsagelig gennem indtægter fra udlejning af apparatur.

§ 3. Det statslige produktionsselskab ledes af en administrator, som udpeges af ministeren for kulturelle anliggender. Administrator udpeges for en treårig periode. Hans ansvar er udelukkende af administrativ karakter. Administrators opgave er dels at opretholde og udbygge produktionsselskabet, dels i samarbejde med hver enkelt producent at tilrettelægge produktionerne praktisk. Administrator ansætter i den udstrækning det skønnes nødvendigt et fast teknisk og administrativt personale. Teknisk og kunstnerisk personale ansættes herudover for hver enkelt film i samarbejde med filmens ansvarlige producent.

§ 4. Til fremme af kunstneriske og eksperimentelle muligheder inden for dansk film oprettes en filmfond.

§ 5. I filmfonden indgår et årligt rådighedsbeløb, som bevilges over finansloven efter indstilling fra ministeren for kulturelle anliggender.

§ 6. Af filmfondens midler afholdes de med fondens administration, med filmskolen samt med filmproduktionsrådets virksomhed forbundne udgifter.

Stk. 2. Herudover anvendes fondens midler efter bestemmelse af filmproduktionsrådet til følgende formål:

- 1) Uddannelse på filmkunstneriske og filmtekniske områder i form af en filmskole.
- 2) Ydelse af garanti for lån til produktion af danske film (op til 100 % af produktionsomkostningerne).
- 3) Ydelse af støtte til udarbejdelse af filmmanuskripter.

4) Ydelse af lån til oprettelse af laboratorier samt til fornyelse og modernisering af eksisterende laboratoriers inventar og tekniske udstyr.

5) Ydelse af stipendier til filmkunstnere og filmteknikere.

Stk. 3. Ministeren for kulturelle anliggender kan i særlige tilfælde godkende, at der af fondens midler ydes støtte til andre formål end de i stk. 1 og 2 omhandlede til gavn for dansk film.

§ 7. Filmfonden ledes af en administrator, som udpeges af ministeren for kulturelle anliggender. Administrator udpeges for en treårig periode. Hans ansvar er udelukkende af administrativ karakter. Administrators opgave er at samordne filmproduktionsrådets aktiviteter samt administrere dets beslutninger.

§ 8. Der oprettes et filmproduktionsråd, som har til opgave at fordele filmfondens midler efter de i § 6 opstillede retningslinjer.

Stk. 2. Filmproduktionsrådet består af tre medlemmer, som udpeges af ministeren for kulturelle anliggender. For hvert medlem udpeges en suppleant. Blandt medlemmerne udpeger ministeren rådets formand. Samtlige beskikkelser gælder for et tidsrum af 1 år.

Stk. 3. Med hensyn til § 6, stk. 2, 2-3, vil støtte og lån kunne ydes, når blot ét medlem af filmproduktionsrådet finder det rimeligt.

KAPITEL 2: Filmdistribution.

§ 9. Ret til at udleje og fremvise film har enhver, der opfylder næringslovens bestemmelser om ret til at drive erhvervsvirksomhed.

§ 10. Til fremme af filmkulturen i Danmark oprettes en statslig filmcentral.

§ 11. Filmcentralen etableres gennem en folketingsbevilling og oprettholdes dels gennem årlige bevillinger på finansloven, dels gennem lejendtgæfter.

§ 12. Af filmcentralens midler afholdes de med centralens administration, med filmmuseet samt med filmdistributionsrådets virksomhed forbundne udgifter.

Stk. 2. Herudover anvendes centralens midler efter bestemmelse af filmdistributionsrådet til følgende formål:

- 1) Distribution af danske film.
- 2) Indkøb og distribution af kunstneriske og oplysende udenlandske film.
- 3) Indkøb og udlejning af filmfremvisningsmateriale.
- 4) Støtte til oplysende arbejde omkring film.
- 5) Ydelse af støtte til danske films deltagelse ved udenlandske filmfestivaler.
- 6) Ydelse af lån til oprettelse af biografer samt til fornyelse eller modernisering af eksisterende biografers inventar og tekniske udstyr.

Stk. 3. Ministeren for kulturelle anliggender kan i særlige tilfælde godkende, at der af filmcentralens midler ydes støtte til andre formål end de i stk. 1 og 2 omhandlede til gavn for dansk film.

§ 13. Filmcentralen ledes af en administrator, som udpeges af ministeren for kulturelle anliggender. Administrator udpeges for en treårig periode. Hans ansvar er udelukkende af administrativ karakter. Administrators opgave er at samordne filmdistributionsrådets aktiviteter samt administrere dets beslutninger.

§ 14. Der oprettes et filmdistributionsråd, som har til opgave at fordele filmcentralens midler efter de i § 12 opstillede retningslinjer.

Stk. 2. Filmdistributionsrådet består af tre medlemmer, som udpeges af ministeren for kulturelle anliggender. For hvert medlem udpeges en suppleant. Blandt medlemmerne udpeger ministeren rådets formand. Samtlige beskikkelser gælder for et tidsrum af 1 år.

Stk. 3. Med hensyn til § 12, stk. 2, 1-2 kan indkøb og distribution af film finde sted, når blot et medlem af filmdistributionsrådet finder det rimeligt.

§ 15. Statens filmmuseum har til opgave at sikre bevarelsen af film, filmbilleder og andet materiale vedrørende film, at indsamle og udlåne filmlitteratur og at udbrede kendskabet til filmens historie, bl. a. ved forevisning af film.

§ 16. Af enhver dansk film, som forevises offentligt, skal producenten på begæring af statens filmmuseum aflevere en ubrugt kopi samt et fuldstændigt sæt af de til reklamebrug fremstillede billeder af filmen mod godtgørelse af udgifterne ved fremstillingen af kopi og billeder.

Stk. 2. Negativer til danske film, der har været forevist offentligt, må ikke tilintetgøres, forinden de vederlagsfrit har været tilbudt museet og dette har erklæret ikke at ville overtage dem.

Stk. 3. De omhandlede kopier, billeder og negativer må ikke udnyttes forretningsmæssigt af museet.

Stk. 4. Ministeren for kulturelle anliggender fastsætter de nærmere bestemmelser vedrørende afleveringspligten.

KAPITEL 3: Forskellige bestemmelser:

§ 17. Ministeren for kulturelle anliggender kan bestemme, at en del af forevisningstiden i biograferne skal anvendes til forevisning af film, der tjener til oplysningens fremme. Ministeren afgør, om en film kan anses for at tjene til oplysningens fremme.

§ 18. Skoler og sammenslutninger, der til hovedformål har folkeoplysningens fremme, skal have adgang til uden for de tider, biografen benyttes til almindelige forestillinger, at få den overladt til forevisning af film i undervisningens og oplysningens tjeneste.

Stk. 2. For benyttelsen af lokalerne ydes der indehaveren dækning for deres positive udgifter.

Stk. 3. Spørgsmålet om, hvilke skoler og sammenslutninger og hvilke film, der omfattes af bestemmelsen i stk. 1, og hvilken godtgørelse der tilkommer indehaverne efter bestemmelsen i stk. 2, kan indbringes for amtmanden (i København politidirektøren).

§ 19. Ved danske film forstås i denne lov film, som er optaget for her i landet bosatte danske statsborgere eller for danske selskabers eller institutioners regning for udelukkende dansk kapital og med overvejende dansk kunstnerisk og teknisk personale. Den endelige administrative afgørelse af, om en film er dansk, træffes af ministeren for kulturelle anliggender eller den, som han bemyndiger til at træffe afgørelse herom.

Stk. 2. Efter nærmere bestemmelser fastsat af ministeren for kulturelle anliggender kan med danske film sidestilles film, der er optaget ved et økonomisk og kunstnerisk samarbejde mellem på den ene side filmproducenter, der er her i landet bosatte danske statsborgere, eller danske selskaber og institutioner og på den anden udenlandske filmproducenter.

§ 20. Loven, der også gælder for Færøerne og Grønland, vil være at optage til revision senest tre år efter dens ikrafttrædelsesdato.

Den 25. november 1968

Børnefilmnævnet

Sekretær i børnefilmnævnet Mogens Elvius redegør her for nævnets ønsker i forbindelse med lovrevisionen og gør det bl. a. ved at pege på nævnets nuværende meget svævende status, hvor forholdet til filmfondens bestyrelse og kortfilmrådet er helt uafklaret.

Det danske børnefilmnævn, der er nedsat af ministeren for kulturelle anliggender, har fungeret siden 1955, men er ikke i den gældende lov om film og biografer. Nævnet skrev derfor til kulturministeriet d. 30. september 1969:

»I forbindelse med den forestående revision af lov af 21. maj 1964 om film og biografer tillader børnefilmnævnet sig at henstille til ministeriet for kulturelle anliggender, at børnefilmnævnet placeres i loven med præcisering af dets stilling og funktion.«

Børnefilmnævnets funktion er angivet i kommissoriet fra 1968:

»Det danske børnefilmnævn har til opgave at følge det arbejde, der fra forskellig side udfoldes på børnefilmmrådet i Danmark og kan fremkomme med forslag til fremme og koordinering af dette arbejde. Nævnet er af ministeriet for kulturelle anliggender bemyndiget til at træffe endelig afgørelse i sager vedrørende afgiftsfritagelse for børnefilm og skal iøvrigt virke som konsultativt organ for ministeriet for kulturelle anliggender og andre offentlige myndigheder vedrørende børnefilms spørgsmål. Nævnet deltager desuden i det nordiske samarbejde på børnefilmmrådet og holder sig orienteret om og deltager i de internationale bestræbelser for at fremme børnefilmarbejdet.«

Mens nævnet i bekendtgørelse af 11. marts 1968 har klar bemyndigelse fra kulturministeriet til at fritage udenlandske børnefilm for billetafgift, hvis de skønnes særlig egnede for børn under 12 år, er det ikke præciseret i lov eller bekendtgørelse, hvordan børnefilmnævnets kompetence er i forhold til filmfondsbestyrelse og kortfilmråd. Siden 1969 har begge oversendt børnefilmsager til nævnets udtalelse, men formelt har udtalelserne kun vejledende karakter. Til-

fælde hvor børnefilmnævnets indstilling og f. eks. filmfondsbestyrelsens vedtagelser strider mod hinanden er ikke utænkelige, blandt andet fordi der ikke er skabt klarhed over, hvor langt de to instansers interesser forløber parallelt. Børnefilmnævnet ønsker derfor en afklaring i den kommende filmlov svarende til præciseringen af biografrådets og filmrådets kompetence.

Børnefilmnævnet har fundet det uhensigtsmæssigt, at det nuværende lovmønster for filmproduktion i bedste fald tildeler nævnet en godkendende eller afvisende rolle, mens dets muligheder er små for reelt at fremme produktionen af gode børnefilm som igangsætter, koordinator eller konsultativt organ.

Under et samråd med ministeren fornylig aftaltes det, at nævnet snarest skulle fremkomme med mere præcise forslag til en fremtidig ordning. Med henblik herpå stiller børnefilmnævnet store forventninger til et fællesmøde, som formanden for kortfilmrådet i april har fremsat forslag om. Børnefilmnævnet tilsluttede sig umiddelbart tanken og anmodede om, at man snarest samlede de instanser, som er involveret i den offentlige børnefilmpolitik: Børnefilmnævnet, Danmarks Radio børne- og ungdomsafdeling, Filmfonden, Kortfilmrådet og Statens Filmcentral. Nævnet håber, at det gennem drøftelser mellem disse parter vil være muligt at nå frem til en fælles holdning og udforme konkrete forslag til den kommende lov, der kan medføre en afgørende forbedring i børnefilmsituationen. Der hersker stor mangel på gode børnefilm – både til biografernes repertoire og til de forskellige former for ikke-kommercielle forevisninger. I nævnet er repræsenteret sagkundskab og aktiv interesse for spørgsmålet, og det må undersøges, hvordan der mere direkte kan trækkes på denne arbejdskraft både til fremskaffelse af udenlandske børnefilm og til ophjælpning af en produktion af danske kvalitetsfilm for børn.

Oppositionen:

Regeringens forslag til revision af filmloven må formodes at ville basere sig på visse principper som findes i det materiale, man her har indhentet hos de forskellige relevante institutioner.

Det endelige forslag kender vi af gode grunde endnu ikke, men for ligesom at foregribe den debat, der vil finde sted på Christiansborg, bringer vi her nogle af de ideer som oppositionen vil forhandle på. (Ved en beklagelig redaktionel misforståelse er det ikke lykkedes, at få Socialistisk Folkeparti med i denne sammenhæng.)

Socialdemokratiet:

Ændring af Filmfonden

Af Niels Matthiasen, MF

Loven om film og biografer skal til fornyelse i den kommende folketingssamling, og allerede nu er diskussionen begyndt om, hvilke ændringer, der skal ske i forbindelse med loven.

I sommeren 1969 vedtog Socialdemokratiet et arbejdsprogram, i hvilket filmen har sit særlige afsnit. Stort set må dette være retningsgivende for, hvilke ønsker Socialdemokratiet har ved filmlovens revision.

Det er imidlertid min fornemmelse, at der i forbindelse med film i videste forstand er en udvikling i gang, hvor en række tilvante begreber vil blive afgørende ændret. Ved en revision af den gældende filmlov, er det min opfattelse, at man bør søge at udvide filmbegrebet således, at det kommer til at omfatte alle visuelle og audiovisuelle kunstarter.

Først og fremmest er det nødvendigt at se på filmproduktionen under ét. Den almindelige filmproduktion, som er

beregnet til biografdistribution, er i de senere år gået tilbage på bekostning af TV. I fremtiden vil vægten komme til at ligge på en filmproduktion, som enten udelukkende skabes for TV eller til TV og som almindelig filmdistribution. Dette vil betyde en ændring i en lang række tilvante forestillinger og vil kunne få afgørende indflydelse på en ny filmlov i det øjeblik, man anerkender tankegangen.

Filmskolens hidtidige arbejdsgrundlag må udvides, og det vil betyde et langt stærkere samarbejde mellem teater og film om skuespilleruddannelsen. Det har måske været en væsentlig mangel, at filmuddannelsen i alt for høj grad har specialiseret sig. Man har ikke i Danmark som på adskillige film-skoler i udlandet etableret en fælles uddannelse for alle, der er involveret i filmproduktion, det være sig ikke bare instruktører og skuespillere men alle former for medarbejdere, som står bag den færdige film.

Det vil ikke være nogen overraskelse, at et andet væsentligt spørgsmål ved lovens revision vil blive filmfondens placering i fremtiden. Der er næppe nogen tvivl om, at filmfonden i dens nuværende form bør ændres på baggrund af de hidtidige erfaringer. Selv om fonden i vidt omfang har virket efter sin hensigt, og man har kunnet konstatere et stigende kunstnerisk niveau efter at den nuværende filmstøtteordning er oprettet, må det erkendes, at de rent kommercielle interesser i branchen fortsat har domineret dansk film.

Spørgsmålet er, om man ikke samtidig med, at man indfører en tabsudligning for kunstnerisk værdifulde film eller for bemærkelsesværdig gode intentioner, bør lade finansieringen heraf ske over skatterne, således at der under kulturministeriet optages et bestemt beløb på finansloven på grundlag af en indstilling fra filmfonden. Dennes styrelse må naturligvis sikres uafhængighed af brancheinteresser, og den må støttes af en række rådgivende underudvalg, hvis funktionstid må begrænses til 2 eller 3 år i lighed med statens kunsthøjråd. Medlemmer af disse udvalg må i denne periode ikke selv være beskæftiget med filmproduktion.

Fonden bør også have mulighed for at optræde som selvstændig producent, således at det sikres, at gode intentioner eller noget talent ikke spildes, fordi produktionsmuligheder mangler.

Nogle vil måske frygte, at det private initiativ vil blive knust under statens. Indtil nu har der dog oftest mere været tale om, at det private initiativ har været erstattet af det tilfældige initiativ, så ulykken var vel til at bære.

Meningen er imidlertid ikke, at staten skal dirigere eller bestemme, men den skal skabe muligheden for den kunstneriske udfoldelse, som ikke findes på et privat monopoliseret filmmarked.

Socialdemokratiets kulturudvalg:

Fri næring, biografstøtte, filmklubstøtte, maskinstation og fjernelse af brancherepræsentanter

1. Den gældende lov om film og biografer har som grundsynspunkt at filmkunsten er en så væsentlig bestanddel af vort kulturliv, at det er en opgave for samfundet at skabe forudsætninger for, at filmkunsten kan udfolde sig. Det gælder både, når det drejer sig om filmproduktion og formidling af film som kunstart. Når loven tagés op til revision, bør den ændres i overensstemmelse

med de erfaringer, man har indvundet i perioden siden dens vedtagelse i 1964.

2. Der bør ved denne lejlighed tages skridt til at ændre det hidtil gældende bevillingssystem, der må erstattes med fri næring, men således, at såvel åbne som skjulte kædedannelser undgås. Ved overgangen bør der tages rimeligt hensyn til de nuværende bevillingshavere.
3. Den voksende interesse for filmen (såvel spille- som kortfilm) som kunstart har skabt et nyt behov for mini-biografer, der har bedre mulighed for forevisning af utraditionelle film. Det må være naturligt at udbygge den eksisterende biografstøtte med henblik herpå. Der bør etableres mulighed for oprettelse af publikumsorganisationer på filmens område.
4. Også på andre punkter må formidlingen af film som kunstart kunne støttes. Herunder må udbygningen af filmmuseet og Statens Filmcentrals arbejde fremmes, ligesom filmklubarbejde og anden form for offentlig interesse for filmen må stimuleres.
5. På produktionsområdet bør den eksisterende ordning udbygges med en form for støtte, der tager hensyn til det tab, producenten har haft på en kunstnerisk værdifuld film. Til gengæld foreslås det nugældende system med uddeling af kvalitetsbidrag (præmier) afskaffet. En sådan ændring må forventes yderligere at stimulere producenterne til at give plads for eksperimenter og nyskabelser indenfor spillefilmproduktion. Der bør derudover gives filmfonden mulighed for i særlige tilfælde at påtage sig opgaven som egentlig medproducent.
6. Mere end nogensinde er filmproduktion afhængig af kostbart og kompliceret teknisk udstyr. Det må derfor anbefales, at der – under hensyn til de eksisterende anlæg – for filmfondens midler etableres fællesanlæg, hvorfra apparatur og andre produktionsmidler kan stilles til rådighed på lejebasis. Endvidere bør en koordinering af produktionsmæssige fællesinteresser stimuleres.
7. Gennem filmfondens virksomhed er interessen for dansk film i udlandet fremmet. Det må være naturligt, særligt med henblik på at skabe et internationalt marked for dansk film, at udbygge denne virksomhed ved oprettelsen af et egentligt eksportorgan for dansk film.
8. En tilnærmelse mellem de to medier – spillefilm og TV – også på det produktionsmæssige område bør fremskyndes, blandt andet i form af samproduktioner.
9. Kortfilmens status som selvstændig kunstart bør fastholdes. Udviklingen af en produktion af kortfilm, hvor filmkunstnere får lejlighed til at udtrykke meninger i et personligt engagement, bør stimuleres – også i form af en workshop-ordning, der ligger udenfor de almindelige produktionskanaler.
10. Filmskolen skal videreføres på sit oprindelige kommissorium, som sigter på at give en grundig, professionel uddannelse af instruktører, fotografer, tonemestre m. v. og giver mulighed for udfoldelse af elevernes individuelle trang til udfoldelse af deres talent.
Der bør tilstræbes en demokratisk samarbejdsform mellem skolens ansvarlige ledelse, lærere og elever, ligesom skolen må sikres mod at blive domineret af særinteresser.
Der bør sigtes imod en koordinering af uddannelsen indenfor film og TV.
11. Under den nugældende lov har en lang række brancheorganisationer og faglige foreninger ret til at indstille medlemmer, der af ministeren for kulturelle anliggender beskikkes til biografråd, filmråd, fondsbestyrelse m. v. Dette system rejser med rette eller urette mistanke om disse organers upartiskhed, og det er i den offentlige debat fremført, at branchemæssige og gruppeegoistiske hensyn øver indflydelse på områder, hvor de kunstneriske og samfundsmæssige interesser burde være de afgørende. For at fjerne grundlaget for en sådan kritik foreslås det, at de nævnte organer kommer til at bestå af »sagkyndige personer«, der uden indstilling af brancheorganisationer beskikkes af ministeren. Ved at lade halvdelen af medlemmerne afgå hvert andet år og ved at fastslå, at umiddelbar genbeskikkelse ikke kan finde sted, sikres en passende fornyelse, uden at kontinuiteten anfægtes.

Venstresocialisterne:

Selvejende produktions- og distributionsselskaber med fuld underskudsdekning

Af Erik Sigsgaard, MF

Skal filmens forhold virkelig forbedres, er radikale ændringer nødvendige. Profit og profitmotiver må ud af denne sektor som drivkraft og bevæggrunde.

Jeg er tilbøjelig til at mene, at den offentlige støtte til private producenter helt bør ophøre. Der kunne sættes et eller flere statslige produktionsselskaber i stedet, men det er nok bedre, at filmarbejderne opretter egne produktionsselskaber, der bør være selvejende institutioner. Derved undgås statskontrol og -dirigering. Staten må yde selskaberne fuld underskudsdekning (systemet kendes fra en række uddannelsesinstitutioner) og må til gengæld have indseende med regnskabsforhold, lønninger m. v.

Filmarbejdernes produktionsselskaber må ledes af folk, valgt af filmarbejderne for få år ad gangen.

Filmarbejdernes produktionsselskab(er) må stille tilstrækkelige produktionsfaciliteter til rådighed såvel i København som i Århus og evt. Odense.

Filmen må ikke afsondres fra andre kunstarter. En flok billedkunstnere og teaterfolk prøver for tiden at skaffe et hus på 2.000 kvm. etageareal i København, hvor forfatterne kan få udgivet deres bøger ukommercielt, hvor filmarbejderne kan lave deres film uden om produktionsselskaberne, og hvor musikere, skuespillere, filmfolk og mange andre kan uddanne sig og udvikle sig. Et åbent kunstens hus. Det arbejde må støttes.

Private selskabers filmimport bør nok ikke mere støttes. Derimod bør et selvejende importselskab dannes af filmarbejderne, filmkritikerne, publikumsorganisationer, filmskolen og de biografdirektører, der vil vise kvalitetsfilm. Udvælgelsen kunne foretages af et valgt hold filmkritikere. Selskabet skulle som produktionsselskaberne have fuld underskudsdekning fra staten. Filmkredse og biografdirektører skulle desuden kunne søge om støtte til import af ønskede film udover dem, importselskabet tilbyder.

Først og fremmest gennem økonomisk støtte bør der animeres til oprettelse af filmkredse lokalt. Sådanne kredse bør kunne oprette biografer eller overtage bestående biografer. De må være åbne for alle interesserede. Deres hovedopgave må være at varetage den overordnede ledelse af biografen, herunder valg af daglig leder og fastlæggelse af retningslinjer for repertoirevalg. Regnskaberne – såvel som regnskaberne for de ovennævnte selskaber – bør være offentlige.

Der bør opmuntres til dannelse af abonnementsforeninger, der kan tilbyde et samlet antal billetter fx. til halv pris. Stat og kommuner deler det nødvendige tilskud til nedsættelse af billetpriserne.

En særlig kraftig støtte bør ydes til produktion, import og fremvisning af kvalitetsbørnefilm.

Billetafgiften bør afskaffes. Filmstøtten bør selvfølgelig finansieres over den direkte statsskat ligesom tilskuddet til hospitaler, biblioteker og alt muligt andet.

Dette var en vag skitse til en ny filmpolitik, hvis sigte er at afkommercialisere filmen og lægge næsten hele magten hos de interesserede filmarbejdere og publikummere.

Mente de andre partier noget med al snakken om demokrati og kulturen, ville noget i stil med ovenstående kunne gennemføres. Men de fleste af dem støtter profit og spekulat-

tion (»det fri initiativ«). Virkelige reformer må derfor presses og tvinges igennem, ikke mindst af filmarbejderne. Nogle vil sige om ovenstående: det er urealisabelt. Og jeg vil svare: ja, nu, men behandles det i dag urealisable ikke alvorligt og konkret, vil det blive ved med at være urealisabelt.

Vi kan nærme os et mere ideelt system, f. eks. som det skitserede, ad flere veje: Kulturministeriet vil nok fortsat støtte de private producenter og importører og dermed øge deres profit, bare vent og se lovforslaget! Men så må man forlange, at der i hvert fald også – i ordentlig målestok – ydes støtte til de filmarbejdere, der selv vil producere. Staten bør yde en produktionsgaranti, der på forhånd sikrer producenten mod underskud ved ledig filmproduktion.

Import af ledige film bør støttes kraftigt, og biografdirektørerne må sikres mod underskud ved visning af kvalitetsfilm. Et eller flere kunstens huse (se ovenfor) bør søges oprettet.

Betingelsen for statsstøtte til private bør være, at de støttede selskabers regnskaber offentliggøres, passende detaljeret, at ingen af deres ansatte får mindre end 2.500–3.000 kr. om måneden, at de ansatte har godkendt støtten og vilkårene for den, og at de ansatte har kontrol med selskabets ledelse.

Filmfonden i dens nuværende form afskaffes. Filmstøtten finansieres over skatten. I den ny lov fastsættes ramme og stigningstakt for støtten. Billetafgiften afskaffes.

I øvrigt bør så meget som muligt af idealskitzen naturligvis søges gennemført.

Den nugældende lov om film og biografer

(Minus et par afsnit, udeladt af pladshensyn og uden principiel betydning – i alt 70 linjer.)

Loi nr. 155 af 27. maj 1964.

KAPITEL 1.

Biografbevillinger.

§ 1. Offentlig forevisning af film må kun ske i henhold til bevilling på de i bevillingen nærmere angivne vilkår. Bevilling meddeles i København, Frederiksberg, købstæderne og sådanne bymæssige bebyggelser på landet, som ved den sidst afholdte almindelige folketælling havde mere end 5.000 indbyggere, af ministeren for kulturelle anliggender og i øvrigt af amtmænd.

Stk. 2. Ministeren kan bestemme, at visse kategorier af filmforevisninger kan finde sted uden bevilling, og kan fastsætte vilkårene herfor.

Stk. 3. Bevillingen gives til udnyttelse inden for et bestemt stedligt område og skal indeholde angivelse af, hvor stort et antal pladser biografen højst må rumme.

§ 2. Bevilling meddeles for en periode af 5 år.

Stk. 2. Bortset fra fornyelse af en udløbet bevilling og overførsel af en gældende bevilling til andre lokaler inden for samme kommune må de i § 3, stk. 1, nr. 1-3 og 5, nævnte bevillinger kun meddeles efter forudgående oplag.

§ 3. Bevilling kan meddeles:

- 1) enkeltpersoner,
- 2) kommuner,
- 3) her i landet hjemmehørende selskaber for produktion af film,
- 4) statens filmcentral og
- 5) i særlige tilfælde landsorganisationer, hvis hovedformål er af folkeoplysende karakter.

Stk. 2. Når bevilling gives til en enkelt person, der er filmproducent, kan bevillingen betinges af, at bevillingshaveren opretholder en nærmere fastsat produktion af kulturelt og kunstnerisk værdifulde film.

Stk. 3. Når bevilling gives til en kommune, skal bevillingen betinges af, at overskuddet anvendes til kulturelle formål efter godkendelse af ministeren for kulturelle anliggender.

Stk. 4. Når bevilling gives til et produktionsselskab, skal bevillingen betinges på den i stk. 2 angivne måde. Drives produktionsselskabet under aktieselskabsform, skal det optages som vilkår i bevillingen, at aktierne skal lyde på navn, og at transporter, pantsætninger og andre dispositioner over aktierne skal være noteret i selskabets bøger.

Stk. 5. Bevillinger til kommuner, produktionsselskaber, landsorganisationer eller statens filmcentral skal betinges af, at biografens leder og den med hensyn til hans ledelse af biografen truffene aftale godkendes af den myndighed, der har udfærdiget bevillingen.

Stk. 6. Ingen kan få bevilling til eller godkendelse som leder af mere end én biograf. Ministeren kan dog gøre undtagelse fra denne bestemmelse, når særlige omstændigheder taler derfor.

§ 4. Meddelelse af bevilling til enkeltpersoner kan kun ske, når vedkommende:

- 1) har fast bopæl her i landet,
- 2) er myndig,
- 3) ikke er ude af rådighed over sit bo,
- 4) skønnes at være i besiddelse af de nødvendige kulturelle og forretningsmæssige forudsætninger for at kunne lede den pågældende biograf på forsvarlig måde.

Stk. 2. Godkendelse som leder af en biograf, jfr. § 3, stk. 5, og § 7, stk. 2, kan kun meddeles en person, der

- 1) opfylder betingelserne i stk. 1,
- 2) ikke er indehaver af, repræsentant for eller ansat eller kapitalinteresset i virksomheder for produktion eller udlejning af film.

Stk. 3. Bestemmelsen i stk. 2, nr. 2, gælder ikke ledere af biografer, hvortil bevilling indehaves af statens filmcentral eller et produktionsselskab.

§ 5. Bevilling kan ikke meddeles, når der i biografen eller biografbygningen, bortset fra bevillingshaverens egen kapital, er eller agtes anbragt kapital, der direkte eller indirekte hidrører fra personer eller virksomheder, der er indehavere af, repræsentanter for eller ansatte eller kapitalinteresserede i virksomheder for produktion eller udlejning af film. Ministeren for kulturelle anliggender kan gøre undtagelse fra denne bestemmelse, når ganske særlige omstændigheder taler derfor.

Stk. 2. Bevillingshaveren eller lederen må ikke uden bevillingsmyndighedens godkendelse modtage økonomisk støtte, der direkte eller indirekte hidrører fra de i stk. 1 nævnte personer eller virksomheder, herunder usædvanlig kreditgivning eller kaution.

§ 6. Såfremt en bevilling ønskes udnyttet i lejede lokaler, må bevilling ikke meddeles, førend lejekontrakten er godkendt af den bevillende myndighed.

Stk. 2. Finder bevillingsmyndigheden, at lejen står i misforhold til det lejedes værdi, kan den indbringe sagen for boligretten med udlejerens som modpart.

§ 7. Bevillingshaveren (lederen) skal personligt varetage biografens ledelse og bærer ansvaret for, at biografen drives på forsvarlig måde og er tidssvarende indrettet. Det påhviler bevillingshaveren (lederen) ved valg af film at drage omsorg for, at kulturelt og kunstnerisk værdifulde film forevises. Han må ikke ved nogen aftale være forhindret i frit og uafhængigt at bestemme over biografens repertoire og øvrige ledelse.

Stk. 2. Såfremt bevillingshaveren på grund af sygdom eller anden ham utilregnelig årsag er forhindret i at lede biografen, kan den bevillende myndighed tillade, at bevillingen bevares, mod at der som leder af biografen ansættes en af den pågældende myndighed godkendt person, og at den med hensyn til ledelsen af biografen truffene aftale forelægges bevillingsmyndigheden til godkendelse.

Stk. 3. Bevillingshaveren skal drive biografen for egen regning.

§ 8. Bevillingshaveren (lederen) skal have hjemsted i eller i nærheden af den kommune, hvor biografen er beliggende. Ministeren for kulturelle anliggender kan dog under særlige forhold gøre undtagelse fra denne bestemmelse for bevillinger til biografer på landet.

§ 9. Ministeren for kulturelle anliggender kan bestemme, at en del af forevisningstiden i biograferne skal anvendes til forevisning af film, der tjener til oplysningens fremme. Ministeren afgør, om en film kan anses for at tjene til oplysningens fremme.

§ 10. Skoler og sammenslutninger, der til hovedformål har folkeoplysningens fremme, skal have adgang til uden for de tider, biografen benyttes til almindelige forestillinger, at få den overladt til forevisning af film i undervisningens og oplysningens tjeneste.

Stk. 2. For benyttelsen af lokalene ydes der bevillingshaverne dækning for deres positive udgifter.

Stk. 3. Spørgsmålet om, hvilke skoler og sammenslutninger og hvilke film der omfattes af bestemmelsen i stk. 1, og hvilken godtgørelse der tilkommer bevillingshaverne efter bestemmelsen i stk. 2, kan indbringes for amtmænd (i København politidirektøren).

§ 11. Bevillingshaveren skal inden for en af ministeren for kulturelle anliggender fastsat frist afgive årlig indberetning til bevillingsmyndigheden om biografens drift og dens kapitalforhold. Kommuner, som har bevilling, skal endvidere afgive årlig indberetning om, på hvilken måde betingelserne for bevillingen i det forløbne år er blevet opfyldt. En sådan forpligtelse påhviler endvidere produktionsselskaber samt personer, hvis bevilling er betinget som anført i § 3, stk. 2, idet disse producenter tillige på begæring af bevillingsmyndigheden er pligtige til over for denne at aflægge regnskab vedrørende det økonomiske resultat af produktionsvirksomheden.

Stk. 2. Anmeldelse til brug ved beregningen af den i § 19 omhandlede billetafgift skal af den afgiftspligtige indgives til amtmænd inden for en af ministeren for kulturelle anliggender fastsat frist.

Stk. 3. De i stk. 1, 1. punktum, omhandlede indberetninger og de i stk. 2 omhandlede anmeldelser afgives ved udfyldelse af skemaer, som udarbejdes ved foranstaltning af ministeriet for kulturelle anliggender.

§ 12. Bevillingen bortfalder, dersom bevillingshaveren ophører med at opfylde betingelserne i § 4, stk. 1, nr. 1-3.

Stk. 2. Ministeren for kulturelle anliggender kan tilbagekalde bevillingen,

- 1) såfremt bevillingshaveren ophører med at opfylde betingelserne i § 4, stk. 1, nr. 4,
- 2) såfremt bevillingen ikke udnyttes,
- 3) såfremt der i biografen eller i biografbygningen anbringes kapital af den i § 5, stk. 1, omhandlede beskaffenhed,
- 4) såfremt bevillingshaveren modtager økonomisk støtte i strid med bestemmelsen i § 5, stk. 2,
- 5) såfremt lejekontrakten vedrørende biograflokalerne uden bevillingsmyndighedens godkendelse ændres i løbet af bevillingsperioden,
- 6) såfremt bevillingshaveren ikke overholder de i §§ 7-11 givne bestemmelser eller de i bevillingen optagne vilkår.

Stk. 3. Godkendelsen som leder bortfalder, dersom lederen ophører med at opfylde betingelserne i § 4, stk. 1, nr. 1-3.

Stk. 4. Godkendelsen som leder kan tilbagekalde af ministeren,

- 1) såfremt lederen ophører med at opfylde betingelserne i § 4, stk. 1, nr. 4, og § 4, stk. 2, nr. 2,
- 2) såfremt lederen modtager økonomisk støtte i strid med bestemmelsen i § 5, stk. 2,
- 3) såfremt lederen ikke overholder de i §§ 7-11 givne bestemmelser eller de i bevillingen optagne vilkår.

KAPITEL 2.

Enkeltperson og understøttelse.

(...)

KAPITEL 3.

Filmudlejning.

§ 15. Virksomhed som filmudlejer kan kun udøves af personer, der opfylder de i § 4, stk. 1, nr. 1-3, nævnte betingelser.

Stk. 2. I ansvarlige interessentskaber og kommanditselskaber skal hver enkelt ansvarlig deltager opfylde disse betingelser. I aktieselskaber, kommanditaktieselskaber og andre selskaber med begrænset ansvar skal betingelserne opfyldes af direktørerne og flertallet af bestyrelsesmedlemmerne, i kommanditaktieselskaber tillige af de ansvarlige deltagere.

Stk. 3. Udenlandske aktieselskaber og kommanditaktieselskaber kan kun drive virksomhed ved filmudlejning her i landet, såfremt selskabet har indregistreret filial i aktieselskabsregisteret. Det kræves endvidere for disse selskaber og andre udenlandske selskaber med begrænset ansvar, at filialbestyreren opfylder de i stk. 1 angivne betingelser.

Stk. 4. Ministeren for kulturelle anliggender kan gøre undtagelser fra de i stk. 2 og 3 nævnte betingelser.

§ 16. Udlejning af en enkelt film må ikke fra udlejerens side betinges af, at der skal aftages flere film.

KAPITEL 4.

Filmfonden.

§ 17. Til fremme af filmkunsten i Danmark oprettes en filmfond.

Stk. 2. I filmfonden indgår dels den i § 19 omhandlede billetafgift, jfr. dog § 21, dels den i § 24 omhandlede bevillingsafgift.

§ 18. Af filmfondens midler afholdes de i §§ 13 og 14 omhandlede pensioner og understøttelser, de med fondens administration, driften af statens filmcentral samt filmrådets og biografrådets virksomhed forbundne udgifter. Endvidere overføres hvert år til ministeriet for kulturelle anliggender og undervisningsministeriet henholdsvis 150.000 kr. og 50.000 kr. som rådighedsbeløb til fremme af almene kulturelle og videnskabelige formål.

Stk. 2. Herudover anvendes fondens midler efter bestemmelse af fondens bestyrelse til følgende formål:

- 1) Uddannelse på filmkunstneriske og filmtekniske områder.
- 2) Produktion af kortfilm.
- 3) Ydelse af kvalitetsbidrag til danske film.
- 4) Ydelse af garanti for lån til produktion af danske film.
- 5) Ydelse af støtte til udarbejdelse af filmmanuskripter.
- 6) Premiering af filmudlejere, der har ydet en særlig indsats ved indførsel af værdifulde børnefilm, eller som ved deres virksomhed på anden måde har bidraget til en styrkelse af de danske biografers repertoire.
- 7) Ydelse af lån til bevillingshavere til fornyelse eller modernisering af biografers inventar og tekniske udstyr.
- 8) Ydelse af stipendier til filmkunstnere og filmteknikere.
- 9) Ydelse af støtte til danske films deltagelse ved udenlandske filmfestivaler.

Stk. 3. Bestyrelsen bestemmer hvert år, hvorledes det til bidrag i medfør af stk. 2, nr. 3, afsatte beløb skal fordeles på henholdsvis spillefilm og kortfilm. Udelingen sker i øvrigt i overensstemmelse med en af filmrådet herom afgiven erklæring.

Stk. 4. Garantier i henhold til stk. 2, nr. 4, kan kun ydes for lån til produktion af film, som ifølge en af filmrådet foretagne vurdering må antages at kunne komme i betragtning ved ydelse af kvalitetsbidrag.

Stk. 5. Ministeren for kulturelle anliggender kan i særlige tilfælde godkende, at der af fondens midler ydes støtte til andre formål end de i stk. 1 og 2 omhandlede til gavn for dansk film.

Stk. 6. Filmfonden ledes af en bestyrelse på 8 medlemmer, der beskikkes af ministeren for kulturelle anliggender. Af bestyrelsens medlemmer skal 4 repræsentere det offentlige interesser. Af de øvrige medlemmer udpeges 1 som repræsentant for bevillingshavere, 1 som repræsentant for filmproducenterne, 1 som repræsentant for filminstruktørerne og 1 som repræsentant for filmudlejerne. For hvert medlem beskikkes en suppleant. Beskikkelse af de sidstnævnte 4 medlemmer og af suppleanterne for disse sker efter indstilling fra de organisationer, som udgør den almindelige repræsentation for de pågældende faglige interesser. Blandt de medlemmer, som repræsenterer det offentlige interesser, beskikker ministeren en formand og en næstformand. Samtlige beskikkelser gælder for et tidsrum af 4 år.

Stk. 7. Ministeren for kulturelle anliggender fastsætter efter indstilling fra filmfondens bestyrelse de nærmere regler for fondens virksomhed.

Stk. 8. Fondens budget optages på de årlige finanslove.

KAPITEL 5.

Billetafgift og bevillingsafgift.

§ 19. Af entréindtægten ved offentlige filmforevisninger svares af den, der afholder eller lader afholde forevisningen, en afgift på 15 pct., i det følgende benævnt billetafgiften.

Stk. 2. Filmforevisning, som er knyttet til et foredrag, og som kun tjener til underbygning og illustration af dette, er afgiftsfri.

Stk. 3. Ministeren for kulturelle anliggender kan fritage filmforevisninger, der er ledsaget af foredrag, for afgift og fastsætte de nærmere vilkår for afgiftsfritagelsen.

§ 20. Billetafgiften beregnes af de samlede beløb, der er indgået som entréindtægt for den pågældende filmforevisning. Erlægges der af publikum et særligt beløb til dækning af afgiften, betragtes dette beløb som en del af entréindtægten.

Stk. 2. Såfremt der ud over den egentlige entréindtægt erlægges særligt vederlag for adgang til visse pladser, betragtes dette særlige vederlag som entréindtægt.

Stk. 3. Tvungent garderobeverdrag betragtes som entréindtægt. Såfremt der i tilknytning til en filmforevisning stilles garderobeplads med betjening til rådighed, kan ministeren for kulturelle anliggender dog bestemme, at vederlaget eller en del af dette ikke skal henregnes til entréindtægten.

Stk. 4. Tvungent vederlag for program og for andre særlige ydelser betragtes ligeledes som entréindtægt. Det samme gælder vederlag for forudbestilling af billet, dog at vederlag for bestilling pr. telefon ikke betragtes som entréindtægt, når vederlaget for en bestilling ikke overstiger 25 øre uanset antallet af bestilte billetter.

Stk. 5. Hvis medlemskab af en forening giver adgang til en afgiftspligtig filmforevisning uden betaling af entré eller til nedsat entré, kan ministeren for kulturelle anliggender, når omsædighederne taler derfor, bestemme, at medlemsbidraget helt eller delvis skal betragtes som entréindtægt.

Stk. 6. Hvor der i andre tilfælde tilstedes adgang til en filmforevisning uden betaling af entré og der på anden måde er erlagt vederlag for adgangen til forevisningen, skal dette vederlag betragtes som entréindtægt.

§ 21. Såfremt der ved en filmforevisning alene forevises danske film – dog bortset fra reklamefilm, ugerovyer, forfilm og lignende, som udgør en væsentlig del af forevisningens samlede program – tilfalder billetafgiften indehaveren af producentrettighederne til de pågældende danske film.

Stk. 2. Forevises ved samme filmforevisning flere danske film med forskellige indehavere af producentrettighederne, skal billetafgiften i mangel af anden aftale mellem de berettigede fordeles mellem dem i forhold til filmenes længde.

§ 22. Hvor overskuddet af en filmforevisning skal anvendes i velgørende eller andet almennyttigt øjemed, kan ministeren for kulturelle anliggender tillade, at billetafgift kun beregnes af udgifterne. Har en sådan forevisning givet underskud, bortfalder afgiften.

Stk. 2. Filmforevisninger, hvortil der efter aftale med skoler kun er adgang for skoleelever med forordnet læreropsyn, kan af ministeren for kulturelle anliggender fritages for billetafgift.

Stk. 3. Forevisning af udenlandske film, som af ministeren for kulturelle anliggender eller den, han bemyndiger hertil, er godkendt som særligt egnede for børn under 12 år, er fritaget for billetafgift.

Stk. 4. Vises der ved en filmforevisning såvel film, der er fritaget for billetafgift, som afgiftspligtige film, nedsættes afgiften med et beløb beregnet efter forholdet mellem længden af de afgiftspligtige og de afgiftsfritagne film.

§ 23. Såfremt entréindtægten ved filmforevisninger i en biograf i et finansår ikke har oversteget 120.000 kr., kan ministeren for kulturelle anliggender efter derom fastsatte nærmere regler af filmfondens midler tilstå delvis tilbagebetaling af den for det pågældende finansår erlagte billetafgift.

§ 24. Bevillingsafgift svares af biografer, hvis årlige overskud overstiger 40.000 kr. Stk. 2. Afgiften andrager 15 pct. af overskuddet fra 40.000 kr. til 50.000 kr., 30 pct. af overskuddet fra 50.000 kr. til 60.000 kr. og 60 pct. af resten. Ved beregningen afrundes overskuddet nedad til det nærmeste med 100 delelige beløb.

Stk. 3. Ved det årlige overskud forstås nettoindtægten ved biografvirksomheden opgjort således, at den udviser virksomhedens sande driftsresultat, jfr. dog herved stk. 4. Ved opgørelsen skal medregnes samtlige indtægter, der direkte eller indirekte er afledt af biografbevillingen med fradrag af de herpå faldende udgifter, således at der i de tilfælde, hvor biografen drives i egen ejendom, som en driftsudgift fratrækkes anslået lejeværdi af biograflokalerne. Afskrivning på maskiner og inventar foretages i forhold til anskaffelsessummen med lige store årlige beløb. Når maskiner eller inventar er fuldt afskrevet, kan ministeren for kulturelle anliggender tillade, at der foretages henlæggelser til genanskaffelser efter nærmere af ministeren fastsatte retningslinjer. Yderligere kan der som en driftsudgift fratrækkes 6 pct. af den af bevillingshavere i selve biografen til enhver tid anbragte kapital. Bevillingsafgift kan ikke bringes til fradrag ved opgørelsen af overskuddet.

Stk. 4. Ved opgørelsen af overskuddet vil der kunne bortses fra indtægter ved

udlejning af biografen til teaterforestillinger og til filmforevisninger, til hvilke der alene er adgang for medlemmer af skolescener, jfr. kapitel 8 i lov om teatre, eller for medlemmer af børnefilmklubber, som er godkendt af en af ministeren dertil autoriseret sammenslutning.

Stk. 5. Såfremt ministeren ikke mener at kunne lægge bevillingshaverens regnskab til grund for overskuddets beregning, skal spørgsmålet om dets udregning efter begæring af bevillingshaveren forelægges for et udvalg bestående af 3 medlemmer, valgt henholdsvis af ministeren, bevillingshaveren og prææsidenten for sø- og handelsretten i København. Sidstnævnte medlem er udvalgets formand. Udvalget har den endelige administrative afgørelse af spørgsmålet.

Stk. 6. Statens filmcentral er fritaget for at svare bevillingsafgift. Det samme gælder produktionsselskaber eller personer, hvis bevilling er betinget som anført i § 3, stk. 2, såfremt den forpligtelse, der påhviler disse bevillingshavere til at opretholde en nærmere angiven produktion af kulturelt og kunstnerisk værdifulde film, er opfyldt.

§ 25. Billet- og bevillingsafgift, der tilkommer filmfonden, opkræves gennem amtstuen.

(...)

§ 26. Ministeren for kulturelle anliggender kan fastsætte tilsyns- og kontrolbestemmelser, derunder at autoriserede billetter skal benyttes. Ministeren fastsætter de nærmere bestemmelser om varetagelsen af tilsynet.

Stk. 2. Filmudlejere, der udlejer film til offentlig forevisning, skal på begæring meddele de oplysninger, der er nødvendige for varetagelsen af tilsynet og kontrollen med offentlige filmforevisninger.

KAPITEL 6.

Filmråd og biografråd.

§ 27. Der oprettes et filmråd og et biografråd. Filmrådet har til opgave at bistå myndighederne og filmfondens bestyrelse i sager om kunstnerisk vurdering af film og filmmanuskripter. Biografrådet er rådgivende i sager om biografforhold.

Stk. 2. Ministeren for kulturelle anliggender fastsætter efter indstilling fra filmrådet og biografrådet de nærmere regler for rådernes virksomhed.

Stk. 3. Til drøftelse af film- og biografforholdene her i landet afholder ministeren for kulturelle anliggender årlige møder med filmfondens bestyrelse, filmrådet, biografrådet og repræsentanter for kredse, der har interesse for disse arbejder.

§ 28. Filmrådet består af 7 medlemmer, der beskikkes af ministeren for kulturelle anliggender. For hvert medlem udpeges en suppleant. Af medlemmerne udpeges 1 som repræsentant for forfatterne, 1 som repræsentant for komponisterne, 1 som repræsentant for filminstruktørerne, 1 som repræsentant for fotografograferne og 1 som repræsentant for skuespillerne. Beskikkelse af disse medlemmer og af suppleanter for disse sker efter indstilling fra de organisationer, som udgør den almindelige repræsentation for de pågældende faglige interesser. Blandt medlemmerne beskikker ministeren rådets formand. Samtlige beskikkelser gælder for et tidsrum af 4 år.

§ 29. Biografrådet består af 9 medlemmer, der beskikkes af ministeren for kulturelle anliggender. Af medlemmerne udpeges 2 som repræsentanter for bevillingshavere, 1 som repræsentant for filmproducenterne og 1 som repræsentant for filmudlejerne. For hvert af disse medlemmer udpeges en suppleant. Beskikkelse af disse medlemmer og af suppleanter for disse sker efter indstilling fra de organisationer, som udgør den almindelige repræsentation for de pågældende faglige interesser. Endvidere udpeges 1 medlem som repræsentant for folkeskolen efter indstilling fra undervisningsministeren og 2 medlemmer som repræsentanter for det folkeoplysnings arbejde efter indstilling henholdsvis fra Dansk Folkeoplysnings Samråd og Dansk Ungdoms Fællesråd. Blandt medlemmerne beskikker ministeren rådets formand. Samtlige beskikkelser gælder for et tidsrum af 4 år.

KAPITEL 7.

Filmcentralen og filmmuseet.

§ 30. Statens filmcentral har til opgave at fremskaffe og distribuere skolefilm og film, der tjener til oplysningens fremme. Endvidere skal filmcentralen ved indkøb og distribution af kulturelt og kunstnerisk værdifulde film og på anden måde bidrage til udvikling af filmkulturen her i landet.

§ 31. Statens filmmuseum har til opgave at sikre bevarelsen af film, filmbilleder og andet materiale vedrørende film, at indsamle og udlåne film litteratur og at udbrede kendskabet til filmens historie, bl. a. ved forevisning af film.

§ 32. Af enhver dansk film, som forevises offentligt, skal producenten på begæring af statens filmmuseum aflevere en ubrugt kopi samt et fuldstændigt sæt af de til reklamebrug fremstillede billeder fra filmen mod godtgørelse af udgifterne ved fremstillingen af kopi og billeder.

Stk. 2. Negativer til danske film, der har været forevist offentligt, må ikke tilintetgøres, forinden de vederlagsfrit har været tilbudt museet og dette har erklæret ikke at ville overtage dem.

Stk. 3. De omhandlede kopier, billeder og negativer må ikke udnyttes forretningsmæssigt af museet.

Stk. 4. Ministeren for kulturelle anliggender fastsætter de nærmere bestemmelser vedrørende afleveringspligten.

KAPITEL 8.

Forskellige bestemmelser.

§ 33. Ved danske film forstås i denne lov film, som er optaget for her i landet bosatte danske statsborgere eller for danske selskabers eller institutioners regning for udelukkende dansk kapital og med overvejende dansk kunstnerisk og teknisk personale. Den endelige administrative afgørelse af, om en film er dansk, træffes af ministeren for kulturelle anliggender eller den, som han bemyndiger til at træffe afgørelse herom.

Stk. 2. Efter nærmere bestemmelser fastsat af ministeren for kulturelle anliggender kan med danske film sidestilles film, der er optaget ved et økonomisk og kunstnerisk samarbejde mellem på den ene side filmproducenter, der er her i landet bosatte danske statsborgere, eller danske selskaber og institutioner og på den anden side udenlandske filmproducenter.

§ 34. Overtrædelse af §§ 1, 11, 15, 16, 26 og 32, stk. 1 og 2, straffes med bøde.

Stk. 2. I de forskrifter, der udfærdiges af ministeren for kulturelle anliggender i medfør af loven, kan fastsættes straf af bøde for overtrædelse af bestemmelser i forskrifterne.

Stk. 3. For overtrædelser, der begås af aktieselskaber, andelselskaber eller lignende, kan der pålægges selskabet som sådant bødeansvar.

§ 35. Loven træder i kraft den 1. januar 1965.

(...)

§ 36. (...)

§ 37. (...)

(...)

§ 38. Loven, der ikke gælder for Færøerne og Grønland, vil være at optage til revision senest i folketingsåret 1970-71.

Givet på Christiansborg slot, den 27. maj 1964.

Under Vor Kongelige Hånd og Segl.

Frederik R.

Jul. Bomholt

SAMTALE MED MICHAEL WADLEIGH

PER CALUM

»Woodstock« er både et fremragende musikalsk testamente og en enestående dokumentarisk skildring af Woodstock festivalens »three days of music, love and peace«. Mest musikken.

Den kun 28-årige dokumentarfilmmand Michael Wadleigh har i sin reportage for enet det sympatisk medvidende med det effektivt informerende, og han har afbalanceret den engagerede holdning med et nøgternt overblik, og næppe nogen anden film fra de seneste år har i samme grad som »Woodstock« formået ikke blot at give musikken og billederne af de udøvende kunstnere ligevægt, men også med visuel styrke at øge musikens intensitet. I hvert fald bekræfter aflytningen af triple pladealbummet for mig, at adskillige af de musikalske numre taber i værdi uden billederne.

I visuel henseende har Michael Wadleigh med eminent dygtighed udnyttet split screen (eller: multiple images) teknikken til både at skabe større overblik (i scenerne fra livet med den ca. halve million omkring tribunen og musikerne) og til at forøge intensiteten (i formidlingen af musikken) ligesom teknikken også udnyttes kommenterende, når to eller tre billeder samtidig er på lærredet med billeder og ytringer, der med kontrastvirkning bringer en spænding frem i filmens rytmiske forløb, som næppe ellers ville være at finde.

»Woodstock« blev vist ved en særforevisning i Dagmar den 30. juni i forbindelse med Michael Wadleighs besøg. Han præsenterede sig halvt i spøg som politiker, og senere havde jeg lejlighed til at møde ham over en båndoptager. Her en komprimeret version af samtalen.

– De har tidligere arbejdet inden for amerikansk TV. Er »Woodstock« deres første biografilm?

– Ja. Efter syv års universitetsstudier begyndte jeg for fire år siden som instruktør/fotograf, og jeg har aldrig lavet andet. Om ikke andet, så lærte jeg på universitetet at studere, og da jeg fik lyst til at lave dokumentarfilm, begyndte jeg at læse alt om film, om de tekniske aspekter. Så lejede jeg et kamera og prøvede mig frem, hvorefter jeg løj mig til en erfaring, jeg overhovedet ikke havde. Derefter lavede jeg min første film, og det lykkedes. Det var en film for National Educational Television kaldet »The Vanishing Newspaper«. Den handler om, hvordan amerikanske aviser mere og mere bliver udelukkende annonceblade. På ledersiden bringer de horoskoper, det er helt utroligt. Det varede et par måneder at lave den – alle de film jeg har lavet, har været to-tre måneder at optage, fordi jeg foretrækker at være længe i marken og blot arbejde sammen med en lydmand. Kun ham og jeg. Den endelige indflydelse på, hvordan filmen ville blive, havde vi ikke. Klipningen, redigeringen af stoffet, har jeg ikke beskæftiget mig så meget med, fordi vi blev hyret af en producer til at lave først den ting og så den ting, hvorefter produceren redigerede stoffet.

– Så betød instruktortitlen ikke så meget i virkeligheden?

– Nej, kun på den måde, at jeg bestemte hvad der skulle filmes. Men i begyndelsen var jeg også meget mere selvsk, jeg

ville blot lære, hvordan man lavede film, så regnede jeg med at redigeringen af stoffet ville komme på naturlig måde fra det materiale, jeg bragte hjem. I stedet for at bruge mange måneder på at klippe en film ville jeg hellere bruge så megen tid som muligt på at lave så mange film som muligt. I de første tre år har vi vel lavet ca. 50 film af hver en times varighed. Og der var og er mange penge i det. Jeg begyndte med at få 125 dollars om dagen, fantastisk mange penge, men selvfølgelig brugte vi dem også. Selv nu har jeg hverken bil eller hus eller noget som helst. Alle pengene brugte vi til at købe udstyr for og til at finansiere egne film for, liberale, politiske dokumentarfilm. Vi har produceret en seks-otte film selv, og ikke een af dem har givet penge. Vi har tabt på dem alle.

– Er de overhovedet blevet vist uden for Amerikas større byer. Er de f.eks. vist i Europa?

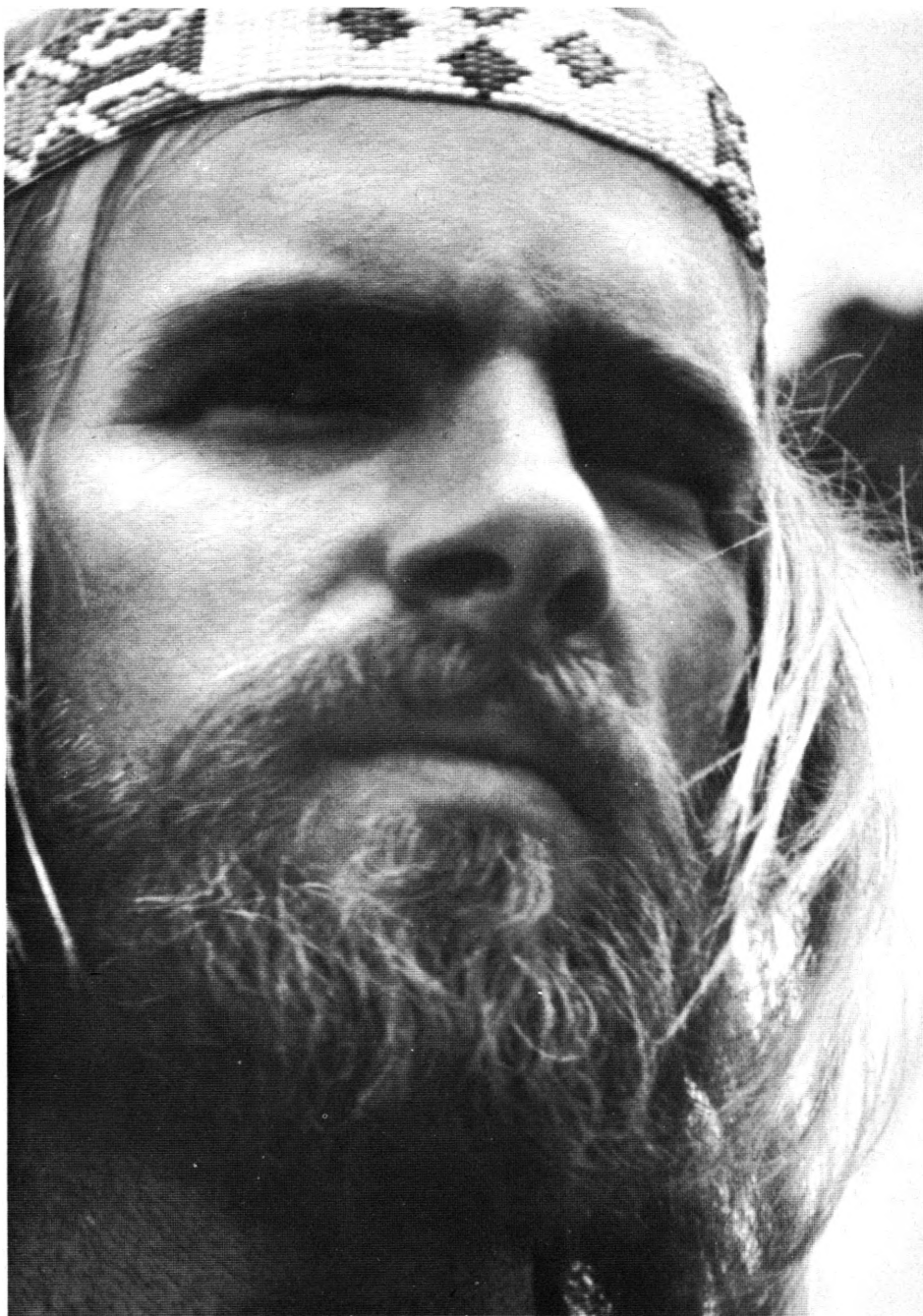
– Ja, ja, to af de film, vi har produceret har vundet priser i Mannheim. Vi producerede »No Vietnamese Ever Called Me a Nigger« og »David Holzman's Diary«. Jeg fotograferede og producerede, og filmene var en succes i Europa på den måde, at de vandt priser, men ellers ingen penge, men det væsentlige er, at jeg mest har brugt min tid som fotograf/instruktør ud fra den teori, at det var hvad jeg holdt mest af. Og selv nu bryder jeg mig simpelthen ikke om klipningen. Man er inden døre. Hele dagen sidder man ved et bord og beskæftiger sig med fortidigt materiale.

– Og alligevel har De brugt næsten syv måneder på klipningen af »Woodstock«.

– Ja, for vi tog »Woodstock« meget alvorligt fra begyndelsen. Vi har lagt en masse i filmen. Oprindelig skaffede vi pengene til veje, og senere var der det faktum, at i modsætning til en regulær politisk dokumentarfilm, så er popmusikken blevet misbrugt og kapitaliseret mere end nogen anden kunstform. Men jeg er vokset op med rock 'n' roll, jeg holder af musikken og har altid taget den alvorligt, og mange gange har jeg siddet og sludret med venner om, at en eller anden burde lave en hæderlig film om musikken og dens udøvere. Så kom Woodstock-festivalen, og selv om vi ikke vidste, at det ville blive så stor en succes, så investerede vi opsparede og lånte penge i projektet, i alt fik vi skrabt et par hundrede tusinde dollars sammen.

– Når De siger vi, betyder det så Dem selv og Bob Maurice (producer på »Woodstock«)?

– Ja, han er en fremragende forhandler. Han ved ikke meget om film, men han kender alt til at sælge og forhandle, og det var ham, der klarede alle finansielle arrangementer. I alt havde vi selv ca. 50.000 dollars, resten lånte vi, men i betragtning af filmens kommercielle værdi, var det ikke nogen særlig god aftale, vi fik lavet, når det kommer til stykket. Woodstock-festivalens arrangører forlangte 200.000 dollars alene for at sælge os retten til at optage så meget som et enkelt billede, og yderligere forlangte musikerne enorme summer. Jimi Hendrix ville have 60.000 dollars for sin medvirken i filmen, helt utroligt, og yderligere ville festivalarrangørerne have del i filmens overskud. Vi kunne ikke acceptere

Michael Wadleigh, 28 år, instruktør og chef-fotograf – manden bag filmen »Woodstock«.

hvis ikke sangene oversættes. Når de unge i Europa køber plader med engelske eller amerikanske sange, så sker det kun sjældent, de lytter til teksten. For det meste hører de blot »the sound«, men hvis man vil forstå, hvordan filmen er blevet modtaget i USA, så er det nødvendigt at forstå teksterne.

– De sagde for lidt siden, at »Woodstock« ikke var en ordinær politisk film, som de plejede at lave dem, men altså alligevel politisk?

– Helt afgjort. Lad mig sige det sådan: jeg tror på, at hver film har sin egen integritet, at det ikke er rigtigt, hvis en filmmand prøver at manipulere med tingene. Hvad vi gjorde med »Woodstock« var ikke at prøve at levere et helt objektivt billede af begivenhederne – hvad jeg mener er, at vi udvalgte ikke bare sangene, men også folks udtalelser, hvad købmændene siger, hvad politiet siger, og hvad manden, der renser toiletterne, siger, og vi udvalgte det hele for at fortælle, hvad festivalen efter vores mening drejede sig om, og gjorde forældre og journalister og andre studenter opmærksomme på, nemlig hvor bred hele bevægelsen mod en anden livsform er – nye ideer om, hvordan man kan leve sit liv, nye ideer om politik – og selv om filmen måske ikke siger det tydeligt nok i Europa, så er i hvert fald Amerika klar over, at det udelukkende er en studenterbevægelse. Det er ikke på nogen måde en arbejderfilm, forstået på den måde, at Woodstock-festivalen ikke var en arbejderbegivenhed, og hvis det ikke forstås i Europa, så kan man let komme til at mistolke filmen og begivenhederne. Men Amerika ved, at dem der var til stede ved Woodstock-festivalen er de samme, der demonstrerer på universiteterne – mod krigen i Vietnam, for racelighed etc. – og så er forbindelsen der. »Woodstock« er ikke egentlig en politisk film, men den bliver alligevel til en politisk film, fordi folk forbinder filmen og festivalen med overskrifterne i aviserne, og derfor får filmen mange flere politisk betonedes meninger, end den måske får det i Europa. F.eks. har højrefløjen, dem vi kalder »the rednecks«, altid forbundet langt hår ikke blot med politisk radikale ideer, men også med et særligt sprogbrug, med nøgenhed og narkotika og på anden vis med dekadent moral.

– Et godt eksempel på det læste jeg for nylig i *Variety*, hvor en forhenværende arrangør for Stan Kentons orkester advarede mod rock musikken, som i virkeligheden var en kommunistisk revolution, at musikken ophidsede folk til at vælte regeringen.

– Det er frygtelig patetisk. Men endnu værre er det, at folk – og med folk mener jeg et flertal af amerikanere – stadig begynder at vifte med flaget, blot man nævner ordet kommunisme, og alt det, som de ikke forstår, kalder de kommunisme. Hvis et menneske er født sort, så er han kommunist, er han langhåret, så er han kommunist. Og de ved ikke, hvad ordet betyder, de kender ikke forskel på en maoist og en leninist og en trotskiist og en stalinist.

det, og der var ikke noget studie, der ville gå med til det. Enden på det blev så, at vi aftalte med arrangørerne, at vi betalte for at filme festivalen, og fik total kunstnerisk kontrol, mens de bevarede ejendomsretten til filmen. Efter at festivalen så var blevet en succes, solgte arrangørerne min kontrakt til Warner Bros., hvorefter W. B. betalte mig tilbage, hvad jeg havde investeret samt gav mig et honorar, men jeg havde stadig fuld kontrol over filmen.

Jeg lægger stor vægt på det, og det sker oftere og oftere i Amerika nu om dage, at selskaberne ikke mere har noget at gøre med filmenes tilblivelse, men simpelthen køber og distribuerer filmene. Som filmmand kan jeg kun synes, at flere og flere instruktører bør skaffe sig kontrakter, som den jeg havde. Udlejerne kan sælge filmene. Det er deres job, og de må finde sig i at sælge det de får, de har ingen ret til at røre ved filmenes form.

– En af de ting, der forbløffer mig mest ved filmen er, at musikken og musikerne

behandles med respekt og at det virkelig er lykkedes for Dem at formidle følelsen for musikken. Uden at være helt så vellykket, tror jeg kun jeg har oplevet det samme en enkelt gang tidligere, nemlig i »Jazz On a Summer's Day«. Og så i Gjon Milis korte »Jammin' the Blues«.

– »Jazz on a Summer's day« var en god film. Den er fra en anden tidsalder, men jazz er altid blevet behandlet med mere respekt end rock-musikken. Men noget der slår en, når man ser på Woodstock-festivalen, er, hvor vigtige sangteksterne er. Ikke blot alle de politiske sange, men også i f. eks. Crosby, Stills & Nash-sangene. Hvis man virkelig lytter til teksterne, og det gør ungdommen, så opdager man, at det er en analyse af et kærlighedsforhold, ikke bare en gammeldags kærlighedssang, der intet siger. Derfor er det også vigtigt, at der er undertekster til at fortælle, hvad der synges i sangene, og jeg tror jeg har fået Warner Bros. overbevist om, at halvdelen af filmens effekt vil være tabt i Europa,